

2000

€3'

Πιάργος Θεμιστούνης
Πιάργος 29 brausosta

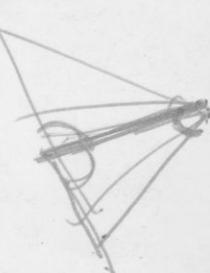
48

52

19

με σαν
περιμένω

περιμένω

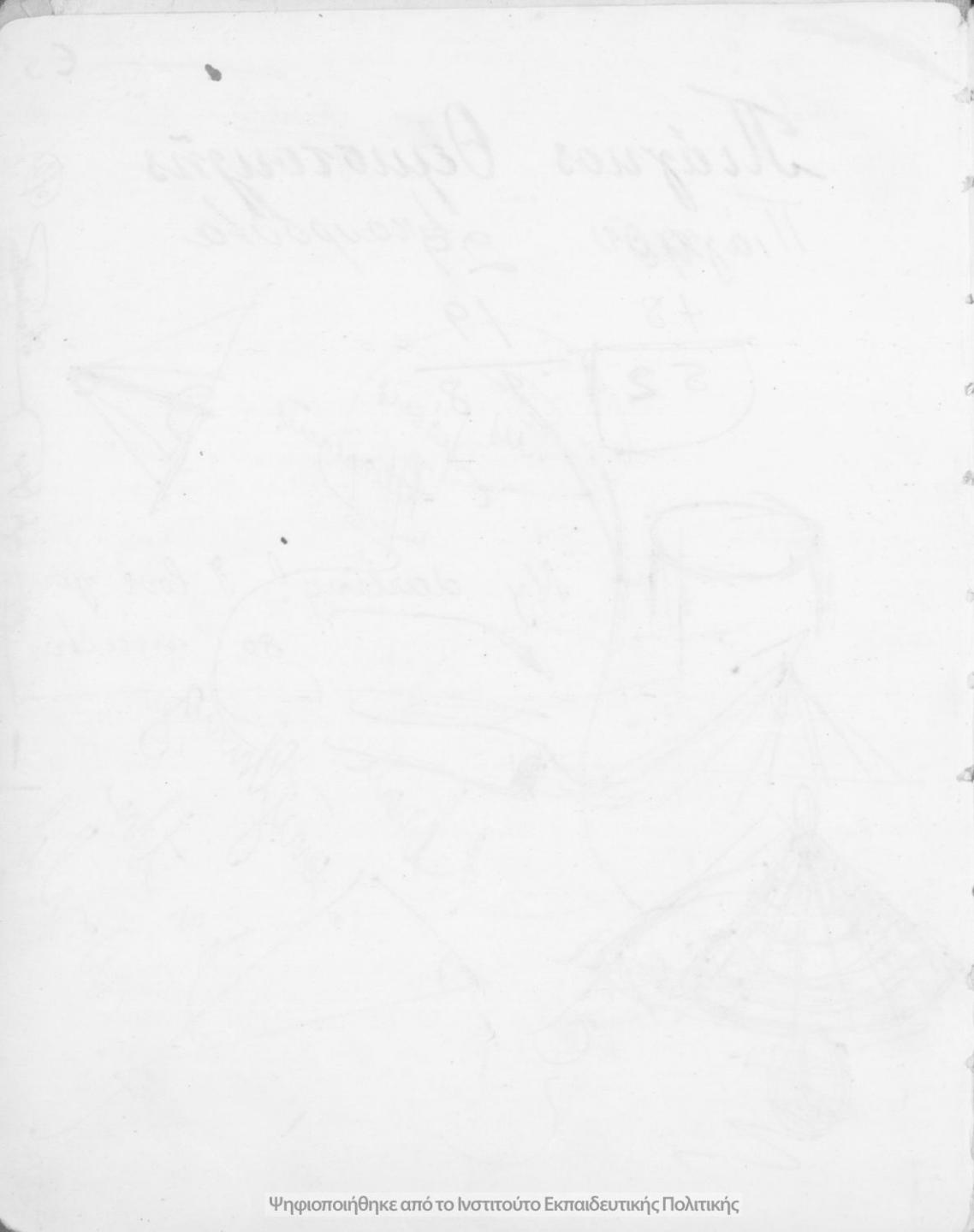

My darling! I love you
so much

θυμός
ενήλικας

as the
World

ΕΘΝΙΚΟΣ ΛΑΤΤΕΡ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

17201

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

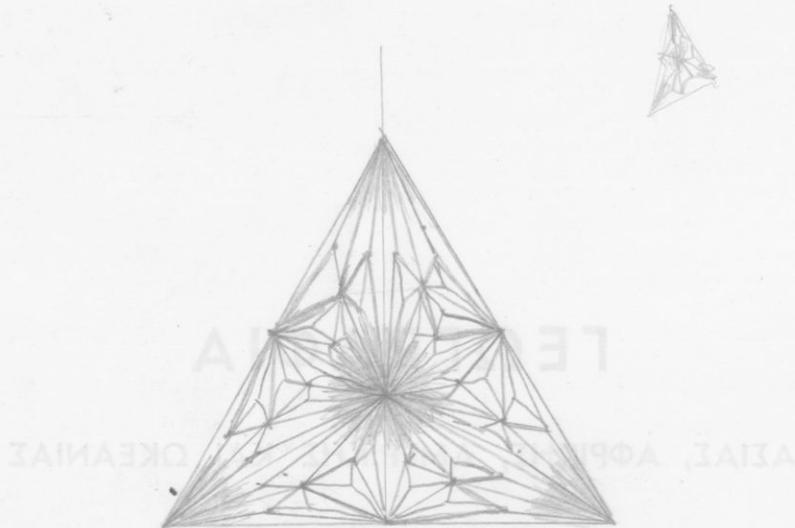
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1955

ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΕΛΛΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

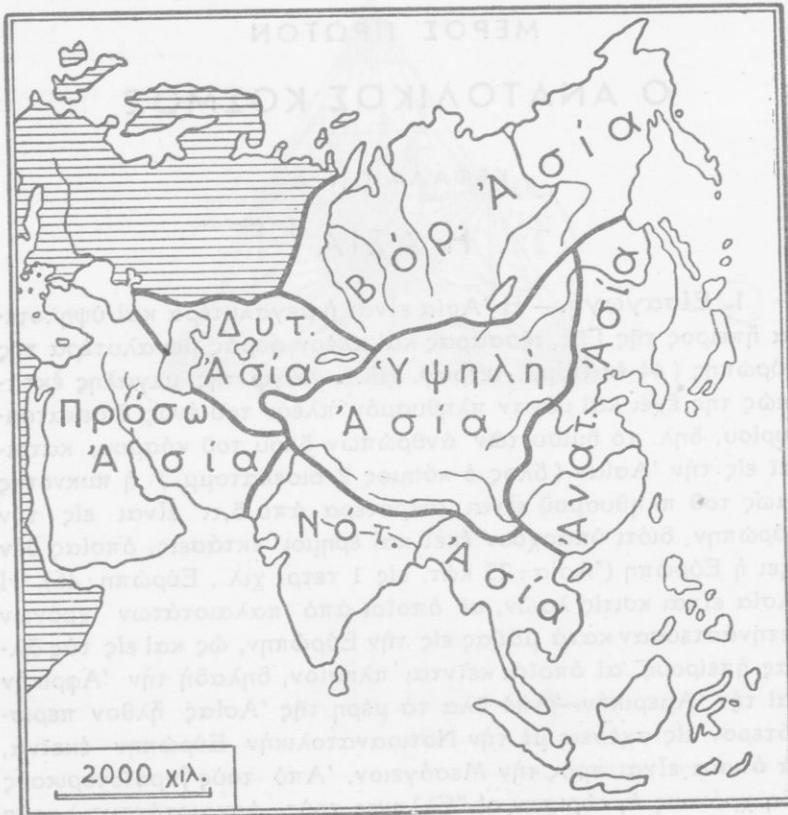
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

1^{ον} Η ΑΣΙΑ

1. **Εισαγωγή.**—Η 'Ασία είναι ή μεγαλυτέρα καὶ ύψηλοτέρα ἡπειρος τῆς Γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εύρωπης (44 ἑκατομμ. τετραγ. χιλ.). Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν πλέον τοῦ ἐνδές δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος δ κόσμος 2 δισεκατομμ.). ή πυκνότης δόμως τοῦ πληθυσμοῦ είναι μικροτέρα ἀπὸ δ, τι εἶναι εἰς τὴν Εύρωπην, διότι ὑπάρχουν ἔκει καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, δποίας δὲν ἔχει ή Εύρωπη ('Ασία : 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εύρωπη : 46). Η 'Ασία είναι κοιτίς λαῶν, οἱ δποῖοι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων μετηνάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εύρωπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἱ δποῖαι κείνται πλησίον, δηλαδὴ τὴν Ἀφρικήν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς 'Ασίας ἥλθον περισσότερον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εύρωπην ἔκεινα, τὰ δποῖα είναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς ἵπροϊστορικοὺς ἦδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ 'Ελληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς 'Ασίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρώτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν δποῖον ἀνέπτυξαν. Η δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς 'Ασίας, ή Μικρὰ 'Ασία, ἦτο ή ἀρχαιοτάτη κοιτίς τοῦ 'Ελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

2. **Ἐρωτήσεις.**—1. Νὰ εῦρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Λονδίνου ενδίσκεται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς 'Ασίας Λεκτόν. —2. Ἀπὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται ὁ Ἰσημερινός; — 3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ δοῦλον πλησιάζει τὸν Ἰσημερινόν; — 4. Δεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον Ἄνατολικὸν ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας.
κῆς ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ; — 5. Δεῖξε τὸ βορειότατον Τελγιοῦ σηκιν. — 6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β.γ.π.) καὶ ὀνόμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ δύοπα διέρχεται.

2. Ὁρια.—Τὰ δρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρεον Παγωμένον ὡκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὡκεανόν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὡκεανόν. Πρὸς Δ.

Ὥμως εἶναι ἀκαθόριστα, διότι ἡ Εύρώπη φαίνεται ως προέκτασις τῆς μεγάλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ δρη Οὐράλια, τὰ δόποια λαμβάνονται ώς ὅρια, δὲν εἶναι ύψηλά καὶ διὰ τῶν αὐχένων τῶν εἶναι εὔκολος ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν Εύρώπην· εύκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἡ δόποια κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. 'Ωσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἡνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς δόποιας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αιγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδὴ τῆς Αιγαίδος, εἶναι τὸ πλήθος τῶν νήσων τοῦ Αιγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εύρώπην ως ἔξαρτημα τῆς Ἀσίας.

3. Διαίρεσις.— Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ύψιπεδον μὲν ύψηλότατα δρη, τὸ δόποιον λέγεται 'Υψηλὴ Ἀσία. Περὶ αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ Νοτιοδυτικὴ ἢ Πρόσφων Ἀσία, ἡ Νότιος Ἀσία, ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία, ἡ Βόρειος Ἀσία καὶ ἡ Δυτικὴ Ἀσία (σχ. 1). —

A'. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ 2^ο (ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

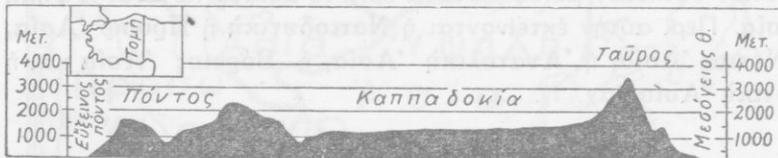
1. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

1. Εἰσαγωγή.— 'Η Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ δόποια πλησιάζει τὴν Εύρώπην. Λόγω τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. 'Απὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατώκουν ἐκεῖ ἐκατομμύρια Ελλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

2. Σχῆμα καὶ ὅρια.— 'Η M. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου δρυγωνίου τετραπλεύρου, τοῦ δόποιου αἱ δύο μικρότεραι πλευραὶ, βόρειοις καὶ νότιοις, ἡ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εύξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. 'Η δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αιγαίου πελάγους, ὥσπου πρὸ

αύτής ύψοιονται αἱ πολυάριθμοι Ἐλληνικαὶ νῆσοι πρὸς Α. τὰ δρια τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὁροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἔξακολουθοῦν δύοιοι μόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

3. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Η Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ δόποια ἐπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπὶ τῶν δόποιων ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑψίπεδον (μέσου ὕψους 1.000 μ.), τὸ δόποιον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὁροσειρῶν νεώτερων πτυχῶσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τὸ Εύξεινον αἱ Ποντικαὶ Ἀλπεῖς (ὕψος 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ δρός Ἀντίταυρος ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Η νοτία ὁροσειρά φέρει τὸ ὄνομα Ταῦρος (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου,

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνῆκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἴγαιον δρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἔξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, "Ιδη, Μυσικὸς" Ολυμπος κ. ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑψίπεδου ὑψοῦνται τὸ ἡφαίστειον Ἀργαίος (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὑψιστὸν τῆς Ἀσίας.

"Ολαι αἱ ὁροσειραι αὖται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, δτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἴγαιον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ δρη τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὖρους 550 μ.) καὶ Ἐλλήσποντος (κοινῶς Δαρδανέλλια, εὔρ. 1.200 μ.), οἱ δόποιοι ἄλλοτε ἥσαν κοιλάδες.

"Ο πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἴγαιου ἔξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν, αἱ δόποιαι χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλαδή, αὖται

ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐνῷ ἡ θάλασσα κατέλαβε τὰ μεταξὺ τῶν ὁρέων χαμηλὰ μέρη. Οἱ ἔδω σχηματιζόμενοι κόλποι καὶ λιμένες εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ὡς καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ ὅποιαι ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτάς, κατὰ τὰς ὅποιας τὰ ὅρη διατάσσονται παραλήλως, ἡ συγκοινωνία εὑρίσκει δυσκολίας.

4. Ποταμοί.—Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὅρη καὶ οἱ ὄρδατμοι ἀφήνουν ἔδω ἀρκετάς βροχάς, ἐνῷ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχάς τοῦ ἔτους ἔχουν δλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρέει ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὅχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἔκεῖ ὁ ποταμὸς ρέει διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ροῦς του καθίσταται ἥρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθηται, καὶ εἰς τὰς ἐκβολάς ἡ πρόσχωσις σὺν τῷ χρόνῳ αὔξανε. Ἀλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς ὅποιους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ Μαιάνδρος, Ἐρμός καὶ Κάνυστρος, ἥσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολὺ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὡς ὁ Ἐνδρυμέδων, ὁ Κύδνος καὶ ὁ Πύραμος ὁ μεγαλύτερος ὅμως τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ Αλυς (Κιζίλ Ἰρμάκ), ὁ δόποιος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὅρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὗξεινον εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ Σαγγάριος, παρὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἐλληνικὸς στρατός τῷ 1922 ἡγωνίσθη ἡρωικῶς.

5. Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Τὸ καθάρως μεσογειακὸν κλῖμα ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἴγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲν μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ ὅποια εἶναι πτωχά καὶ δλίγα, ἀντικαθιστᾶ ἡ λόχημη.

Αἱ Ποντιακαὶ Ἄλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς

ύγρούς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὔξείνου Πόντου, δέχονται πολλάς βροχάς καὶ τὸ κλῖμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ δποῖον εἶναι ύγρὸν καὶ ψυχρόν, δνομάζεται πόντιον. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ δποῖα σχηματίζουν δασικήν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση δμως ταῦτα ἔχουν πάθει πολλάς καταστροφάς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδὴ τὸ κλῖμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγω τῶν ὀλίγων βροχῶν ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης ἢ ἐλλείπει τελείως καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὄντα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ "Αλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ύδωρ. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ύγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ύψηλοτέρα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

Νερά ή θέρμανση

6. Ιστορικὴ ἀποψίς. Κάτοικοι. — Η Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ως γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατείχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατώκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἔκαστον τῶν δποίων ἔχει ίδιαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ίδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχαδοσῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκοσμάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἔθνοτήτων λόγω τοῦ δρεινοῦ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ δποῖοι Ἕζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ "Αλυος ποταμοῦ, καὶ οἱ "Ελληνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π.Χ. αἰώνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἔνωρις ἔξηφανίσθησαν τουναντίον ὁ "Ελληνικὸς πολιτισμὸς ἥκμασε καὶ ίδιως ἀφ' ὅτου ίδρυθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εύρωπαϊκὴν "Ελλάδα" τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξοχοι "Ελληνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι ("Ομηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν τὴς Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου, ως καὶ ἐπὶ τῆς "Ελληνικῆς Αύτοκρατορίας,

Pouja Πιάγκου Σάγκος Β'. β' Pouja Πιάγκου

ηκμασεν ώς κυρία χώρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντεπεξῆλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις δτου κατὰ τὸν 14ον αἰώνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἦλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα δμως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ Ἰδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος των εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προύσσα. Ἐπειτα κατέκτησαν δλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν ('Οθωμανικὸν κράτος), μὲ ἐπισημὸν θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμὸν ἢ Ἰσλαμισμόν. Ἐπειδὴ ἡρκοῦντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια, δπως ἦσαν μαθημένοι, ἀφήναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι πλὴν τῆς καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους ἤσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατώκουν ἐπίσης καὶ ἀποικοὶ Ἀρμένιοι ἀνταγωνίζομενοι τοὺς "Ἑλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι "Ἑλληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν Αον παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸ ἔθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922), δλοι αὐτοί, δύο περίπου ἑκατομ., ἡναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, δπου εὗρον νέαν κατοικίαν. Ο πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μὲ τὰς τελευταῖς μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῇ τὸ λατινικόν ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια δπως εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ πόντιον κλῖμα τῆς. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλῖμα ψυχρὸν καὶ υγρόν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρὶς διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ δμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ ἵδιον θάμνον τὸ ροθόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται

ώς πατρίς τῆς κερασέας. Δασική ζώνη πυκνή ἀποτελεῖται ἀπό δρῦς, δένυας, λεπτοκαρυάς καὶ καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικά Ποντικά ὅρη ἔχουν πάθει πολλάς μετακινήσεις καὶ διαρρίξεις, οἱ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὁροσειράς δι' ἐγκαρσίων φαράγγων. Εἰς τὰ ὅρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ίδιως χαλκοῦ καὶ ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν ὅποιων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιωρισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τούς παλαιούς δμως καιροὺς ἔξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερον οἱ "Ελληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ "Ελληνες Πόντιοι, οἱ ὅποιοι εἶναι μακράν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν των πατρίδα, διακρίνονται ως καλοὶ χαλκούργοι. Εἰς μικρὰ δροπέδια εὔφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς καὶ ἄμπελοι, ἀφθονοὶ δὲ εἰναικαὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ως καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικά κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἔξαγεται καὶ ξυλεία.

Χωρογραφική εἰς τὰς ἔρης χώρας.

α) Πόντος.— Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ "Αλυος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρά παράλια πεδία εὔφορα καὶ λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνηργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὅποιαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, ὅπως καὶ σήμερον, ἡ Τραπεζοῦς (40)*, δησπούτην ὑπῆρχον "Ελληνες ἐμποροι. Ἐχει προσέτι καὶ μικράν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ Ἀμισδὸς ἢ Σαμψοῦς καὶ ἡ Κερασοῦς. Ἐκ τῆς Κερασοῦντος ἔξαγονται ἔξαίρετα λεπτοκάρυα.

β) Παφλαγονία.— Ἡ πρὸς Δ. τοῦ "Αλυος χώρα λέγεται Παφλαγονία. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι δὲ λίγα, στενά καὶ ἀλίμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ Σινώπη (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ Ποντοηράκλεια (κ. Ἐρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἔξαγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτέρικά δροπέδια, δησπούτην τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας ἢ τὸ ὅγος δρέων εἰς μέτρα.

κάτοικοι δσχολούνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις Κασταμονὴ (28) καὶ Σαφράμπολις. Εἰς τὴν τελευταῖαν ταῦτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (ὁ κρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

4^ο (2) ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλήσποντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον δὲ ἡ Τρωικὴ. "Οπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὑρίσκεται ύπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλή. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὄλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλάστησις ἐναλάσσεται μὲν τὴν μεσογειακήν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὖται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αιγαίου καὶ τοῦ Εὔξείνου πόντου.

(α) Βιθυνία. — 'Η Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν της Χρυσόπολις (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. 'Ολίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιοτάτη ἄλλοτε πόλις Χαλκηδὼν (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). 'Ο νοτίως τῆς χερσονήσου Ἀστακηνός κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ Νικομήδεια (τουρκ. 'Ισμίτ, 20). 'Εδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς Κίου (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλάς, ἡ ὁποία προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικόν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὅχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ Νίκαια. Σήμερον αὖτη εἶναι μικρά κωμόπολις (τουρκ. 'Ισνίκ). 'Αλλοτε Θμωᾶς-ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας. 'Ενταῦθα συνήλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας (1204-1261).

Νοτιώτερον ύψωνεται ο **Μυσικός "Ολυμπος** (2.550), εις τους πρόποδας τοῦ ὁποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ή πόλις **Προῦσα** (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλὰς μορέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετά τοῦ ἐπινείου τῆς **Μουδανιά**.

β) Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ ὄποιον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Ρύνδακος** καὶ **Μάκεστος**, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ή **Μανυάς** καὶ ή τῆς Ἀπολλωνίας. Τὸ ἕδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνὰ μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ή **Μπαλικεσέρ**, παράλιος δὲ ή **Πάνορμος** (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

γ) Τρωάς.— Ή χερσόνησος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ή Τρωάς, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁποίας ρέει ὁ ποταμὸς **Γρανικός**, γνωστὸς ἀπὸ τὴν ίστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ ὅρος **"Ιδη** (τουρκ. Κάς Δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ ὄποιον πηγάζει ὁ ποταμὸς **Σκάμανδρος**. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ή οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ή ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἐλλησπόντου, ὁ ὄποιος σχηματίζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος, διὰ τοῦ ὄποιου γίνεται ή θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αιγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξεινον, λέγεται κοινῶς Δαρδανέλλια ἀπὸ τὴν μικράν πόλιν **Δαρδανέλλια** (8). Εὑρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στεγνώτερον μέρος τοῦ Ἐλλησπόντου (1200 μ.), τὸ ὄποιον πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ή εἴσοδος τοῦ Ἐλλησπόντου, παρὰ τὴν ὄποιαν πάλαι ἔκειτο ή Τροία ή τὸ "Ιλιον.

3) ΔΥΤΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

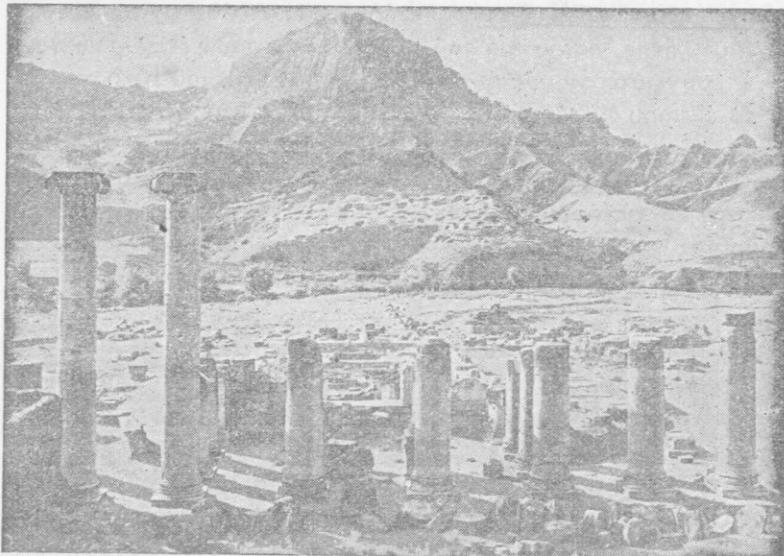
Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὅρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αιγαῖον Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὅρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλα-

γος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμῆμα, τὴν Ἰωνίαν.

α) Ἡ περιοχὴ τῆς Περγάμου.—Απέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυττηνὸς κόλπος, ὃπου αἱ πολίχναι Ἀδραμύττιον καὶ Κυδωνίαι (κ. Ἀϊβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἥσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καΐκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον Πέργαμος, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὅμων πόλιν, ἡ ὁποίᾳ εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἔχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλάν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καΐκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ "Ἐρμου ποτάμου" κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου - Σμύρνης.

β) Λυδία καὶ Ἰωνία.—Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν "Ἐρμου, Καῦστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὔκολον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ύψιπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον ὅμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ύψηλὰ ὅρη ὡς ὁ Τμῶλος (2.130) καὶ ἡ Μεσωγὶς (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ύπαρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν "Ἐρμον λεγομένη" ὅπο τῶν ἀρχαίων περιοχὴ «Κατακεκαυμένη». Ωσαύτως κατὰ τὸν "Ἀνω Μαιάνδρον" εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὅμαλάς πεδιάδας, ὅπου εύδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαῖα, ἡ ἄμπελος, ἡ μορέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρείας καὶ κλιτύς τῶν ὁρέων, ὅπου εἶναι εὔκολον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση δλόκληρα ἀπὸ δύωροφόρα δένδρα. Πλὴν

τῶν πολλῶν χωρίων ύπαρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν δύοιών διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμοῦ ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας Σάρδεις. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις Φιλαδέλφειαν ('Αλά Σεχίρ), Κασαμπάν, Μαγγησίαν (Μάνησα) καὶ Μαινεμένην. Παρὰ δὲ τὸν Μαίανδρον κεῖνται ἡ Λαοδίκεια (Δενισλί) καὶ τὸ Αἰδί-

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων.

νιον (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), Ισχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας. (Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθόν Ίωνία, λόγῳ τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ίωνικῶν ἀποκιῶν.. Γότε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς δύοιους ἔξεβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάστρος καὶ Μαίανδρος, εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηράν, καὶ λιμένες καταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Εφέσου. 'Αλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. 'Ο ἄλλοτε Λατμικὸς κόλπος, εἰς τὸν δύοιον ἔξεβαλλεν ὁ Μαίανδρος, εἶναι σήμερον

έλώδης πεδινή έκτασις, έστια πυρετῶν, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κείνται 10 χιλιόμ. μακράν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ωσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφετηρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ "Ἐφεσος, εύρισκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακράν τῆς θαλάσσης, δσον καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου, ἥθελεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἔκβολὴν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ, ἀν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰώνα δὲν ἐστρέφετο δροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τε-

4. Ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης.

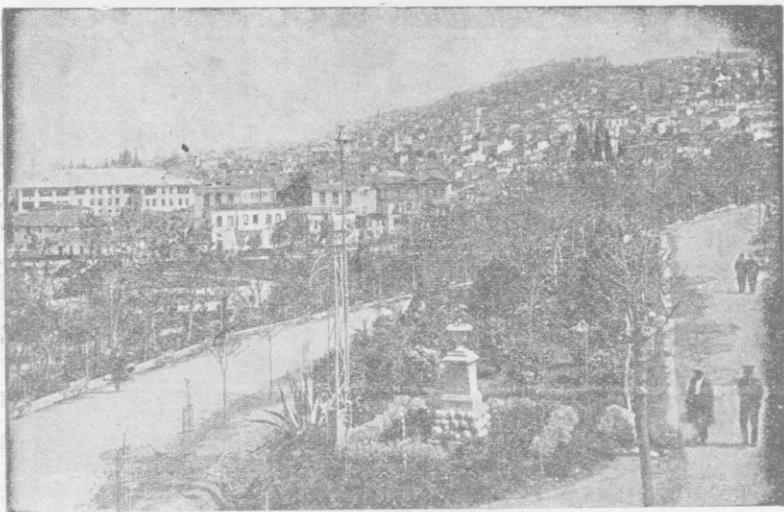
χνικὰ ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἔκβολαι του ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ~~έχει~~ πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτον τῆς (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐρμαίου κόλπου κείνται ἡ Παλαιὰ καὶ

Νέα Φώκαια. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνη-
σος **Ἐρυθραία**, ὅπου ἡ πόλις **Κρήνη** (κ. Τσεσμές, 15).

Ἡ Σμύρνη.—Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὕτη κατὰ τὸ παρελθόν πόλις ἠρχισε νὰ προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδροῦ. Ἡ θέσις αὐτῆς εἰναι ἔξαρτος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἰγαίου δὲ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἄποψις.

προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἐρμοῦ διὰ τοῦ ὅρους Σιπύλου (1500 μ. ὕψ.). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὅρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμοῦ, διὰ τῆς δυοῖς αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν δρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὁροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἔνδοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ

πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτεινοειδῶς συνενοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἡμίσου τοῦ ἐμπορίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ σύτη σημασίᾳ κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμόν της. Ὁ πρὸ τοῦ Α^υ παγκοσμίου πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμός της—“Ελληνες (50%), Ἀρμένιοι (6%), Εβραῖοι (10%), Λεβαντῖνοι (7,5%), ἀπέναντι τῶν δόποιων ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἦτο 30%—ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ “Ελληνες” οἵ τε λευταῖοι οὗτοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, οἱ Τούρκοι ὀνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκιασούρ ‘Ισμιρ (ἀπιστον Σμύρνην). Παρ’ ὅλην ὅμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῆ εἰς συνοικίας κατ’ ἔμνοτητας. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτύν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὄψη οἱ ήσυχοι δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκλαὶ παρατάσσονται μὲν περιτοχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπό κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικά καὶ ἑβραϊκά κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ιδιαιτερὸν τοπικὸν χαρακτῆρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲν δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἑβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εύρισκεται τὸ παζ&ρι, μὲν πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηρὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν δόδων τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλως τῆς προκυμαίας δόδούς, δύπο τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαίαν βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ’ αὐτῆς δὲ συνεχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν ἐλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων, δταν ἀναλογίζωνται τὴν φοβεράν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ’ αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ δποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἐλλάδα...

Σ. 35 (Κατὰ τὸν Otto Maul)

G. 4 NOTIOAUTYTIKΗ M. ASIA

75

Kai ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, ὅπου αἱ πάλαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται ὅμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὑψηλοῦ ὅρους Λυκίου Ταύρου (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χῶρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς

καταπίπτει διά τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὁρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ξηρᾶς δι' Ισθμῶν, πολλαὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων κόλπων. Ὅχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι δρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς δλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προΐόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ὅμως, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἔξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσός καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, δπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

5) ΝΟΤΙΟΣ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσσικόν, δόποιος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χώραι αὗται προφυλάσσονται ὑπὸ τοῦ δρους Τάύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλῖμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν· τοιουτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ὡς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρός. Εἰς εύφορους ἀγροὺς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρά καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται ὅμως καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν.

α) Παμφυλία.— Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις Ἀττάλεια (20) εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις, δπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν "Ἐλληνες").

β) Πισιδία, Ἰσαυρία.— Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι Πισιδία καὶ Ἰσαυρία εἶναι δρειναι χῶραι μὲ ώραῖα δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μὲ κάρστεια φαινόμενα (ώς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδίρη καὶ ἡ Κάραλις. Οἱ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εὔρυμέδων εἶναι ὀνομαστὸς εἰς τὴν Ιστορίαν

διά τὴν παρά τοῦτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ δποιά ἔχει ὀρίστην ταπητουργίαν.

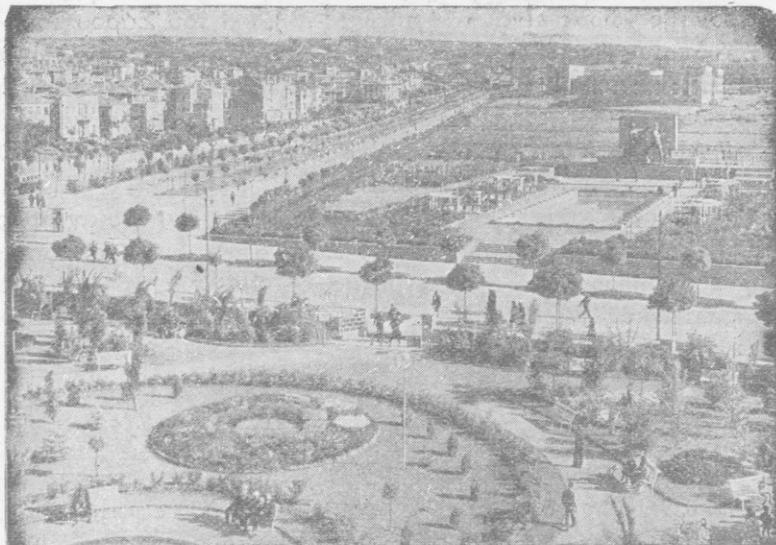
(γ) Ἡ Κιλικία.— Ἡ Κιλικία ὅμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὔρυ αὐτῆς βαθύπεδον, ἀν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεππώδεις, ἔνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Πολλὰ χωρία κείνται ἐν μέσῳ ἑσπεριδοειδῶν, ἐλαιώνων, μορεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγκομιδαι τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ "Αδανα" (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὄποῖς ἔως ἔδω εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγὰ πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις Ταρσός, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος Μερσίνα (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὄποῖς κατεβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυλῶν» τοῦ ὄρους Ταύρου.

6. ΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλῖμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερειακὴν διάταξιν τῶν δρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἡ ἐκταπις σκεπάζεται ύπο χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ύψιπέδου, πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὄποῖον περιέχει καὶ ἄλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρά, ἡ καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβαδία. Άλλοτε υπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ύλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἰγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῇ εἰς στέπας, τὰς ὄποιας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τούρκοι. Αἱ στέπαι αὗται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

α) **Φρυγία.**— Περισσότερον εύφορος εἶναι ή μὲ τὰς μεσογειακὰς χώρας συνορεύουσα Φρυγία, ἡ δποία παλαιά ἥτο ύπδ Ιδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ἀρκεταὶ δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ εὔρυχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ διπλοφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν

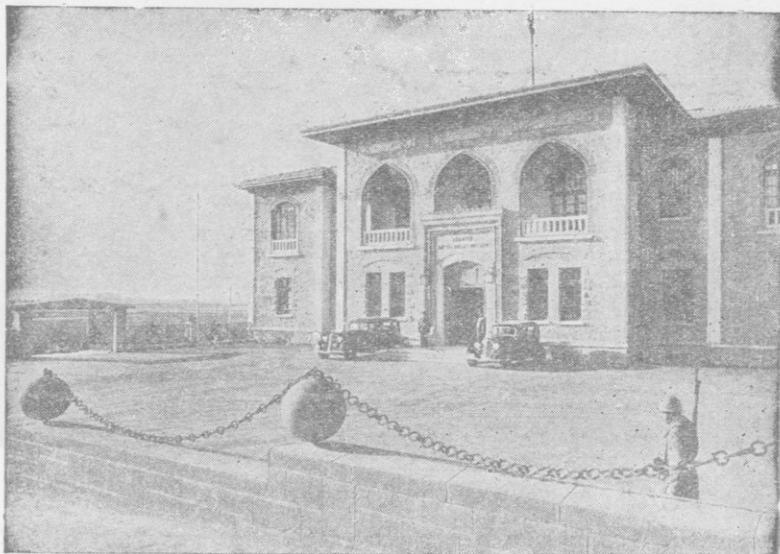

6. "Αγκυρα. Η νέα πόλις.

διευθύνεται πρὸς Β. ἡ κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ **Δορύλαιον** (Ἐσκί Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλῇ σιδηροδρομική γραμμὴ ἔδω διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν κατευθύνεται εἰς τὴν "Αγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς **Κιουτάχειας** φθάνει εἰς τὸ **Ἀφιὸν Καρά - Χισσάρ** (δηλ. Ὁπίου Μαῦρο Κάστρο). Ἡ πόλις αὐτῇ λέγεται οὕτως ἀπὸ τὸ ὅπιον, τὸ ὅποιον καλλιεργεῖται ἔδω. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ δποῖαι ἀρχι-

ζουν άπό τὴν Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ἀπό τὴν Σμύρνην.

(β) Γαλατία.—Ἡ πρὸς Α. χώρα Γαλατία λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ δόποιοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π.Χ. Ὁνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ δόποιον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔξαγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις "Αγ-

7. Ἀγκυρα. Τὸ μέγαρον τῆς Τουρκικῆς Βιομηχανεύσεως.

κυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτεύουσης, ἀπ' ἐκεῖ δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοχεράκλειαν, ἡ δὲ ἄλλη πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

γ) Η Καππαδοκία.— Η Καππαδοκία, διασχιζομένη ύπο τοῦ "Αλυος ποταμοῦ, εἶναι ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὔφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ δρός Ἀργαῖος περιοχή. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις Καισάρεια (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ὑφαντουργίαν ἀπὸ πα-

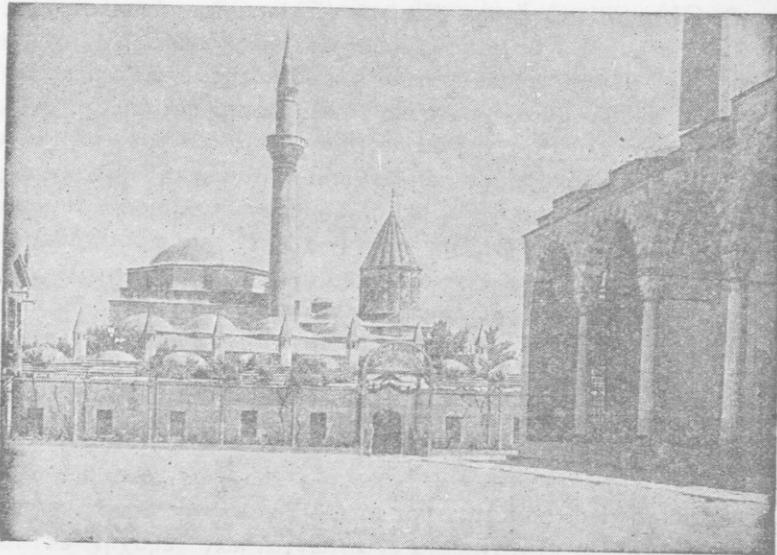

8. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ δρός Ἀργαῖος.

λαιιοτάτης ἐποχῆς. Τὸ BA. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν ὁρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ "Αλυος, Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις Σεβάστεια (40), ἡ δόποια στέλλει τὰ προϊόντα τῆς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦντος) διά σιδηροδρόμου,

δ) Η Λυκαονία.— Εἰς τὸ κέντρον τῆς M. Ασίας εύρισκεται ἡ Λυκαονία (μέσ. ὅψ. 1.000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲ στέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τούζ Γκιολ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ Ἰκόνιον (70), τοῦ δόποιου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικούς ρυθ-

μούς, οί όποιοι προέρχονται άπό τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμόν. ΝΑ., εἰς τοὺς προβούνους τοῦ Ταύρου, κατώκουν πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἡ πόλη Ἐλληνες εἰς ὥραῖς χωρίᾳ μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος, ὁ όποιος ἀπὸ τὸν Ἀφιόν Καρά - Χισσάρ

9. Ιζόνιον. Πλατεῖα μετὰ τζαμιοῦ.

διέρχεται τὸ Ικόνιον, διασχίζει τὸν Ταῦρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ κατεβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

~~οὕτως~~ II. Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1. Γενικά.—'Η Μικρά 'Ασία μετὰ τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης καὶ μέρους τῆς 'Αρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. "Εχει ἐπιφάνειαν ἔξαπλασίαν τῆς 'Ελλάδος, πληθυσμὸν δμῶς μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτᾶνον, ὁ όποῖος εἶχεν ὅλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔξουσίαν. 'Απὸ τοῦ ἔτους τούτου, μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ἀνεκηρύχθη δημοκρατία.

Πλὴν τῶν Τούρκων τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἔθνοτήτων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀραβεῖς καὶ Ἐβραῖοι.

2. Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χῶραι αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ξηρᾶς. Ἄλλη ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, ὅπότε εἶχεν ἥδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις, ἥρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμή. Σήμερον τολμηρά καὶ δραστηρίᾳ κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἔξυψώσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ δῆμοι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εύνοϊκοι· ἡ διάπλασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

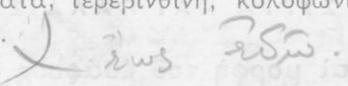
Ἡ πρδσπάθεια αὕτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρὸς δόμοιαν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς ὁποίας σενεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

3. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Τὰ εἴδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἔξαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ ὅποιον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετά ἔκτετα μέντοι, ἡ ἀρδευσις αὐτῶν εἶναι εὔκολος καὶ οἱ ύγροι ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὀρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται σιτος ἀραβόσιτος καὶ κρίθη, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν ὀρέων συλλέγονται ὀπωραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἔξαγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφίς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχάς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατά τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζούντα καὶ Κερασούντα), ἐνῷ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιέργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μορέα.

έξωτερική συγκοινωνία γίνεται κατά τό πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. 'Η εἰσαγωγὴ ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ίδιως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἔξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εύξείνου Πόντου, Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἔξαγουν ξυλείαν, δόπωρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. 'Εκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν 'Ἐλλάδα ἔξαγονται ζῷα (ίδιως αἴγοπρόβατα), ίχθύες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὐγά, δσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς 'Ἐλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικά λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερά νήματα καὶ σιδηρικά.

 Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς κοραβιάνιον ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Τὸ καραβάνιον, κατὰ τὸ σύνηθες, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ήμερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ήμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. 'Ητο σημαντικόν. 'Υπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικὰ ζῶα, ήμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ δόποιοι προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωΐην τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. 'Εδῶ καὶ ἐκεὶ ἥσαν ἀναμμένα φῶτα τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὑψοῦντο ὡς τείχη καὶ ἐσχημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία ταῦτα οἱ ίδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλάσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲ τάπητας καὶ σκεπάσματα, ἐπὶ τῶν δόποιων καὶ ὑπὸ τὰ δόποια εἶχον κοιμηθῆ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξύ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν δόποιων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῆ σκηναῖ, ἐντὸς τῶν δόποιων διεκρίνοντο ἀπ' ἔξω σκιαὶ κινούμεναι χάρις εἰς τὰς λυχνίας, τὰς δόποιας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτὸν τοῦ ὄφασμάτος τῶν σκηνῶν. 'Ησαν οἱ μικροπωληταί, οἱ δόποιοι ἐηπλωμένοι κατὰ γῆς πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκεύη πρὸς παρασκευὴν τεῖου ἡ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἡ πτηνοῦ. 'Αλλοι ἐπρογευμάτιζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ ἡρχίζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα. 'Ιερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατὴν φωνὴν προσηγόριζοντο.

'Ο ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καραβανίου' οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας δὲν κατέχει ιεραρχικὴν τινα τάξιν μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὕτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον' χαίρει ὅμως δύο σπανίων προνομίων μεταξὺ τοῦ πλήθους' πρῶτων διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξέλεγκτως τὰ πάντα, καὶ

τὸ κῦρος τοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον ἡ ἀρετὴ του θεωρεῖται ἀδιαφιλοείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.

(Κατὰ τὸν Gobineaux)

⁵¹
τὸ κῦρος τοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον ἡ ἀρετὴ του θεωρεῖται ἀδιαφιλοείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.
¹⁰⁴
1. *Ασκήσεις.* — 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας δι' ὅρέων, αἱ δροῖαι ἔχουν πιστούς βροχάς; — 2. Ποῖαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας δρουάζουν μὲ ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα; — 3. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι τῶν Ἀδρανῶν.

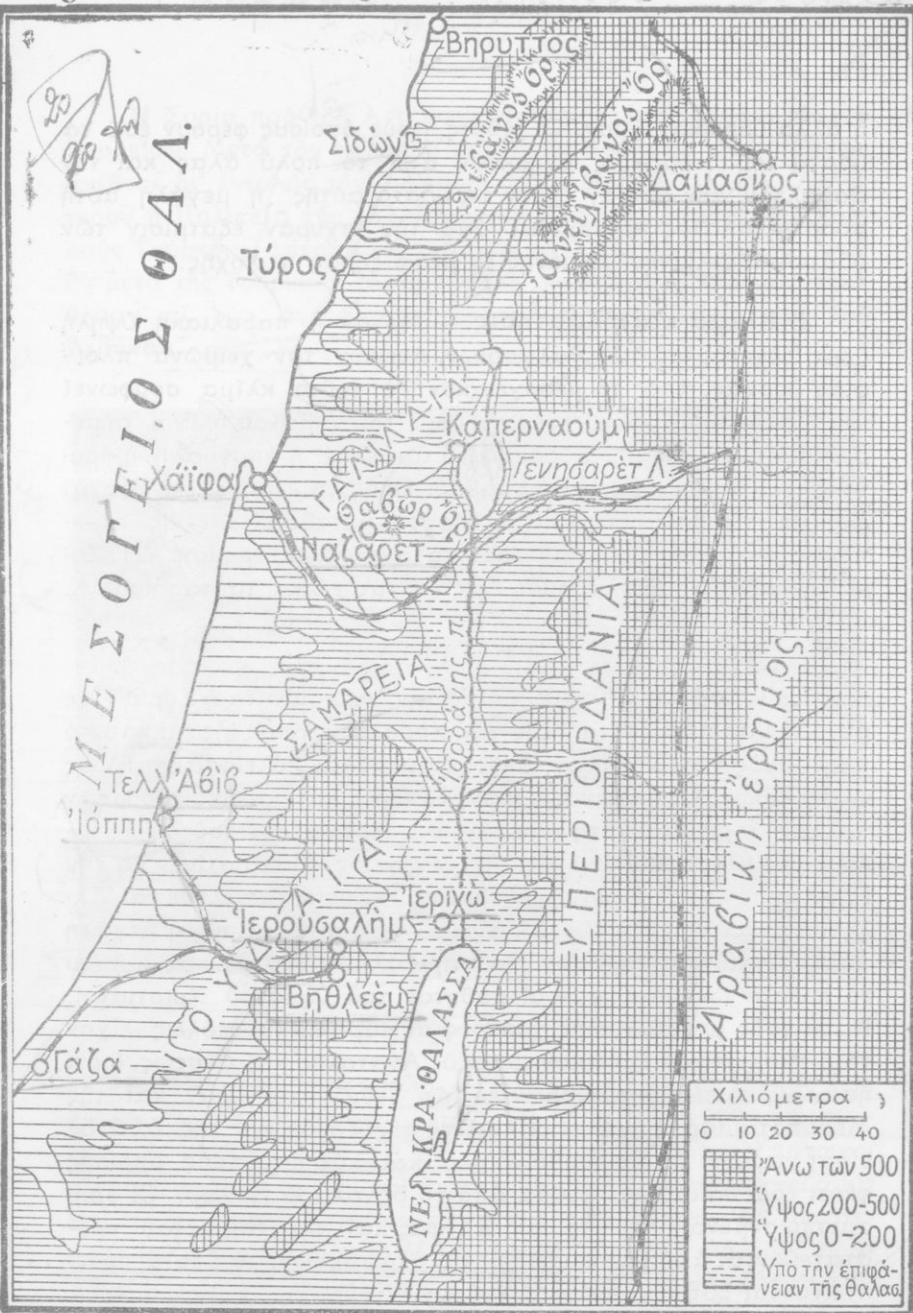
2. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

1. Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Αἱ σπουδαιόταται αὗται χῶραι ἔκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Οὐ πότε τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πιστούς, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδές ὁροπέδιον, τὸ δροῖον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, δσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὁροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφρειδοῦς εἰς μῆκος 750 χιλιού. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὅρη Λίβανος (3.100 μ.) καὶ Ἀντιλίβανος (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἥλιου. Κατὰ τὰ ὅρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ Συρία, πρὸς Ν. δὲ ἡ Παλαιστίνη.

Τὸ πρὸς Β. κλῖνον χαμηλὸν τμῆμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ, δὲ δροῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν. καλούμενον κοιλάς Γώρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρέει ὀρμητικῶς ὁ Ἰορδάνης ποταμός (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῷον). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρὲτ ἡ Τιβεριάδα εἰς ὑψόμερον 212 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γώρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκράν θάλασσαν, τῆς δροῖας ἡ ἐπιφάνεια εύρισκεται χαμηλότερα (350 μ.). Λέγεται Νεκρά Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθὺς

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

13. Χάρτης της Παλαιστίνης
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ ἄλλο ὑδρόβιον ζῷον. Οἱ ίχθύες, τοὺς ὄποιους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἄσφαλτον, τὴν δποίαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτῇ ποσότης ἀλατος προέρχεται ἀπὸ τὴν Ισχυράν ἔξατμισιν τῶν ὕδατων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ξηρᾶς περιοχῆς.

2. Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Μόνον ἡ παραλιακὴ ύψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχάς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλῖμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου διλγοι σήμερον σώζονται ἀκόμη. Εύδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβακ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεπ-πῶδες, ἔως ὅτου μεσογειότερον καταντήσει εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος ὁρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Η ΣΥΡΙΑ

1. Ἰστορικὴ ἀποψίς. — Εἰς τὴν Ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, δπου ἦτο πυκνὸς πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ὡς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδών. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἐμποροι καὶ ναυτικοί, ἰδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατώκουν οἱ Φιλισταῖοι, ἐνῷ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν Γῆν Χαναάν) κατώκουν οἱ Ιουδαῖοι. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἐλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), δπότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὁρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κατ.), δπου τὸ πρῶτον ὀνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικούς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδώνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὄποιους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς Χάϊφας καὶ τῆς Βηρυττοῦ προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ ὄποια προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Η Συρία πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀργότερον ἡ Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶχε πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἦνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον ἴδρυθησαν αἱ δύο ἀνεξάρτητοι δημοκρατίαι τῆς Συρίας καὶ τοῦ Λιβάνου.

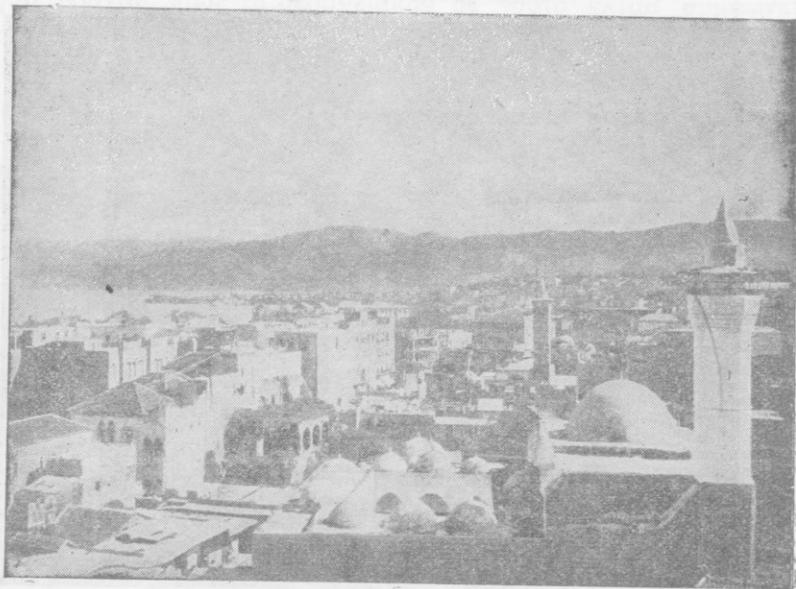

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἀπωφις.

2. Η Συρία πολιτικῶς. — Η Δημοκρατία τῆς Συρίας ἔχει ἐπιφάγειαν 187.000 τετρ. χιλιόμ. (ἡ Ἑλλάς 130.000), πληθυσμὸς δὲ σχεδὸν 3.330.000 κατ. (ἡ Ἑλλάς 7 ἑκ.). Οἱ κάτοικοι εἰναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ Μωαμεθανοὶ "Αραβεῖς" εἰς τοὺς βράχους τῶν ὄρέων ὑψώνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν Χρι-

στιανῶν, οἱ δόποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἵρεσεις. Οἱ Ἑλληνες καὶ ἄλλοι Ὁρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἐβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικούς λιμένας.

Ἐις τὴν Συρίαν διακρίνονται : α) ἡ Συριακὴ πολιτεία. Πρωτεύουσσα αὐτῆς ώς καὶ τῆς Συρίας εἶναι ἡ Δαμασκὸς (335) κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ Ἀντιλιβάνου εἰς ὅσσιν. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας. Ἔχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ

14. Βαρητός. Γενικὴ ἀποψις.

ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τῆς Βηρυττοῦ καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (362). β) ἡ Πολιεῖα τῶν Δρουσῶν· γ) ἡ Πολιτεία τῶν Ἀλαονιτῶν μὲ πρωτεύουσσαν τὴν Λαοδίκειαν (100), ἥτις εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος συριακὸς λιμήν. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξώ-

τῶν ύφασμάτων, κύρια δ' ἔξαγόμενα προΐόντα εἶναι ἐσπεριδοειδή καὶ βανάναι.

3. Η Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου. — Η Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου, ήτις ἀπὸ τοῦ 1945 ἔχει ἀποκτήσει πλήρην αὐτονομίαν, ἔχει ἔκτασιν περίπου 10.170 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 1.370.000 κατ. Ο Λιβανός ἔχει μεγάλην σηροτροφίαν καὶ παραγωγὴν μεταξώτων καὶ βαμβακερῶν ύφασμάτων.

Εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Βηρυτὸν (233), ήτις εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τοῦ Λιβάνου. Διὰ τοῦ λιμένος τῆς διεξάγεται τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν βιομηχανίαν ύφασμάτων μεταξώτων, βαμβακερῶν καὶ μὲ τὴν ταπειτουργίαν. "Αλλας πόλεις ἔχει τὴν Τρίπολιν (70), ήτις ἔχει μέγα διϋλιστήριον πετρελαίου, τὴν Σαΐντα (ή ἀρχαία Σιδών, 18) κ. ἄ.

8-11-61 *12-* **4. Η Παλαιστίνη**
Οὐτι τὸν παταρίν

1. Η Παλαιστίνη πολιτικῶς. — Η Παλαιστίνη πρὸ τοῦ Αου Πᾶγκοσμίου πολέμου ἀνήκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν.

Η ύπό τὴν Ἀγγλικὴν ἐντολὴν ἡ Παλαιστίνη εἶχεν ἐπιφάνειαν 66.000 τετρ. χιλιόμετρα (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος) καὶ κατοίκους περὶ τὸ 1 $\frac{1}{2}$, ἔκατομμύριον. Περιελάμβανε δύο κράτη: Τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Ο πληθυσμὸς ἀπετελεῖτο ἐξ Ἀράβων, Μουσουλμάνων καὶ Ἰούδαιών, οἱ ὅποιοι ἥρχοντο ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, δησαν διεσπαρμένοι, καὶ ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν Παλαιάν των πατρίδα καὶ ιδίως εἰς τὰ παράλια, ὅπου ἴδρυσαν καὶ ἔντελῶς νέαν πόλιν τὴν Τὲλ Ἀβίβ. Οἱ "Αραβεῖς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εὑρίσκοντο πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβάς καὶ πολλάκις συνέβαινον αἵματηραι συμπλοκαί, αἱ δοῦλαι κατεστέλλοντο ἀπὸ τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύ-

την κατάστασιν προσετίθεντο καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς Ἀγίους αὐτούς Τόπους.

Οἱ Ἀγγλοι εἶχον φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόσοδον τῆς χώρας· ἵδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα τὸν τῆς Χάϊφας καὶ σιδηροδρομικάς γραμμάς, διὰ τῶν ὅποιων ἡ χώρα συνδέεται μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον Παλαιστίνη δὲν ύφεσταται, μόνον γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ἔκφρασις αὐτῆς ύπάρχει. Ἀντὶ αὐτῆς ύπάρχουν δύο ἀνεξάρτητα κράτη: τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς Ἰορδανίας.

2. Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἰσραὴλ. — Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι τὸ νεώτερον ἐλεύθερον κράτος τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Ἰνδονησίαν, εὑρίσκεται εἰς τὴν Ν.Α. ἀκτὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης· καὶ περιλαμβάνει σημαντικὸν τμῆμα τῆς πρὸς Δ. τοῦ Ἰορδάνου Παλαιστίνης. Ἐχει ἕκτασιν περὶ τὰ 20.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 1.370.000 κατ. (1.203.000 περίπου Ἰουδαίοι). Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τὲλ Ἀβίβ (300). "Αλλὰ πόλις εἶναι ἡ Χάϊφα ὁ καλύτερος λιμὴν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς ἄριστους λιμένας τῆς Μεσογείου.

8-11-61

3. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἰορδανίας. — Τὸ Βασίλειον τῆς Ἰορδανίας περιλαμβάνει τὴν Ὑπεριορδανίαν καὶ τμῆμα τῆς ἐντεύθεν τοῦ Ἰορδάνου Παλαιστίνης.

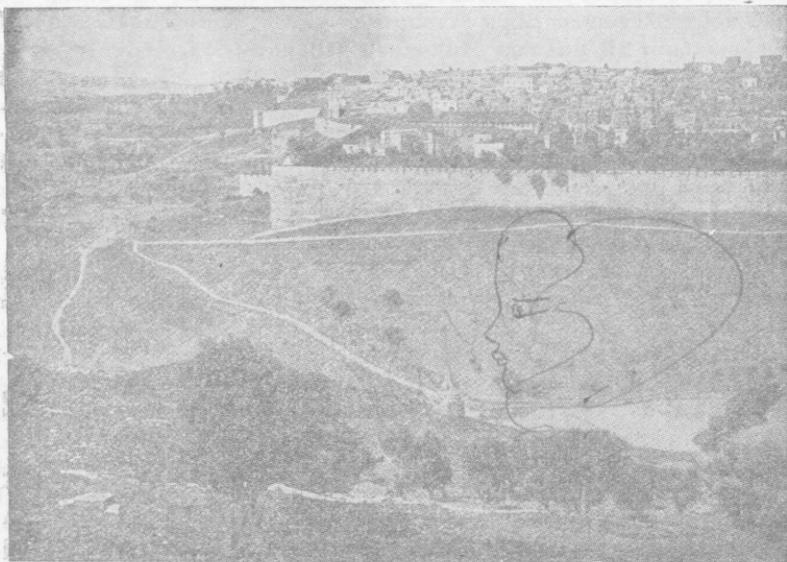
"Ἐχει ἕκτασιν περὶ τὰ 117.080 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν περίπου 1.400.000 κατ. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ πόλις Ἀμμάν (150). "Αλλὰς πόλεις ἔχει τὴν Ιεριχώ, τὴν Βιλλεὲμ (15) γνωστὴ ἐκ τῆς Ιερᾶς Ἰστορίας.

Ἡ Ἀγία πόλις Ιερουσαλήμ (149), τῆς ὅποιας τὸ νέον τμῆμα ἀνήκει εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸ παλαιὸν εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰορδανίας, εὑρίσκεται εἰς μῆφος 800 μ. καὶ εἶναι Ἱερὰ δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς· Ἱερὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (Ιδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα) διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβίας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἐλληνας καὶ εἶναι ἔδρα Ὁρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίγειον

τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόπη (κοινῶς Γιάφα), ἡ ὅποια ἔχει ἐνωθῆ μὲ τὴν Τέλ Αβίβ, συνδέεται δὲ ἡ Ἱερουσαλήμ μὲ τὴν Τέλ Αβίβ διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ύψωνεται τὸ ὅρος Σινᾶ μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ο πλοῦτος τῶν δύο κρατῶν αὐτῶν εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὔφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορί-

15. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ Ὀροῦ τῶν Ἐλαῖων. Ἔιπροσθεν
ἡ «Κοιλάς τῶν Κέδρων».

ζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτῆς τῶν ὄρεων, ὡς καὶ εἰς τὰς δάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι τὰ πορτοκάλια, οἶγος, ἔλαιον καὶ κριθή.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. — Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅπότε τὰ ὄδατα αὐτοῦ εἶναι ύψωμένα καὶ θολά. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, δσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν δύθιῶν πρασίνη λόχημη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά

τινα δένδρα ύψοιςνται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκράν θαλάσσαν. Οἱ λιχθέες, τοὺς δόποιους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικά ἀλμυρὸν θυδρῷ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπί τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἔλπιδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγώνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτήν. Μοῦ φαίνεται ως νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δέν ύπάρχει εις ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὅδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὕτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἥρεμον χρῶμα, ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀλμην. Πίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὅδωρ. Αἰσθάνομαι ως νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρῶμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἔξαπλώνομαι ως νὰ εὑρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄσμον, εἰς τρόπον ὡστε ἡμποροῦσα νὸς ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστή εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὅδατος. Ἄλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὅδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμά μου καυστικὸς κνησμός. "Αν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος, δταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὅρθιος καὶ δὲν ἡμπορῇ. Καὶ δλίγον ὅδωρ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του, εἶναι ἐπικινδυνον· γλῶσσα, ρώμωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν, ως νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρῶγον ὀξύ.

"Η μηχανή του ἀκατίου μας ἀγύκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὅδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· δὲ ἵδρως μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. "Οσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὅψιν θλιβερώτεραν. Μακρὰν πρὸς Ν. ὑψώνεται τὸ "Αλατοβούνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα-

Μετά μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ήμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ώς μόλυβδος βαρύς ὑψώθη τὸ ὄδωρ, ἃν καὶ δούρανδος ἦτο αἰθριος. Τρομακτικὰ ἐκρότουν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εύτυχῶς τὴν πρωῖταν τῆς ἐπομένης δοκιμάσαντας. "Ο βαρύς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. "Οτε ἐπανείδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἡσαν ώς ἐπιχορισμένα ὑπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἡσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ώς νὰ ἔγγρασαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. "Ολον τὸ ἀκάτιόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ώς ὑπὸ χιόνος.

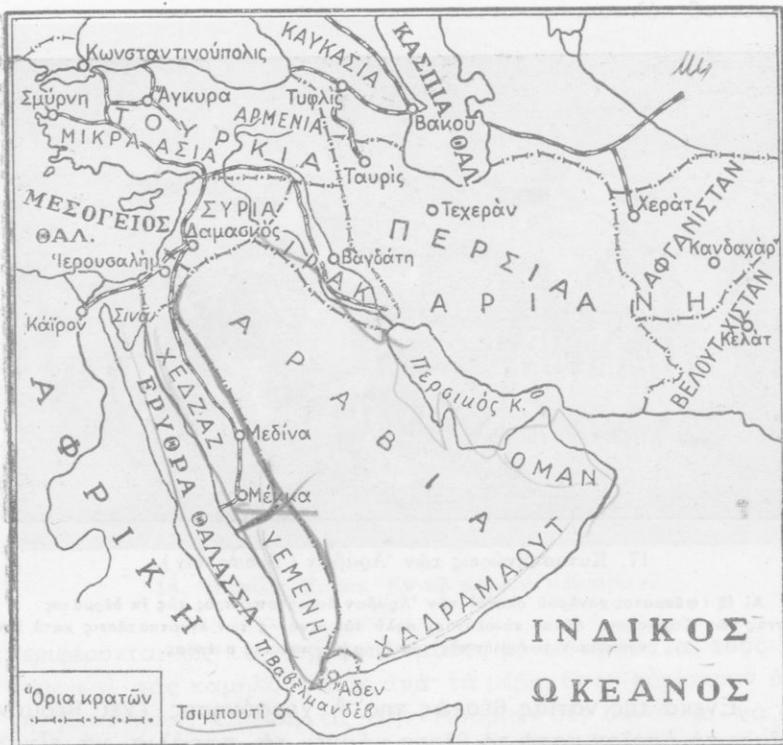
(Κατὰ τὸν A. Wagner)

Ασκήσεις. — 1. Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἑδάφους τῆς Πολαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑεροιορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὕψη. — 2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης; — 3. Ενδε εἰς τὸν κάρτην τὴν Ναζαρὲτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ

γνωσίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἰστορίαν. — 4. Ποίαν μεγάλην νῆσον γνωσί-
ζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου; — 5. Ταξίδευσε τοερῶς ἐκ τῆς πα-
τρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χάιφαν καὶ ἔκειθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

3. APABIA

1. Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Ἡ Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ

16. Δυτική Ασία. Πολιτική διαιρέσεις.

ώψηλή χερσόνησος* είναι χώρα τραπεζοειδής, δύπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικήν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ ὁποία είναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς, καθιζήσεως τῆς Συρίας. Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ

τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν ὄμώνυμον λαθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῖται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ Βάβ - ἔλ - Μανδέβ (Πύλη τῶν δακρύων). Λέγεται τοι· ουτοτρόπως ἀπὸ τοὺς "Αραβαῖς, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς δόποιας μέλλει νὰ ὑποστῇ κατά τὸν διάπλουν, ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. BA. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

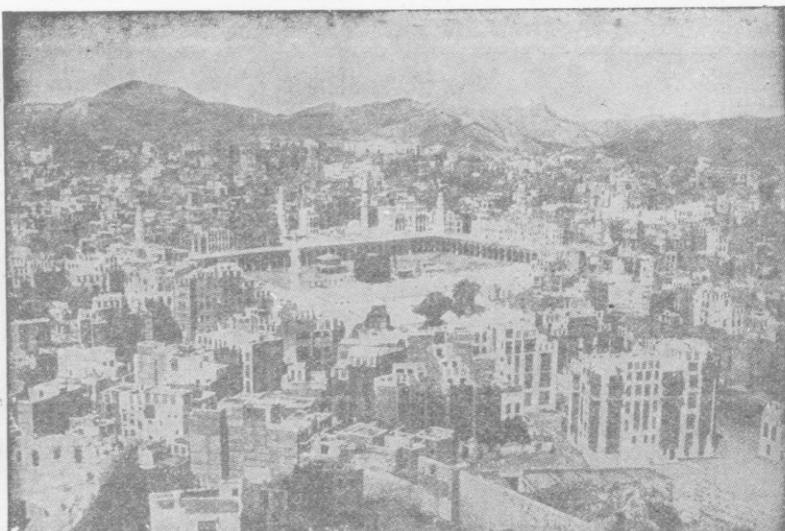
17. Κατασκηνώσεις τῶν Ἀράβων (Βεδουίνων).

Αἱ ἐξ ἴφασμάτος χονδροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων δμοτίζουν πέδος τὰς ἐκ δέρματος σκηνὰς τῶν Κιργισίων. Αὗται εὐκολύνονται πολὺ τὰς κινητὰς τῶν ἐγκοταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν τῶν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς σέππας.

"Ενεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμὸν κλῖμα, τὸ δόποιον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο ούδένα ποταμόν ἔχει εἰμὴ μόνον χειμάρρους, οἱ δόποιοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δέ ὅδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ύπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χείμαρροι λέγονται **Ούάδι**. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἐρήμων καὶ στεππῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται

βροχάς κατά τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ χώρα Ὑεμένη.

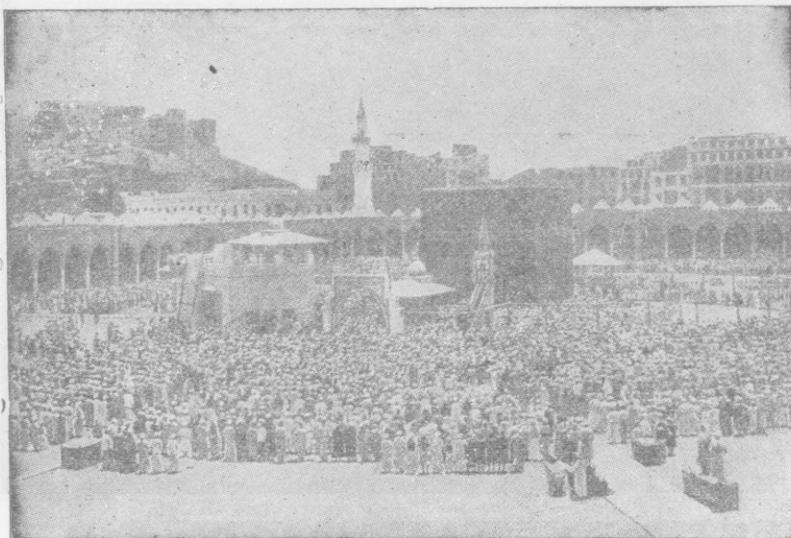
2. Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις. — Λόγῳ τοῦ ἀνύδρου τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνῷ ἡ ἔκτασίς της εἶναι 2.586.000 τετ. χιλ., ἥτοι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, δὲ πληθυσμός της εἶναι ೬೦೮ 12.323.000 κατ. Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβεῖς ἀποκαλούμενοι Βεδουΐνοι, οἱ δηοῖοι

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ὁ «Καάβα».

περιφέρονται ως κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους τῶν ἀνὰ τὰ μέρη, ὅπου εύρισκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, δὲ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβεῖς ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, δλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικώς σήμερον ή 'Αραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη, όπως τής Σαουδικής 'Αραβίας τής 'Υεμένης, τοῦ 'Ομάν-Μασκάτ κ. α. Ἡ 'Αγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη, όπως τὸ Προτεκτοράτον τοῦ "Αντεν", τὸ ὁποῖον εἶναι ύπό τὴν διοίκησίν της, καὶ παρὰ τὸ Βάβ-έλ-Μανδέβ εἶναι ή ἀποικία αὐτῆς "Αντεν", όχυρός σταθμός, καὶ τοιούτοις ἔχει ἔξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακήν γραμμήν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ "Αραβεῖς ἀκολουθοῦν τὴν μωα-

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

μεθανικήν θρησκείαν καὶ ιεραὶ πόλεις αὐτῶν εἶναι ή Μέκκα (80) καὶ ή Μεδίνα (30), όπου φθάνει ή σιδηροδρομική γραμμή ἀπὸ τοὺς συριακούς αιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ή πατρὶς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ύπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸ σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδὴ ἔνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, όπου φυλάσσεται ὁ ιερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). "Αλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ιερὰς πόλεις

διὰ τοῦ λιμένος Δεξέδδα (40), δ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ 1/10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὅρίζοντος, διπού εὑρίσκεται ἡ Μέκκα, διὰ νὰ προσευχήθῃ. Ἡ δὲ νοτιωτέρα χώρα Ὑεμένη, λόγῳ τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται «Εὐδαίμων Ἀραβία». Παράγει σιτηρά, πορτοκαλιά, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, δ ὁποῖος ἔξαγεται ἐκ τῶν λιμένων Μόκκας καὶ Χοδέιδας.

Ο πλοῦς διὰ τῆς «κολάσεως». — Έν δῷρα σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας ὅδοῦ. Τὸ ἀτμόπλοιόν μας δφείλει, δπως δλα τά πλοῖα, νὰ πλέῃ βραδέως, δπως μὴ τὸ παραγόμενον κῦμα βλάψῃ τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ὑδατίνην ὅδόν, ἡ δποία εἰς μῆκος 168 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἵστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, δπως καθαρίσουν τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ίλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἐρημικά μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ἀραβικά χωρία, τὰ δποία εἰχον ίδρυθη κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Συχνὰ φαίνονται Βεδουΐνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αλγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. 'Απ' ἔκεī, δσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ο πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκήν στολήν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντόν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινά μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περίφημος «Ἐρυθρὰ θάλασσα». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον δρος Σινᾶ.

Ο ὄδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. «Ἀνωθεν ἡμῶν θιολούνται φλογερὸς οὐρανός» ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, δ ὁποῖος μᾶς ἔξήρανε τὸν οὐρανόσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἔξυπνὰ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὄπνον μονότονος φωνή, ἡ δποία προήρχετο ἀπὸ βραχινὸν φάρυγγα καὶ ὠμοίαζε πρὸς ὕμνον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν Μασσαύαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἀλλοτε Ἰταλίκης ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμόμετρον δεικνύει ᾧδη 45 βαθμούς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, δπότε νέα εἰκῶν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν. Ο πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἔγειμισεν ἀπὸ πλῆ-

θος Νιγρητῶν, οἱ δποῖοι κραυγάζοντες καὶ ἄδοντες μετέφερον κιβώτια. καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεών τῶν διὰ νὸς τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοῖον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου. Μικραὶ στιλπνόμαυροι Νιγρήτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλμυρὸν ὅδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ δποῖα ἐρρίπτο- μεν πρὸς αὐτάς.

"Αφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαύαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ "Αδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ - ἔλ - Μανδέβ, καταπίπτει ὀλίγον ἡ θερμοκρασία. "Η ἀρχαῖα πόλις "Αδεν εύρισκεται εἰς ἔνα κοίλωμα. "Αν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν σπανίως ἐβλέπομεν ἐίς τὰς ὁδούς ιθαγενεῖς. "Ἐπικρατεῖ ζωὴ ἐνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν "Αγγλῶν καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐνδικήν κυβέρνησιν. "Η βροχὴ εἰς τὸ "Αδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. "Ανήλθομεν πέραν τῆς πολεως διὰ νὸς ἐπισκέψθωμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὑδαταποθῆκαι, εἰς τὰς δποῖας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις δύμως συμβαίνει μετὰ μακράν ηρασίαν ἡ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

"Οταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ "Αδευ, ἔπνεε δροσερὸς ἄνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ· μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἔναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ μὲ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἐπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νῦν παραδεισίας ώραιότητος.

B ἐφάρμωση (Κατὰ τὸν A. Lübecke)

14^ο ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

2563

1. Φυσικὴ ἄποψις.—"Η Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ δποῖον ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ὑψιπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ δροπέδια, τὰ δποῖα συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς Ἀρμενίας. "Ενεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. "Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργιλλου, τὸ δποῖον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εύφρατης, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πληγμύρας τῶν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ - ἔλ - Ἀράβ δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ δποῖον προεκτείνεται ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

2. Ιστορική ἀποψίς.— Κατά τὴν Ἀρχαιότητα, λόγω τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ύπηρε μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρά καὶ στολιζομένη μὲ φοίνικας. Ἐνεκα τῆς εὐφορίας τῆς καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἥκμασαν ἐδῶ ἡ πόλις Νινεύη τῶν Ασσυρίων καὶ ἡ Βαβυλὼν τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἔκυρευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου, δόποτε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις Σελεύκεια. Ἀργότερον κατὰ τὸν Μεσαίωνα, δόποτε κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἥκμασεν ἡ Βαγδάτη, ἡ δόποια εἶχε 2.000.000 κατοίκους καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι Ἄραβες καὶ Κοῦρδοι Μουσουλμάνοι.

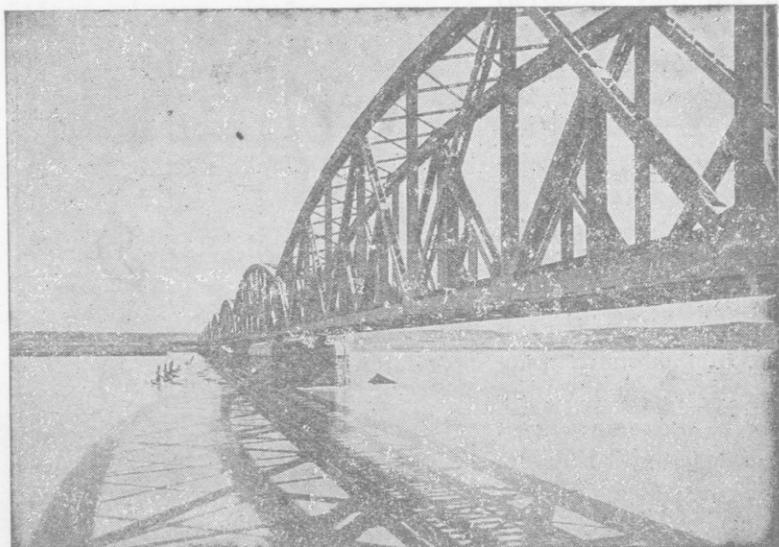
20. Σχεδία εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν.

3. Τὸ βασίλειον τοῦ Ἰράκ (Μεσοποταμίας).— Τὸ Ἰράκ σήμερον εἶναι βασίλειον (433.000 τετρ. χιλ.) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Οἱ πληθυσμός του ἀνέρχεται εἰς 4.795.000 κατοίκων καὶ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (833) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.

4. Οἱ οἰκονομικὸς βίος.— Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα, ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα

τῶν "Αγγλων, τὸ Ἰράκ ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικάς προσδόους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἔκτασεις. Παρὰ τοὺς δρυζῶνας, τοὺς σιταγρούς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ ὅποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ "Αγγλοι ἔγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

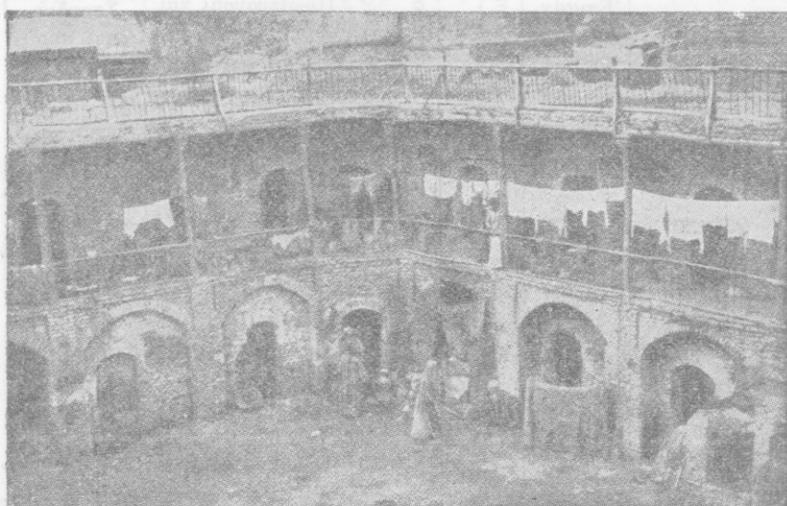

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

β) Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου. Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως Μοσούλης (600), εύρεθη ἄφθονον πετρέλαιον, τὸ ὅποιον μὲ μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν Χάϊφαν τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπ' ἐκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Τὸ Ἰράκ ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ δδός, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὕτην δὲ

άκολουθει διαδηρόδρομος της Βαγδάτης. Ποταμόπλοια εκ του κόλπου πλέουν διά του Σάτ - ἔλ - Ἀράβ μέχρι της πόλεως Βασσόρας (182), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι της Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἀγγλοι, διά τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδὸν, ἡ ὧδοια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικὰ ἀεροπλάνα.

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

5. ΑΡΜΕΝΙΑ

Ἡ Ἀρμενία ὅμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἶναι ὁρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὁρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἥφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ ὑψηλότατον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅρος Ἀραράτ (5.200) εἶναι ἥφαιστειον, τοῦ διοίου ἡ αἰλωνία χιῶν εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακράν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγάς των οἱ ποταμοὶ Τίγρης

καὶ Εύφρατης, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ύψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὁροσειράς μὲν ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μετοξὺ τῶν ὁροσειρῶν κλείονται μεγάλαι καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Βάν κείται εἰς ὕψος 1700 μ.

μία έβατη
Πίναξ I. Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ασίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Πηγαδότης πληθυ- σμοῦ	Κάτοικοι κατὰ γλυκαδάς	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πό- λεις μὲν τὸν πλη- θυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδιό- τερα προϊ- όντα
Τουρκία	700.000	20	16.000	"Αγκυρα (280) Σμύρνη (230) "Αδανα (88) Ικόνιον (78) Προῦσα (100) Μερσίνα (30) Τραπεζοῦς (38) Δαμασκός (335)	σιτηρά καπνὸς όπωραι > σιτηρά ζεριον
Συρία	187.000	17	3.330	Χαλέπιον (362) Βυρυτός (233) Ιερουσαλήμ (149)	όπωραι ζεριον
Λίβανος	10.170		1.370	Τὲλ Ἀβίρ (300) Ἀμμάν (150) Μέκκα (80) Μεδίνα (30) Δζεζδά (40)	όπωραι χουρμάδες δέρματα χουρμάδες δέρματα
"Ισραὴλ Ἰορδανία Ἀραβία (Σουλ Νέδες)	20.000 117.000 2.585.000	44 7 4	1.360 1.400 12.323	Τὰς ορη (30) Χαροκόπειον (20) Ἄρτα (100) Βασιλείη (100) Βασιλείη (100) Βασιλείη (100)	καφές ζεριον σιτηρά χουρμάδες πετρέλαιον
Μεσοποταμία (Ἴράκ)	433.000	18	4.795	Βαγδάτη (833) Μοσούλη (600) Βασσόρα (182)	ζεριον σιτηρά χουρμάδες πετρέλαιον

Λόγῳ τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῶν ὄρεων τὸ κλῖμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ πειρωτικόν. "Οχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει — 20°. "Ολα ἡ αὐτὸν τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲν χιόνας. "Η τῆλις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἥφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὔφορον ἔδαφος. "Η Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρὶς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρ-

κετά γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Αἱ ἄθλιαι ὅμως ὁδοὶ ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

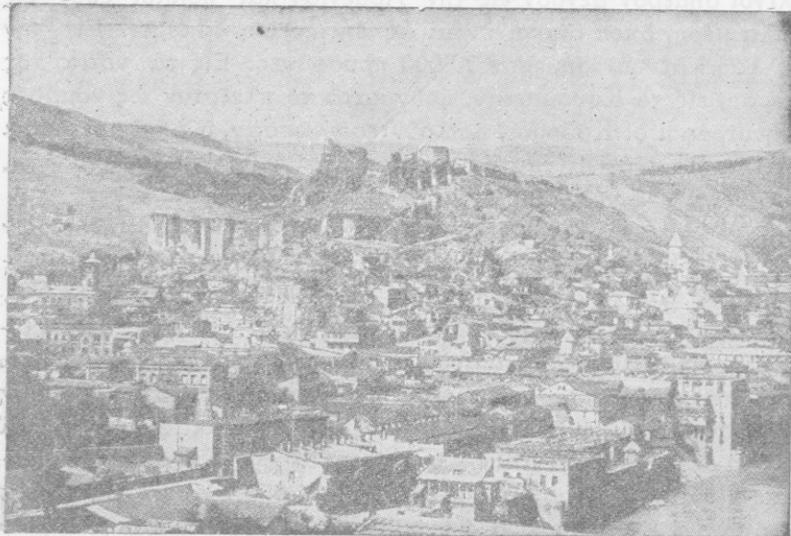
Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2^{1/2}, ἑκατομμύρια. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγῳ τῶν δυσβάτων ὀρέων τῆς χώρας των ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὅποιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Ἐλληνας, εἶναι ὅμως ~~Μόνοφυσῖται~~". Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχάς τόσας σφαγάς καὶ καταστροφάς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Εἰς τὴν "Ἐλλάδα μένουν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ Κουστιστάν, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ Κούρδοι, διμιούντες γλώσσαν, ἡ ὅποια δμοιάζει μὲ τὴν περσικήν. Εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ἔχθροι τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον των ὡς λησταί.

"Η Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Η συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ. τμῆμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομικάς γραμμάς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἔξαιρετα ὀπωρικά καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς ιαματικάς πηγάς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ὁρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ Ἐρζερούμ (30) εἰς ὅψος 1.800 μέτρων μὲ πολλὰ τζαμιά. Η ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ἡ ὅποια λέγεται "Υπερκαυκασία. Τὰ ἔδω ὅρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες, διὰ τῶν ὅποιων ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι δ Ἀράξης (Ἀράς). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἐριβάν (200). Τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, ὅπου ἡ πόλις Τανρίς (200), ἀνήκει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

6. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

"Ο Καύκασος εἶναι τὸ ὅριον μεταξὺ τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Πρόσω Ασίας. "Εχει ὑψηλάς κορυφάς (Ἐλμπρούς 5.600 μ.).

καὶ ὑψώνεται ως τεῖχος ἀδιάβατον, δπως καὶ τὰ Πυρηναῖα ὅρη. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ἡ Προκαυκασία, εἶναι λοφώδης καὶ στεππώδης, ὁμοίᾳ μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὄρος κατοικοῦν διάφοροι ὀρεινοὶ λαοί, ως οἱ Γεωργιανοί καὶ οἱ Γρούσινοι. Πρὸς Ν. τοῦ Κακούκασου εἶναι ἡ Ὑπερκαυκασία (βλέπε πίνακα 2. σελίς 60), εἰς τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α., ἐνῷ ἡ ἀμαξιτὴ δδὸς μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2.400 μέτρων ὑψους. Ἡ δυτικὴ πλευρά τῆς Ὑπερκαυκασίας

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἀποψις μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμῇ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἴστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὖφόρον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὄπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τείου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ Τιφλίς (400). "Οσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κασπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, θιότι ἔως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὔξείνου Πόν-

του. Πλησίον τής άκτης τής Κασπίας θαλάσσης, παρά τὴν πόλιν Βακοῦ (450), εύρισκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπὸ ἔδω τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος Βατούμ τοῦ Εύξείνου Πόντου διὰ σωλήνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφοράν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος σταμάτᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εύξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ Πότι.

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν "Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ, ἡτοὶ ἡ Προκαυκασία ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας καὶ ἡ "Υπερκαυκασία περιλαμβάνει τὰς τρεῖς Σοβιετικάς Δημοκρατίας α) τῆς Γεωργίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τιφλίδα, β) τῆς Αρμενίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βακοῦ.

8

Nax

7. ΑΡΙΑΝΗ *μηχ*

Φυσική ἄποψις. — Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὁροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὅρη μὲ παλαιὰ ἡφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὅρη **Ἐλιπούσι**, τὰ δόποια πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὄψιστον αὐτῶν ὅρος, τὸ **Δεμαβέντ**, φθάνει εἰς ὄψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὅρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται ΒΑ. μὲ τὸ ὅρος **Ινδοκούχον**, τὸ δόποιον εἶχεν ὑπερβῇ διάστημα 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὅρη τοῦ Κασπίου ἐνοῦνται ΒΑ. μὲ τὸ ὅρος **Σουλεϊμάν**, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ ὁροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, τὸ κλῖμα εἰς αὐτὸν εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ἔηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἥμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, δὲ ἀνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θῖνας, δηλαδὴ ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμου.

Τὸ ὄδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ δόποιον ἀπὸ τὰ ὅρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὁροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἡ λεκάνας, δπου μεταβάλλεται εἰς ἀλμυρὰ ἔλη, τὰ δόποια λέγονται τηγάνια. Ταῦτα εἶναι διάφοροι τρόμοις τῶν καραβανίων, διότι ἀν τύχη καραβάνιον, τὸ δόποιον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιωδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἔδαφους τὸ ὁροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικά μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὄψιπέδου εἶναι κατάληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ὕπους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγράς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὁρεινάς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὴν **Περσίαν** (ἢ Ἱράν), τὸ **Ἀφγανιστάν** καὶ τὸ **Βελουχιστάν**.

I. ΠΕΡΣΙΑ (IPAN)

18^{ον}

682-594
911-778+
610-463
818-835
21-900
90-228

Nax

1. "Εκτασις, πληθυσμός. — Η Περσία έχει έκτασιν 1.648.000 τετρ. χιλιόμετρα και πληθυσμὸν περίπου 19.000.000 κατοίκους. Οἱ κάτοικοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβαῖς, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν τῶν, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

2. Γεωργία. — Μόνον εἰς τὰς δάσεις, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν δρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν τοῦ δροπεδίου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μορεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευράν, ὅπου πάλαι ἐκείτο ἡ μεγάλῃ πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπώροφρῶν δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως Σιράζ (114) ὑπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

3. Κτηνοτροφία. — Η κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὅποιον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικούς τάπητας.

4. Όρυκτὸς πλοῦτος. — Τὸ ύπεδαφὸς κρύπτει πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων πετρέλαιον, τοῦ ὅποίου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἑταῖριῶν. Εύρισκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους Ζάγρου (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τούτου τὸ Ἱράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

5. Συγκοινωνία καὶ πόλεις. — Αἱ ζῶνται ἐρήμων δυσκολεύουσσεν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἢ χώρα δὲν ἔχει πολλούς. Η Ταυρὸς (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτουργεῖ δὲ ὑπεριαρανικὸς σιδηρόδρομος, ὃ ὁποῖος συνδέει τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης μὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Η

συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αύτοκινήτων και άεροπλάνων. Κέντρον του διδικού δικτύου είναι ή πρωτεύουσα **Τεχεράνη** (990), πόλις με δύοντας στενάς και με άγοράς ταπήτων.

Nox

II. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ 19

1. "Εκτασις, πληθυσμός. — Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ ΒΑ. τμῆμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασίλειον (650.000 τετρ. χιλιόμ.), τὸ δόποιον ἔχει 12.000.000 κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ δόποιοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι Μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἔνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας διότι συνόρεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

2. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς δάσεις καλλιεργοῦνται ἡ ὅρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

3. Ὁρυκτὸς πλούτος καὶ πόλεις. — Ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβούλ** (200), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάρ** (77), ἡ βιομηχανικὴ ὅμως ἔκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ δόδοι εἶναι ἀγεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν.

Nox

III. ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ

Τὸ Βελουτχιστάν (ΝΑ. Ἀριανή) ἔχει ἐπιφάνειαν 135.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 867.000 κατ., διότι μεγάλαι ἔκτασεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Σήμερον τὸ Βελουτχιστάν ἀκήκει εἰς τὸ ἀνεξάρτητὸν κράτος Πακιστάν τῶν Ἰνδιῶν. Κυριώτεραι πόλεις αὐτοῦ εἶναι ἡ **Κονέττα** (64) καὶ ἡ **Κελάτ** (12).

‘Η εἰκὼν τῆς πόλεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ιδικῶν μας. Εἰς στενάκας καὶ δαιδαλώδεις δόδούς, αἱ δόποιαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἵστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ὅνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῦμα). Ἐπὶ τούτου τὴν ἑσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ δόποιοι καὶ κοιμῶνται ἐδῶ κατὰ τὰς θερμάς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιεράν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμίων καὶ οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν δόποιων διαμούσινης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχήν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλὰς τῶν πανδοχείων, τὰ δόποια προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεύει ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι’ ἀγοράν ἔμπορεύματος ἀξίας διλγῶν μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲν τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρεύματα) νὰ περνοῦν ὅραι ἢ καὶ δόλοκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνίται κάθηνται ἀναπαυτικά εἰς τὰ ἀνοικτά των ἔργαστηρια, κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν δρειχάλκινα πινάκια, πλάτουν ἔξ ἀργίλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ύφασματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὕτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

Nau

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

‘Η Πρόσω Ασία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικά τμήματα’ τὸ ἐν ἀποτελεῖται ἀπὸ πτυχωσιγνεῖς χώρας (Μικρὰ Ασία, Αρμενία, Καυκασία καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποτομία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εύρωπαϊκά ὅρη. ‘Αλλ’ ἡ διάταξις τῶν ὁρέων δὲν εἶναι τόσον συγκεντρωμένη, δπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλῖμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εύνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. ’Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχάς ἡδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν, ἡ Πρόσω Ασία ἦτο ἀνέκαθεν πλουσία διαβατικὴ περιοχή. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολὴν» (Μικρὰν Ασίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικούς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ασίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εύρωπαϊκὰς χώρας.

Σειρά Ισχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ Ισχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἔγεννήθησαν πολλαὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον κοσμοπολιτικὴν σημασίαν. Ἀγγλοι,

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ασίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Σπουδαιότεραι δροσειρ. (τὰ ὑψη τῶν ὁρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτεραι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊόντα
“Υπερκαυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τυφλίς (400) Βακοῦ (450) Εριβάν (200)	πετρέλαιον σιτηρά χαλκός
Ρωσικὴ Ἀρμενία					
Περσία ἢ Τράν	1.648.000	Δεμαρβέντ (5.670)	19.000 (9)	Τεχεράνη (990) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρά κτηνοτροφ. ἔριον καπνός
Αφγανιστάν	650.000	Ἰνδοκοῦχον (5.140)	12.000 (12)	Καβούλ (200) Κανδαχάρ (77)	
Βελούτχιστάν	135.000		867 (6)	Κονέττα (64)	

Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλούτη.

Ἀσηήσεις.—1. Σχεδίασε χάρωτην τῆς Πρόσω Ασίας καὶ ἰχνογράφησε τὰ πινγχωσιγενῆ αὐτῆς δρόη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους. **—2.** Χρωμάτισε τὰς ὑπὸ ενδρωπαῖκῃ ἐπιρροὴν χώρας, δρισε τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ θέσεις τὰς σπουδαιοτέρας πόλεις. **—3.** Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν

Ἐλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διέκοψε ποῖα εἶναι μεγαλύτερα. — 4. Ποίας ἱερὰς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσωπον Ἀσίαν; — ~~Ταξίδευσε τοερῶς~~ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱερουσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινούπολεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

Β'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

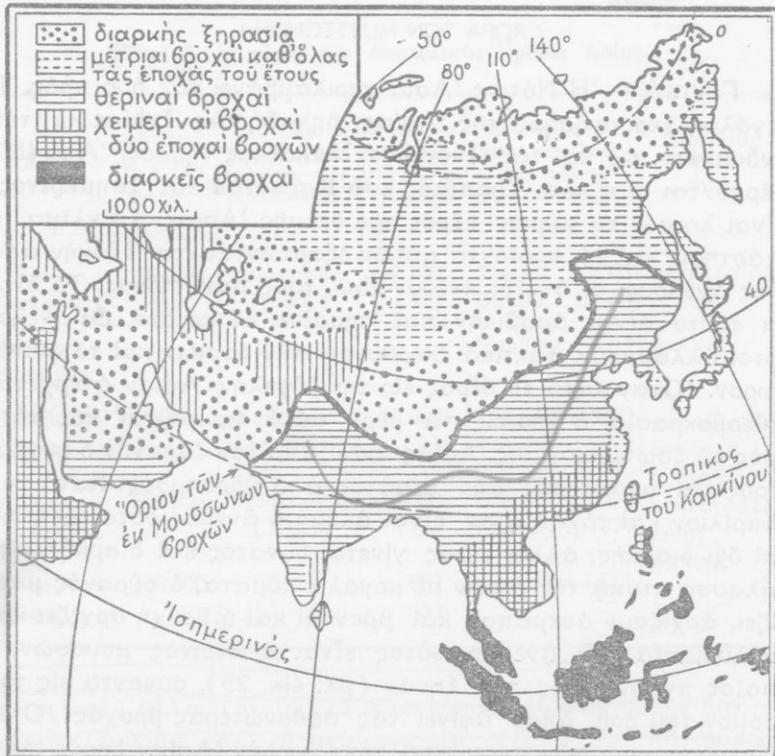
Γενικά. — Η Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τάς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας, δηλαδὴ τάς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰνδοκίναν, ὡς καὶ τάς Ἰνδικὰς ή Μαλαϊκὰς νήσους. Ἀπὸ ἐδῶ διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου καὶ Ἰσημερινός. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ἀσίας. Τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἔχαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς μουσσῶνας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει «ἔτησίαι». Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. «Οταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀὴρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε πρὸς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὥκεανὸν ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀὴρ γεμάτος ἀπὸ ὄντρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάϊον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὅχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατός καὶ διαρκής. — Η θάλασσα κτυπᾷ τὴν Εηράν μὲν μεγάλα κύματα, ὁ οὔρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμιαία. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ ὁποῖος πνέων πρὸς τὴν Εηράν (βλ. εἰκ. 25), συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του ὅρη, ὅπου ἀφίνει τάς ἀφθονωτέρας βροχάς. Οἱ δὲ χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν Εηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τότε εἶναι θερμοτέρα.

Nai 1. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Nai cetera

1. Φυσικὴ ἀποψίς. — Τὸ ὅρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὅρη τῆς Ἀριανῆς μετά τοῦ Παμίρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ύψηλότερον όψιπεδον τῆς Γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν,

ΝΑ. τούτου έκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὅρη Καρακορούμ (8.620 μ.) καὶ Ἰμαλάϊα, τῶν δποίων ἡ κορυφὴ "Ἐβερεστ" εἶναι ἡ ύψηλοτέρα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὅρη ταῦτα, τὰ δποῖα ὅριζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας, καταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακρὰν πεδινὴν χώραν, ὅπου

25. Χάρτης τῶν Μουσσώνων.

διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις προσχωσιγενῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἔκτείνεται ὡς ὁροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσό-

νησος Δεκάν· αι πλευραι του δροπεδίου ύψοιονται ώς ύψηλαι βαθμίδες, ίδιως πρὸς Δ., δπου καὶ τὰ ὅρη Δυτικὰ Γαταῖα. ΒΔ. παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ δποῖον ἔχει ἀποσα- θρωθῆ ύπὸ τῶν ύδατων καὶ εἶναι εὔφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομορῖνον, ΝΑ. τοῦ δποίου εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος Κεϋλάνη ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

2. Κλῖμα. — Αἱ Ἰνδίαι, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλαῖα ώς πελώριον τεῖ- χος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ύγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλ- λην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλῖμα λέγεται τροπικόν. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ δ καύσων οὖτος, διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ψηλὰ ἀπὸ τὸν ὄριζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς του ὀλι- γώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδιαῖα μας γεωγραφικὰ πλάτη, ἢ καὶ καθέτως, ὅταν φθάνῃ εἰς τὸ Ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς δποίους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ Ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιω- τέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φοράς κατ' ἔτος. Αὕτο δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων, διὰ τῶν δποίων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγύκερω.

Ο ύγρὸς μουσῶν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῦς τῶν Ἰμαλαῖων καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν Ἀσ- σάμ, ἡ δποία εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦ- θα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρεῖται 12 μέτρα. Τουναν- τίον δ μουσῶν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ώς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεῖνα.

3. Βλάστησις. — Τὸ τροπικὸν κλῖμα εἶναι εὔνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, αἱ Ἰν- δίαι εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τού- του αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

1. Ή όρεινή χώρα τῶν Ἰμαλαῖων. — Ἰμαλαῖα σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνιαι χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηρούς όρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ύψη λάς κορυφάς των. Ούδεις ἀνθρωπος ἔως τὸ 1953 ἥδυνήθη νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ "Ἐβερεστ" καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον. Τὸ ἔτος 1953 ὠργανώθη ὑπὸ τὴν προστάσιαν τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἐταιρείας καὶ τῆς Ἐταιρείας Ἀλπινιστῶν τοῦ Λονδίνου ἀγγλικὴ ὀκταμελὴς ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν "Ἀγγλον συνταγματάρχην Χάντ διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ "Ἐβερεστ". Πράγματι τὴν 2αν Ἰουνίου 1953 ὁ Νεοζηλανδὸς "Ἐντουνγκ Χίλλαρυ καὶ ὁ ἐκ Νεπάλ Σέρπα Μπούτια ἔφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ "Ἐβερεστ".

Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ύψων 5.000 καὶ 4.000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον ἀκολουθοῦν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, ἀκολούθως δὲ ὑγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλούμενη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ Ινδοκαλάμους (βαμβού). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία.

Εἰς τὴν πολιχνην Ντάρντσιλιγκ (εἰς ὅψ. 2.200 μ.). ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἔγκατεστημένοι Εύρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν. ✓

2. Ή Ἀσσάμ. — Η όρεινή χώρα Ἀσσάμ, εύρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπιύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ τεῖσου τῶν Ἰνδιῶν Αἱ Ἰνδῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προϊόν τοῦτο.

3. Ἰνδοστάν. — Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαῖων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ ἡ τὸ Ἰνδοστάν. Ομοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἐκεῖνο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὅποια κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὅρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτοβολὼν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἡμίσυ τῶν Ἰνδῶν ζῇ ἐδῶ εἰς χωρία ἡ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὅποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ Ἱερά πόλις τῶν

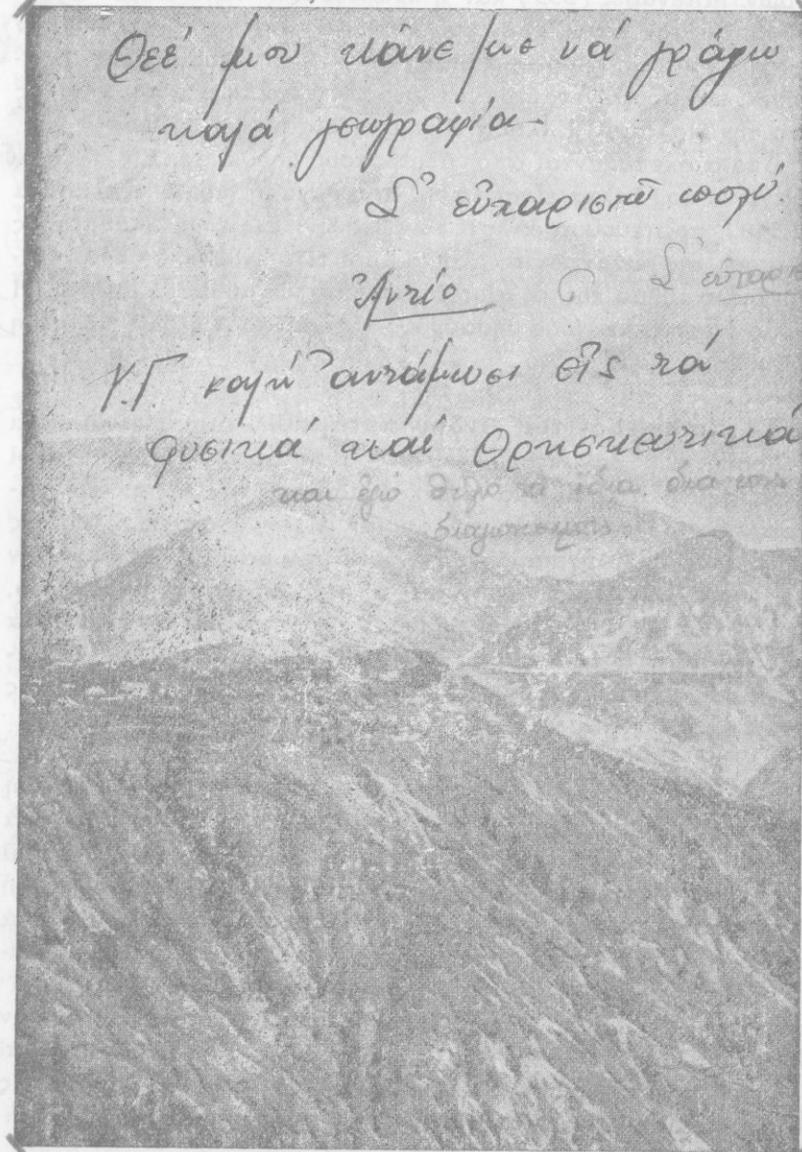
Θεέ μου μάνε βασικό ναι γράψω
μαγά γευραγία-

Σ' ενταριούνα πορφύ.

Άντιο

Σ' ανταριούνα πορφύ

Υ.Γ. καγκάνανταριώνας οις ράι
δρεινά αναι Θρησκευτικά
ναι φρι θεραπεύεια δια την
βίαγκανταριά

26. "Αποφίει τῶν Ἰμαλαΐων καὶ τοῦ Ντάργιτσιλιγκ.

Ίνδιων **Μπεναρές** (355) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Ίνδιων **Δελχί** (914). Εἰς τὸν κάτω ροῦν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαρίθμους βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Σχηματίζονται ἔδω ἀπέραντα ἔλη, τὰ δοποῖα σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις **Καλκούτα** (2.548), πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ίνδιων. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ίνδιων, τὸ εὐρωπαϊκὸν ὅμως τμῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Βαθύπεδον τοῦ Ίνδοῦ ποταμοῦ.— Διαφορετική εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ίνδοῦ ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάϊα καὶ διαρέουν τὴν χώραν **Πενταποταμίαν** (Πεντζάμπ), τὴν δοποῖαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτῃ παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρην** (894). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὄδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (1.126) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ Δεκάν.— Τὸ Δεκάν εἶχει μορφὴν ὁροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὅρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁροπεδίου εἶναι ξηρά καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλαδὴ ἑκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατωκημένα. Εἰς τὰ εὖφορα ἥφαιστειογενῆ ἐδάφη, ίδιως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς **βάμβαξ**, ὁ δοποῖος μεταφέρεται δι' ἔξαγωγὴν εἰς τὴν **Βούμβανην** (2.840). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδας τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Μαντράς** (1.416).

les enfants *les (enfants)* *les jours* ⁶⁷ *dela*

Η Νήσος Κεϋλάνη. — 'Η νήσος Κεϋλάνη (δηλαδή Νήσος τῶν Λεόντων) εἶναι ἵση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν εἰς αὐτὴν υπάρχουν δένδρα τῆς κάνελλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῖς τῶν ὄρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τεῖου καὶ κασουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἔξαγονται ἀπὸ τὸ Κολόμπο (362). 'Η πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὔστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου υπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα δστρεα τοῦ κόσμου. 'Εδῶ σχηματίζεται μιὰ σειρὰ νησίδων διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκάν (Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ).

Ἡ ζούγκλα. — 'Απὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὑρίσκομην, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδὴ τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ ὅποια φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἡμην μακρὰν αὐτῆς, ἥδυνάμην ἐπ' δλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ὑψηλὸν χόρτον, τοῦ ὅποιου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι ἀπέκρυπτον τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

Οἱ ιθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαρίθμους φαρμακεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Συμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. 'Αθορύβως καὶ σχεδόν ἀθέατος λόγῳ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός της ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. 'Ωσαύτως δὲ ρινόκερος, δὲ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, δὲ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εύρισκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαιτήμα.

Αἱ ζούγκλαι ἔκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχιμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαῖων καὶ ἀνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ίδιαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἐδῶ καὶ ἔκει ἔχει ἀποψιλωθῆ ὑπὸ τῶν ιθαγενῶν, οἱ δηποῖοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους καλλιεργοῦν ὅρυζαν ἡ λαμβάνουν καρπούς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἴγας καὶ βοῦς ἡ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

Αἱ Ἰνδίαι ἦσαν ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεταννικοῦ Στέμματος καὶ ἡ πολυτιμοτάτη κτῆσις τῶν Ἀγγλῶν. 'Ωνομάζοντο « Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν » καὶ περιελάμβανε 18 βρεταννικάς ἐπαρχίας

διοικουμένας ἀπ' εύθειας ύπό τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Λονδίνου καὶ περὶ τὰ 570 ιθαγενή κράτη, εἰς τὰ ὅποῖα οἱ ηγεμόνες ἡσαν ἔγχωριοι καλούμενοι μαχαραγιάδες. Οὗτοι ἡσαν ὑποτελεῖς εἰς τὸ Βρεταννικὸν Στέμμα καὶ ἡ ἔξουσία των ἦτο φαινομενική. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον αἱ Ἰνδίαι ἔχωρίσθησαν εἰς τρία κράτη: α) τῶν Ἰνδιῶν, β) τοῦ Πακιστάν καὶ γ) τῆς Κεϋλάνης.

1. Τὸ κράτος τῶν Ἰνδιῶν.— Τὸ Κράτος τῶν Ἰνδιῶν ίδρυθη τὸ 1947, ἔχει δημοκρατικὴν διακυβέρνησιν καὶ παραμένῃ ὡς μέλος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας.^X Εχει ἔκτασιν 3.288.000 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 356.879.000 κατοίκων περίπου, πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ Δελχί (914). "Αλλαι πόλεις εἶναι ἡ Καλκούττα (2.548), ἡ Βομβάνη (2.839), ἡ Μανδράς (1.416) κ.ἄ.

2. Τὸ Πακιστάν.— Τὸ κράτος τοῦ Πακιστάν ίδρυθη τὸ 1947 καὶ παραμένει ὡς μέλος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας, συνίσταται δὲ ἀπὸ δύο χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων τμῆματα διὰ τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἰνδιῶν, τὸ Δυτικὸν Πακιστάν, τὸ δόποιον περιλαμβάνει τὴν Πενταποταμίαν (Πεντζάμπ) καὶ τὸ Βελουχίσταν, καὶ τὸ Ἀνατολικὸν Πακιστάν, τὸ δόποιον περιλαμβάνει τὰ 2/3 τῆς Βεγγάλης. Μεταξὺ τῶν δύο τμημάτων ὑπάρχει ἀπόστασις 1.600 περίπου χιλιομέτρων. "Ο λόγος τοῦ τοιούτου χωρισμοῦ εἶναι ὅτι τὰ σύνορα τοῦ Πακιστάν ἔχαράχθησαν κατὰ τοιούτον τρόπον, ὥστε νὰ περιλαμβάνουν τὰ μέρη τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐπικρατεῖ Μουσουλμανικὸς πληθυσμός. Σήμερον τὸ Πακιστάν εἶναι τὸ περισσότερον πολυπληθές Μουσουλμανικὸν κράτος τοῦ κόσμου. "Εχει ἔκτασιν 943.699 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 75.842.000 κατοίκων, πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ Καράτσι (1.126). "Αλλαι πόλεις εἶναι ἡ Λαχώρη (849), ἡ Ντάκα (273) κ. τ. λ.

3. Κεϋλάνη.— "Η νῆσος Κεϋλάνη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1948 ἀποτελεῖ αὐτοδιοίκητον μέλος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας. "Εχει ἔκτασιν 65.607 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 7.288.000 κατοίκων, πρωτεύουσα δὲ εἶναι ἡ πόλις Κολόμπο (362).

III. Ο ΛΑΟΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΥΤΟΥ.

Ο λαός των Ινδιών διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλήθος κοινονικῶν τάξεων.

Πρὸς Β. καὶ ΒΔ. κατοικοῦν οἱ **"Αριοί Ινδοί"**, οἱ όποιοι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἀπὸ αὐτούς π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «ἀραβικοὶ ἀριθμοί», διότι μετ-

27. Ρανγκούν. Η μεγάλη Παγόδα (βουδδικός ναός).

εδόθησαν εἰς ήμᾶς ἀπὸ τοὺς "Αραβας. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαψοὶ καὶ κοντοὶ **Δραβίδαι**, λαός μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ὀντολικὴν ὁρεινὴν χώραν τῶν Ιμαλαϊών ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς **Θιβέτιοι**, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ **Βέδδαι**. Ο περισσότερος

πληθυσμός κατοικεῖ εἰς χαμηλάς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν.. Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ώς ἡ πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ιδίως τῶν φαρμακερῶν ὅφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερός λιμός, ἀν ἀργήσῃ ὁ θερινός μουσσών ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆ.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀνα-

Πίναξ 3. Αἱ Ἰνδίαι.

ΧΩΡΑΙ	Ἐκτασις εἰς τετρ. χιλι.	Πληθυ- σμὸς εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι κατά τετρ. χιλι.	Πρωτεύουσα καὶ κυ- ριώταται πόλεις (κατ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιό- τερα προϊόντα
Δημοκρατία Ἰνδιῶν	3.288.251	356.879	108	Δελχὶ (914) Καλκούττα (2.548) Βομβάη (2.839) Μαντράς (1.416) Χαΐντερμπάν (1.085) Μπεναρές (355)	γιούτα ὅρυζα βάμβαξ τέιον σιτηρά ἔριον
Γαλλικαὶ Ἰνδίαι Πορτογαλ. Ἰνδίαι	501	337	800	Πονδισερύ (60) Νόβα Γκόα (31)	ὅρυζα σιτηρά βάμβαξ
Πακιστάν	943.699	75.842	80	Καράτσι (1.126) Λαχώρη (849) Κολδύμπο (362)	δέρματα Καου- τούκ, κανέλλα, τέιον, Ἰνδ. καρύδια
Κεϋλάνη	65.607	7.288	101		

λόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἔξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἔξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὔφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμόν, οὕτω δὲ αἱ ἐσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικράν πυκνότητα. Τὰ 9/10 τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ μικρά χωρία, δῆπου καὶ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἵδε ἀνωτέρω πίνακα).

Κύριαι θρησκεῖαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι δὲ Ἰνδοῖσμὸς ἢ Βραχμανισμὸς καὶ δὲ Ἰσλαμισμὸς (Μωαμεθανισμός). Ὁ Βουδδισμὸς συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ιερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν δῆμος καὶ εἰς ἄλλας θεότητας καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ δῆμοι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Πιστεύουν δὲ ἡ ψυχὴ τῶν μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτά. Κατ' ἔτος ἔκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις, αἱ δῆμοι γίνονται εἰς τὰς ιεράς τῶν πόλεις, δῆμοι ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲν μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρέδης (355) εἶναι ἐν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ εἰς τὰ ὄδατα τοῦ ιεροῦ Γάγγου πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ δὲ μὲνα λουτρὸν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ἀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἱρετικοὶ Πάρσοι, οἱ δῆμοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκρούς τῶν εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὅρνεα.

της

με

IV. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

1. **Ἡ Γεωργία.**— Αἱ εύνοϊκῶτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ύγραι πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὕτε ἔκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ Ἄγγλοι ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὄδατα ποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικὰς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν ίθαγενῶν, αἱ δῆμοι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν τῶν, καὶ τὰς φυτείας, αἱ δῆμοι προορίζονται πρὸς ἔξαγωγήν.

a) **Αἱ φυτεῖαι τῶν ίθαγενῶν.** Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὅρυζα προϊὸν τῶν δέλτα, τροφὴ τῶν πλουσίων ὁ κέχρος, προϊὸν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν προορίζεται διὰ τοὺς πτωχούς· ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργοῦνται

εις τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ τὸ ζαχαροκάλαμον καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἔξαγωγῆς. Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν δόπιον τὰ προϊόντα ἔξαγονται, εἶναι τοῦ τεῖου, τοῦ καφὲ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ὑγρῶν κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεῖου. Ὁ καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, δὲ βάμβαξ εὐδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλή. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λίνον καὶ ἡ γιούτα. ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα.

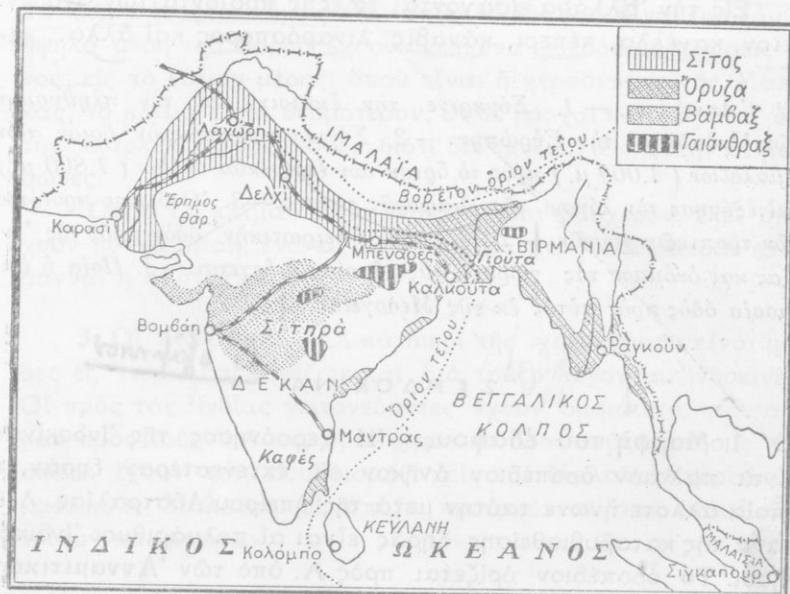
28. Συγκομιδὴ καουτσούν εἰς Κεϋλάνην.
τροφία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται μάνων βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζώνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

3. Ἡ βιομηχανία. — Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὅψεις ἀρχαίαν καὶ νέαν.

α) Ἡ ἀρχαία βιομηχανία κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης. Οἱ "Αγγλοί δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκατα-

ιστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ιθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ίδικά των. Ἐν τούτοις εἶδη τινά εἶναι παγκοσμίου φήμης, ώς τὰ σάλια τῆς Κασμίρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτά κομφοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ δρειχάλκου τῆς Μπεναρές.

β) Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαιανθρακοῦ, ὁ ὅποιος εὑρίσκεται εἰς ώρισμένας θέσεις. Αἱ

29. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

Ἰνδίαι ἔχουν προσέτι καὶ μαγγάνιον, τοῦ ὅποίου ἡ ἔξαγωγὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μόλις βδον καὶ δίλιγον σίδηρον.

Αἱ κύριαι βιομηχανίαι εἶναι ἡ ὄφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβᾶη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβᾶη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Ινδικόν θεωρίαν

4. Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἔνεργειται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδίαι ἔξαγουν περισσότερον παρότι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, κασουτσούκ καὶ σίτου ἔξαγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἱαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ εἰσάγονται βιομηχανικά εἶδον τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἔξης προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κάναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

***Ασκήσεις.**—1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυνμὸν τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Εὐρώπην.—2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν δροῦ τῶν Ἰμαλαΐων (4.000 μ.) πρὸς τὸ δροῦ τῶν Ἑλληνικῶν δρέων (1.800 μ.) καὶ ἔξηγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.—3. Ὁρόμασε προϊόντα τῶν δροπικῶν χωρῶν. + Δείξε τὴν ἡπειρωτικὴν δόδον πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς δούιας διέρχεται.—5. Ποία ἡ θαλασσοία δόδος πρὸς αὐτὸς ἐκ τῆς Μεσογείου;

Nai

2. ΙΝΔΟΚΙΝΑ

B' εξαρτησι

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ἡ χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιὸν δροπέδιον ἀνήκον εἰς ἐκτενεστέραν Εηράν, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦνωνε ταύτην μετὰ τῆς ἡπείρου Αὔστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης Εηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ δροπέδιον δρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Ἀνναμιτικῶν δρέων (2.500 μ. ὅψ.), τὰ δόποια ΝΑ. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς, τὸ δροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι δροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὁποία πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ώκεανὸν ἀπὸ τὸν Ειρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν δροσειρῶν ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ δόποια προσχώνονται ύπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν

·Ιραβάδη, Σαλουήν, Μέναμ, Μεκόνγκ και τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ ὅποιον διαρρέει ὁ Ἐρυθρὸς ποταμός.

·Η χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.

2. Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.—·Η Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὅμοιῶς κλῖμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλῖμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ Βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσσῶνες.

·Οπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἐκεῖ ὑπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι ἡ αἱ στέππαι.

3. Οἱ κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἔξι Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὅμοιότητα περισσοτέρων πρὸς τοὺς Ἰνδούς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαΐοι**, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιτρίνων καὶ μαύρων.

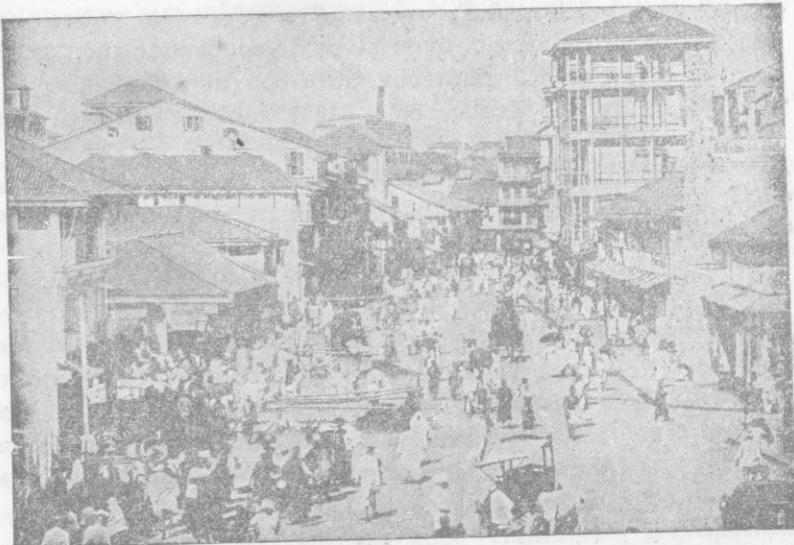
Nai ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ

Εἰς τὸ βόρειον καὶ δυτικὸν τμῆμα τῆς Ἰνδοκίνας ἐκτείνεται ἡ **Όμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Βιρμανίας**, εἰς τὸ κεντρικὸν τμῆμα αὐτῆς τὸ βασίλειον τοῦ Σιάλη ή Ταϊλάνδης, δηλ. χώρα τῶν Τάϊ καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα ἐκτείνεται ἡ **Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα**. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας εἶναι ἐγκατεστημένη ἡ **Μαλαικὴ Ἔνωσις**, ἡ δὲ **Σιγγαπούρη** ἀποτελεῖ ιδιαιτέρων ἀποικίαν τῆς Ἀγγλίας.

1. Η Δημοκρατία τῆς Βιρμανίας.—·Η Δημοκρατία τῆς

Βιρμανίας (677.545 τετ. χιλ., 18.674.000 κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ. τμῆμα τῆς Ἰνδοκίνας καὶ εἶναι μιὰ τελείας ἀνεξάρτητος Δημοκρατία, ἀποσπασθεῖσα τὸ 1948 ἀπὸ τὴν Βρεταννικὴν Κοινοπολιτείαν, μὲ ἀφθόνους πλουτοπαραγωγικοὺς πόρους. Ὁ μέγας πλοῦτος αὐτῆς εἶναι ὅρυζα, ἡ δὲ πόλις Ρανγκούν (500) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου, κεψένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰραβάδη, ὁ ὅποιος εἶναι πλωτός.

Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ πετρέλαιον κατὰ τὴν ἄνω κοι-

30. Σιγγατούνη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδούς.

λάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ κασσίτερος, καὶ ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὄρέων τὸ τικόξυλον, τὸ ὅποιον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ.—Τὸ Σιάμ (511.937 τετ. χιλ. 18.836.000 κατ.) εἶναι ἀνεξάρτητον Βασίλειον, εύρισκόμενον εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς χερσονήσου τῆς Ἰνδοκίνας καὶ περιβαλλόμενον πρὸς Α. καὶ ΒΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας καὶ πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Βιρμανίας.

Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρύζης, ἡ ὁποία ἔξαγεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ιαπωνίαν. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ Βανγκόκ (836) εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον ἔυλείαν καὶ κασσίτερον. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲν πολλὴν ἐπιτηδειότητα τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἑργασίας των.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.—Ο δρος Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα εἶναι ὅλως τεχνικός μὴ ὑφιστάμενος ἐπισήμως. Χαρακτηρίζομεν οὕτω τὰ βασιλεια α) τοῦ Βιεντάμ (329.600 τετ. χιλ., 25.000.000 κατ.) μὲ πρωτεύουσσαν τὴν Σαιγκόν (492), β) τοῦ Λάος (236.800 τετ. χιλ., 1.200.000 κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βιεντιάν (15) καὶ γ) τῆς Καμπόδζης (139.000 τετ. χιλ., 3.800 000 κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Πνόδη· Πένχ (127), τὰ δόποια εἶναι μέλη τῆς Γαλλικῆς Ἐνώσεως.

Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα, πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρύζης, εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτον, μέταξα, τέιον ζαχαροκάλαμον κ. ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον λιθώνων, ἡ ἀλιεία δημοφιλή εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ Σαιγκόν εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα τῆς διὰ τοὺς Εὔρωπαίους εἶναι ἀνθυγειεινόν, δίλγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι πολλοί.

Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἔξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

4. Ἡ Μαλαϊκὴ Ἐνωσις.—Ἡ Μαλαϊκὴ Ἐνωσις εἶναι ἀθροισμα 10 ιθαγενῶν κρατῶν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐπικυριαρχίαν. Αὕτη ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ καουτσούκ καὶ τὸν κασσίτερον. Τὸ καουτσούκ ἔξαγεται ἐκ τῆς ἔβεας, μεγάλου δένδρου, τοῦ ὃποιου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν δλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὁρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς Σιγγαπούρης (450), ἡ

όποία κεῖται εἰς νησῖδα, κατά τὴν ἔξιδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς "Απωλεῖας, δηλαδὴ μεγίστη ναυτικὴ βάσις τῶν "Αγγλῶν.

Ο ΔΡΟΣΟΣ "Η ὅρυζα.—"Ισως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, δῆμον ἡ ὅρυζα. Πλέον τοῦ ἔνδος τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὅρυζαν. Τίς ἔξημῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἔργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὅρυζης; Εἰς πολλάς δρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, αἱ ὁποῖαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπότας ἵχθυνς καὶ ἀπορρίμματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. "Επειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἡ δρυγώνουν μὲν ζεῦ-

31. "Η καλλιέργεια τῆς ὁρύζης (ἀροτρίσισις).

γος βουβάλων. "Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἔνα πρὸς ἔνα τῶν βλαστῶν, οἱ ὄποιοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἴδιατερον φυτώριον. "Ο ἀγρός, ὁ ὄποιος περιβάλλεται διὰ μικρῶν δχθῶν, πληροῦται ὅδατος. Εἰς ὀρεινὰς περιοχάς, ὅπου οἱ δρυζῶνες κείνται κατὰ βαθύλιας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλάκις οἱ ἀμπελῶνες, δι γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὅδωρ εἰς τὰ ἔηρά δρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἡ ὑψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. "Ως μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ ποτισμένοι δρυζῶνες εἰς τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἥλιου. Πολλάκις ὁ ἀνθρωπός κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ δρυζῶνας, ὅποτε αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν διαρκῆ λίπανσιν. "Ο κάλαμος τῆς ὁρύζης αὐξάνει ταχέως. "Η ὀραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων δρυζῶν ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εἰς τὴν Ἱαπωνίαν. "Ολίγας ἔβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχυες δριμάζουν. Τότε τὸ ὅδωρ οχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχυες ἀποκόπτονται καὶ δένον-

ταὶ εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἔκαστον δρυζῶνα κατ' ἔτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαῖ. "Ἐν ἑκτάριον δρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, δῆσην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιταγροῦ. Τοιουτοτρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς δρύζης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι.

"Υπάρχουν πολλὰ εἶδη δρύζης, διὰ τὰ ὅποια ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε δόμοια. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης δρύζα, εἰς δὲ τὰ ὅρη μέχρις ὅψους 1.200 μ. ἡ δρεινὴ δρύζα. Αἱ μέγισται δρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. "Υπάρχουν προσέτι δρυζῶνες καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλλίαν,

32. Τοπίον δρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ το Πεκίνον.

τὴν Πορτογαλίαν καὶ δλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δρυζοβιολῶν τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδοκίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ραγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαΐγκον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

3. ΙΝΔΙΚΑΙ Η ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Nai

1. **Γενικά.** — Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὅποιαι τέμνοντα ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, τῆς

δποίας μέγα μέρος ἔβυθισθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἴγαλον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθῆ θάλασσαν, ἡ δποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὅρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος Βόρεο καὶ ἡ Κελέβη κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῷ αἱ ἄλλαι εὑρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν Φιλιππīναι ΒΑ., αἱ δὲ Σουνδαῖαι ΝΔ. Ἐξα τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, δ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μεγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11.000 μέτρων.

Αἱ νῆσοι αῦται πάσχουν ἀπὸ πολλούς σεισμούς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αύτὰς πολυάριθμα ἡφαίστεια. Ἡ Ἰάβα, ἡ δποία φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μεταξὺ τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἡ-

33. Ἡφαίστεια εἰς Ἰάβαν.

φαίστειον Κρακατάου τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἡμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

2. Τὸ κλῖμα. — Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κειμένεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκές θέρος. Ἔνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος, ἡ ἔξατμησις εἶναι ισχυρά, δ θερμὸς καὶ ὡραῖος ἀλλὰ ἀναβαίνει ὑψηλά, ὅπου ψύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγίστη ὡγρασία παρουσιάζεται, δταν δ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθ. Τὸ κλίμα τοῦτο λέγεται ὑγρὸν τροπικόν. Εἰς τὸ κλίμα τοῦτο ἡ φαίστειώ-

δης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ
ἔδαφος εὔφορον.

3. Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα.— Λόγω τοῦ τροπικοῦ κλίματος, αὐξάνουν πυκνά δάση καλούμενα τροπικά ἢ παρθένα. Ἐπίσης εύδοκιμοῦ διλαί τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδὴ ἡ ἐβέα τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὅρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἐπίσης ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «Νῆσοι τῶν ἀρωμάτων».

4. Πανίς.— Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐρακοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νήσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικά θηρία οἱ δράκοι μήκους 7 μέτρων. ~~X~~

5. Κάτοικοι.— Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλῖμα, λόγω τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ύπο τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲν ἀραιόν πληθυσμόν. Πυκνότατον πληθυσμὸν ἔχει κατ' ἔξοχήν ἡ Ἱάβα (τὸ πρός τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις Τζακάρτα (Βαταβία 2.200) καὶ Σουραβάγια (500).

Οἱ πληθυσμὸι συνίσταται ἐκ Μαλαιών, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακρὰν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἀλλοτε αὐτοὶ ἡσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὅρυζης, ύπο δὲ τὴν δῆμηταν τῶν Εύρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικά ζοῦν οἱ Νιγρῆται, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμὸν καὶ δόμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδους τῆς Κεϋλάνης,

6. Πολιτικὴ κατάστασις.— Αἱ Φιλιππῖναι νῆσοι (300.000 τετ. χιλ., 20.246.000 κατ.), αἱ ὅποιαι πρὸ τοῦ Βου παγκοσμίου πολέμου ἀνήκον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, σήμερον ἀποτελοῦν τὴν ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν τῶν Φιλιπ-

πίνων μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μανίλαν (1.100), ἡ ὁποία ἔχει ὄψιν ισπανικῆς πόλεως.

Τὸ βόρειον τμῆμα τῆς νήσου Βόρνεο (203.800 τετ. χιλ. 970. 250 κατ.). ἔξακολουθῇ νά εἶναι ἀποικία τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ λέγεται Βρεταννικὴ Βόρνεο.

Τὸ ἥμισυ τῆς νήσου Τιμόρης (18.850 τετ. χιλ., 450.000 κατ.) ἔξακολουθῇ νά εἶναι ἀποικία τῆς Πορτογαλίας.

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

Κράτη καὶ Ἀποικίαι	Σπουδαιό- τεραι Νῆσοι	Ἐπιφά- νεια κατὰ τετρ. χιλιόμ.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις (κατ. εἰς χιλ.).	Σπουδαιότερ. προϊόντα γενικῶς
Δημοκρατία τῶν Φιλιπ- πίνων.	Φιλιππίναι	300.000	20.246	Μανίλα (1.100)	Ζάχαρις ”Ορυζά ¹ Καπνός Καφὲς
	1) Ιάβα	126.703	51.000	Τζακάρτα (2.000) Σουραβάγια (500)	Τέιον
Δημοτρατία τῆς Ἰνδονη- σίας.	2) Σουμάτρα	463.000	8.000	Παλλεμπάνγκ(200)	Καπνὸς
	3) Βόρνεο (έκτὸς τῶν Αγγλικῶν ἔδαφῶν).	539.460	2.168	Μπαντζερμασίν(70) Ποντιάνακ (50)	”Αρώματα ”Ορυζά
	4) Κελέβη	179.416	4.000	Μακάσσαρ (90)	Πετρέλαιον ψευδάργυρον
Πορτογα- λικὴ Τιμόρη		18.990	450	Νέον Ντίλλι (6,5)	Καφὲς Κηρὸν
Βρεταννικὴ Βόρνεο		203.800	950	Κούτσινγκ (30)	Καουτσούκ ”Αρώματα Πιπέρι

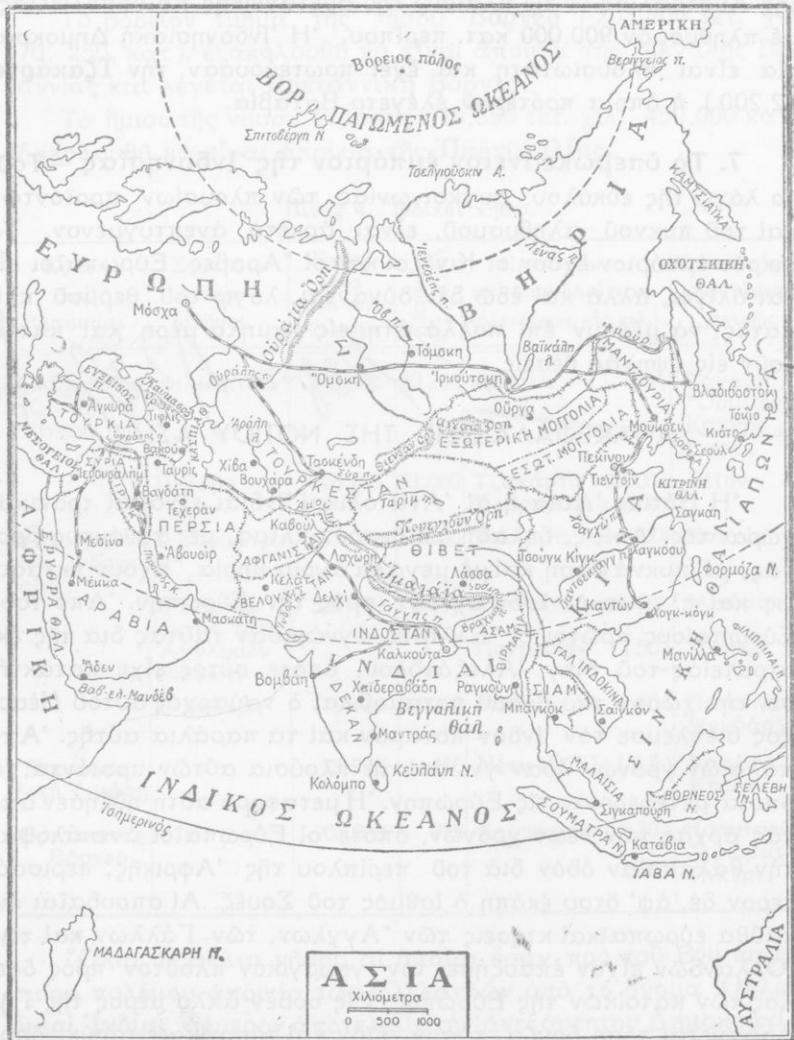
Ολαι αἱ ἄλλαι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πρὸ τοῦ Βου παγκοσμίου πολέμου ἀποικία τῶν Ὀλλανδῶν ύπὸ τὸ δνομα ‘Ολλανδικαὶ Ἰνδίαι, σήμερον ἀποτελοῦν τὴν ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν τῆς Ἰνδονησίας (1.518.345 τετ. χιλ. 75.000.000 κατ.), ἔκτὸς τῆς νήσου Νέας Γουΐνέας, τῆς ὁποίας ἐν τμῆμα 420.000 τετ. χιλ. παραμένει ἀποικία τῆς Ὀλλανδίας μὲ πληθυσμὸν 894.000 κατ.

καὶ τὸ ἄλλο τμῆμα αὐτῆς 365.000 τετ. χιλ., παραμένη ἀποικία τῆς Αύστραλιας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας, μὲ πληθυσμὸν 900.000 κατ. περίπου. Ἡ Ἰνδονησιακὴ Δημοκρατία εἶναι πλουσιωτάτη καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Τζακάρτα (2.200), ἡ δόποια πρότερον ἐλέγετο Βαταβία.

7. Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῆς Ἰνδονησίας.—Τοῦτο λόγῳ τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας, τῶν πλουσίων προϊόντων καὶ τοῦ πυκνοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Τὸ μικρὸν ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβεῖς. Εὔρωπαῖοι εἰναι δόλιγοι, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη καὶ κατοικοῦν εἰς υψηλὰς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἄσια ἡ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι εἶναι αἱ τροπικαὶ χῶραι τῆς Ἄσιας, δηλαδὴ μὲ θερμὸν κλῖμα, μὲ ἀφθόνους βροχάς, μὲ πυκνὰ δάση καὶ μὲ μεγάλα ἄγρια θηρία. Ἐχουν ἔκτασιν ὡς καὶ πληθυσμὸν ἵσον σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους πρῶτοι οἱ Ἑλληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅπότε οὗτος εἶχε κατακτήσει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἥσαν γνωστά τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ δόποια μετεφέροντο εἰς Εὐρώπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὔξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, διότε οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν δόδον διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δέ, ἀφ' ὅτου ἐκόπη ὁ Ισθμὸς τοῦ Σουέζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν εἶχον ἐπαυξῆσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὄφελος τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς παράγεται τόση δρυζα, τόσον τέϊον καὶ τόσον καυτσούκ, δσον εἰς τὰς Ἰνδίας, ούδ' εύρισκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γῆς τόσος κασσίτερος δσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ασκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην των Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας.
 διαιρέσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσεις τὰς μεγαλυτέρας πόλεις. — 2. Ονόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους. — 3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἡφαίστεια καὶ πᾶς ἔξηγες τὴν ὑπαρξίην τούτων; — 4. Παραχαλούμενης τὴν θαλασσίαν ὅδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν. — 5. Ποῦ είναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππίναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας; — 6. Δεὗξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Γ' ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗ Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά. Ἡ Ανατολικὴ Ἀσία ἔκτείνεται πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν, διποὺ τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ καταβυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάς τῆς Ἱαπωνίας ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν. Άι ἀνατολικαὶ αὖται χώραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ύψηλῶν ὁρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὥκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ανατολικὴ Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἑτῶν εἶχε ἰδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὁπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσσῶνες, οἱ δόποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψυχός. Εἰς τὴν Ανατολικὴν Ἀσίαν, ὑπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἱαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἥτοι ὑπό τὴν προστασίαν τῆς Ἱαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου Πολέμου, καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸν ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

Εἰς τὴν Υψηλὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὸ ύψιπέδον Παμίρ (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, δπως καὶ εἰς τὴν ὁρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὁροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὅρη ἐκ βορείων ὁροσειρῶν εἰναι τὰ Τιεν-Σὰν (δηλαδὴ Ούράνια ὅρη) καὶ τὰ Ἀλταϊκά, τὰ δόποια ἔκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὁροσειρά Κουεν-Λοὺν χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ὁλόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἔξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὅρη ὀλίγην ύγρασίαν

άφίνουν νά προχωρήσῃ πρός τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὴν Ὑψηλὴν ἡ Κεντρικὴν Ἀσίαν περιλαμβάνονται αἱ ἔξωτερικαὶ περιοχαὶ τῆς Κινεζικῆς Δημοκρατίας, ἥτοι τὸ Θιβέτ, τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστάν καὶ ἡ Ἐσωτερικὴ Μογγολία, τῶν δποίων θὰ γίνη λόγος ἀργότερον.

V

V
B
1. ΙΑΠΩΝΙΑ

Θεοί Πόλεων

1. Ἔκτασις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Αἱ Ἱαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος εἶναι πλησίον εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῶ αἱ βορειόταταὶ φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ Ἱαπωνικὴ θάλασσα καὶ ἡ Ὁχοτσκική.

Ἐνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων, αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἡφαίστεια καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλύτεραν καὶ κεντρικωτέραν νήσον, τὴν Χόνσου, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπῆς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἡφαιστείου Σουτζιγιάμα (ὕψος 3.780 μ.), τοῦ ἱεροῦ ὅρους τῶν Ἱαπώνων. Οἱ κάτοικοι διὰ νὰ ἀποφεύγουν, δσον ἡμποροῦν, τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὄλης (ξύλου ἢ χάρτου) Τὸ 1923, ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτευούσης Τόκιο εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων.

“Οπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἔδαφους ποικίλεται μὲ τὰ ἡφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὅρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

2. Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεως τῶν νήσων, τὸ κλῖμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης νήσου Ρίου - Κίου καὶ τῆς βορειοτάτης Υεσσώ. Πανταχοῦ πνέουν οἱ μουσσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἀρκετάς βροχάς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι τυφῶνες, οἱ δόποιοι μὲ τὰς δίνας τῶν καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὡκεάνειον ρεῦμα Κουροσίβο, τὸ ὅποιον

ερχεται εκ Νότου (δπως εις τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέος κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15%). Εἰς τὰς πεδιάδας ἔκτείνονται ὀρυζώνες καὶ σιταγροί, οἱ ὅποιοι συχνὰ περιβάλλονται μὲν ἴνδοκαλάμους. Τὴν ἀνοιξιν ἀπλώνεται εἰς δλην τὴν χώραν ἀπέραντος ἀνθισμένος κῆπος μὲν διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ὄμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεϊόκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτούς τῶν ὀρέων.

3. Κάτοικοι.—Ο πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὅποια ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμείχθη μετὰ Μαλαΐων. Παλαιὸς ἔγχώριος λαὸς εἶναι οἱ Ἄινώ, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν νήσον Υεσσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοὶ ἀναστήματος μὲν λοξούς ὁφθαλμούς² καὶ εὐθείας τρίχας.

35. "Αρδευσις ὄρυζωνος.

"Οπου δὲν ὑπάρχουν ἡλεκτρικοὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψωσιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲν τὸ βάρος τοῦ ἐργάτου.

4. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας πρὸ τοῦ Βον παγκοσμίου πολέμου περιελάμβανεν, ἔκτὸς τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων, τὴν χερσόνησον Κορέαν, τὴν νήσον Φορμόζαν, τὴν Ματζουρίαν κ.ἄ. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον περιωρίσθη εἰς τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους. Ο πληθυσμὸς της εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἔκτασιν 381.000 τετραγ. χιλιομέτρων ἔκτεινον 84.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐάν δὲν συ-

τεχ Αρχ θυσ. Γεωγρ.
Γαζης Ιστορ.

νέτρεχε καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ
ἀναιτυχθοῦν ὅλοι ᾧ οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνά-
πτυξις τοῦ Ἱαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὅχι μόνον
τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἔχηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν
θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν
τοῦ Μικάδου, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἱαπωνίας καὶ 3)
διότι οἱ Ἱάπωνες ἥλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοι-
πὸν, κόσμον.

5. Γεωργικὸς πλοῦτος.— Οἱ ὁρυζῶνες παρέχουν τὴν συ-

36. Συλλογὴ τεῖνον ἐν Ἱαπωνίᾳ

Οἱ Ἱάπωνες ἀγα-
ποῦν καὶ τὸ τεῖνον, τοῦ
ὅποίου ἡ παραγωγὴ εἰ-
ναι εἰς τὴν πρώτην γραμ-
μήν. Παράγονται προσέ-
τι ποικίλα προϊόντα τῶν
εὐκρατῶν κλιμάτων, ώς
σιτηρά, λαχανικά καὶ
ծοπρια.

6. Ἄλιεία.— Εἰς
τὰς θαλάσσας, καὶ ἴδιας εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται
ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὅχι μόνον ἀποτελοῦν πολύτιμον τροφὴν
τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἢ ταριχεύονται διὰ νὰ
ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

7. Βιομηχανία.— Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὅρυκτά
δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας
τῶν Ἱαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυ-

βερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος γαιάνθραξ δὲν εἶναι καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρώνει τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἄνθρακος». Ὁ σίδηρος εἶναι ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει δμως ἀρκετὸν χαλκὸν καὶ ὡς πρός τὴν ἔξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἔκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ ὑφαντουργία. Ὁ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀζάκαν· ἡ

37. Τόκιο. Ἀποψίς κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

παλαιά βομβυκοτροφία ηὔξηθη ἐσχάτως πολύ, πλῆθος δὲ ἡλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὑρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τόκιο, τὴν Υοκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ σιδηρουργία, λόγῳ δὲ τοῦ πλοιούτου τῶν δασῶν ζωηρὰ ναυπηγία, ίδιως εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ κεραμευτικὴ βασιζομένη εἰς τὰ ὀρυχεῖα καολίνου.

8. Πόλεις. — Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιότατα εἶναι: Ἡ πρωτεύουσα Τόκιο (5.385.) ἡ μεγίστη πόλις τῆς

Ασίας. Η Τούρκη έμπορικός λιμὴν τοῦ Τόκιο (951). Η Οζάκα (1.956), ή Κυότο (1.101), ή Νογκόγια (1.030) κ.ἄ.

9. Ἐμπόριον — Τὸ κατὰ ξηρὰν ἐσωτερικὸν ἔμποριον, ἐπειδὴ δυσκολεύεται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἔδαφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἔμποριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἔμπορικου στόλου, ὁ ὅποῖς πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ιαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Η ἑργατικότης καὶ ἡ δλιγάρκεια τῶν Ιαπώνων συντελοῦν, ὥστε τὰ ἔμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς νὰ εἰναι σχετικῶς εὐθυνά, καὶ τοιουτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εὑρωπαϊκῶν. Η Ιαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὔστραλιαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὅρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίναν. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

Η ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ιαπωνίᾳ. — Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἔμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰ ἄκρα ράβδου, ἡ ὅποια στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὅμου τῶν. Ἔκαστος τοιούτος πλανόδιος ἔμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὅποιαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ ὅποιος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ιαπώνων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἔξαγγέλλεται ὁ καθαριστής τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτὴς δύμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ιαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ο σκελετὸς τῆς δύμβρέλλας συνίσταται ἀπὸ λεπτὸν ἱνδοκάλαμον, ἀνωθεν τοῦ ὅποιου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς ὁδούς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὅποιαν ἀλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Η Ιαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἐσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἡ φαιδρά. Κιμονὸς μὲ ζωηρὸν χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδία καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εύρισκονται σακκίδια, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὅποια εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ιάπωνες φέρουν περικνημῖδας ἐρραμμένας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, εἰς τὰς ὅποιας ὁ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ

χειρόκοτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ἴμας τῶν σανδαλίων, δπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ἑύλινα σανδάλια, κατάληλα διὰ τὰς ὑγρὰς καὶ λασπώδεις δόδοις, εἶναι δημος ἡναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργά καὶ μὲ μικρὰ βήματα. "Οταν περπατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, οἱ δόποιοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἱάπων φέρει σανδάλια ἔξι ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὕτε καπνοδόχους, οὕτε κλίμακας, οὕτε στρεφομένας θύρας,

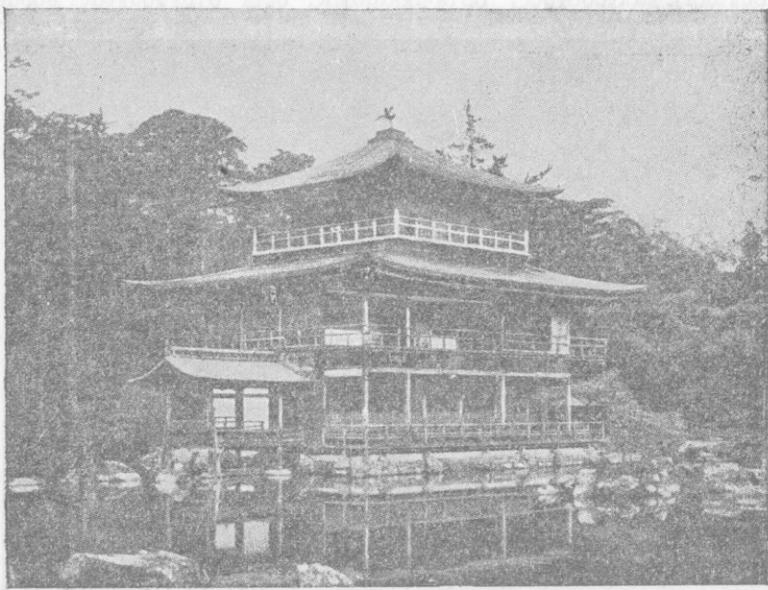
38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἱαπώνων (γεῦμα).

οὕτε ὑαλοπίνακας, οὕτε ἀποθήκην, οὕτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ δόποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια, εἶναι κινητοί, ὡς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι. "Ολα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκάς ψάθας ἔξι ἀχύρου δρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι ὁ Ἱάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέζιον (σοφράς), αἱ κλίναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκεύη, δταν δὲν χρησιμοποιούνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἔνα ἐφάπλωμα, τὸ δόποιον δὲ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἄντι

προσκεφαλαίου δὲ Ιάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα δύμοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ δόποιον εἶναι προσκεκολλημένον στῶμα βάμβακος.

Διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυνον, τὸ δόποιον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲ ὀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ Ιαπωνικαὶ οἰκίαι μὲ τὴν ἔλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν δύμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἔκαστην Ιαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἔνας κῆπος. Συνήθως εἶναι τόσον μικρός, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὶ

39. Ιαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδα)

μόνον νὰ τὸν ἔδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἶναι δενδρύλλια μετὰ φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὠραῖα ἱερὰ ἄλση ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικά ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ύπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ δόποιοι στολίζονται ύπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων, τεῖοποτείων καὶ γοητευτικῶν ἀνθέων. Σχεδόν εἰς ἔκαστον μῆνα ἀνθοῦν ὀρισμένα εἴδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνθησιν τῆς δαμασκηνέας, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθησις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθησις τῆς κερασέας, ἡ ὅποια ἔορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ὀρχῆς τῆς ἀνοίξεως. Κατὰ τὸν

Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετά τὸν βῖκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ ὄποια θεωροῦνται ὡς σύτοκρατορικά ἄνθη.

Ἡ Ἱαπωνικὴ τροφὴ εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαὸς ζῆι κυρίως ἀπὸ δρυζαν καὶ ἵχδος, τοὺς ὄποιους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὅρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέγχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ Ἱάπωνες ἀντὶ πηρουνίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, τὰ ὄποια στηρίζονται μεταξὺ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Ἡ Ἱαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμός των εἶναι πλήρης διατυπώσεων. "Οταν ὁ Ἱάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἑδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους δόδου τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του καὶ διὰ τῶν χειρῶν. "Επειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων οὔτως, ὥστε παράγεται συριστικός ἥχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἱάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ᾽ ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία Ἱαπωνίς ὑπηρέτρια ἐζήτησε ποτὲ μὲν γελαστὸν πρόπωπον ἀδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν κηδείαν τῆς μητρός της. "Οταν ἡγανακτισμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν διὰ τὸ ὄφος της, ἔκεινη ἀπήνησε: «Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως;».

(Κατά τὸν E. Arnhold)

2. Η ΚΟΡΕΑ

Ἡ χερσόσησος Κορέα (σχεδόν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν) ἦτο κτῆσις τῆς Ἱαπωνίας. Εύθὺς ὡς ἡ Ἱαπωνία ἀπέκτησεν ἀξιόλογον στρατὸν καὶ στόλον κατέλαβε τὴν χερσόνησον τῆς Κορέας. ᩴ Κορέα τῆς ἦτο ἀπαραίτητος ὅχι μόνον λόγω τῆς στρατηγικῆς θέσεώς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωργικήν της παραγωγὴν καὶ διὰ τὸν ὄρυκτὸν πλοιούτον της. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Κορέα ἀπεσπάσθη τῆς Ἱαπωνίας καὶ ἀπετέλεσε δύο αὐτόνομα κράτη (Δημοκρατίας). Αἱ δύο αὗται Δημοκρατίαι εἶναι ἡ Βόρειος Κορέα (127,152 τετ. χιλ., 9.000.000 κατ.), ἡ ὄποια ἀνεκηρύχθη Λαϊκὴ Δημοκρατία κατὰ τὸ 1948 καὶ ἔτεθή ὑπὸ τὴν Ρωσικὴν ἐπιφροὴν μὲν πρωτεύουσαν τὸ Πιόνγκ-Γιάγκ (450), καὶ ἡ Νότιος Κορέα (93.634 τετ. χιλ., 20.500.000 κατ.), ἡ ὄποια παρέμεινε Δημοκρατία δυ-

τικοῦ τύπου ύπό τὴν ἐπιρροήν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σεούλη ή Κιεζό (1.141).

Ἡ Κορέα ἔχει μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν (ὅρυζα, σῖτον, ἀραβόσιτον, καπνὸν κ.τ.λ.) καὶ ὀρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σιδηρομετάλλευμα, γρανίτην, μαγγήσιον καὶ ἀρκετὴν ποσότητα χρυσοῦ), πλὴν ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀξιολόγους βιομηχανίας.

3. KINA (ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ)

1. Θέσις καὶ ὅρια.—Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμῆμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἔκτείνεται ἡ Κίνα, ἡ ὡς λέγουσιν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν Κράτος». Ἡ Κίνα εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ δεύτερον (μετὰ τὴν Σοβιετικὴν "Ἐνωσιν") ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν κράτος τοῦ κόσμου. Σήμερον ἡ Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν κυρίως Κίνα (3.637.000 τετρ. χιλ., 411.100.000 κατ.), τὰς Δυτικὰς Ἐπαρχίας (Κινεζικόν Τουρκεστάν, Τσινγκάτι καὶ Σικιάνγκ, 2.952.000 τετ. χιλ.), τὴν Ἐσωτερικὴν Μογγολίαν (1.094.000 τετ. χιλ.), τὴν Ματζουρίαν (1.055.000 τετ. χιλ.), τὴν νήσον Φορμόζαν (36.000 τετ. χιλ.), καὶ τὸ Θιβέτ (1.215.000 τετ. χιλ.), ἥτοι ἔχει ἔκτασιν 9.989.000 τετ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 463.493.000 κατ. Αὕτη ὁρίζεται πρὸς Β. ύπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας, πρὸς Α. ύπὸ τῆς Κιτρίνης Θαλάσσης, τῆς Ἀνατολικῆς Σινικῆς Θαλάσσης καὶ ύπὸ τῆς Κορέας, πρὸς Ν. (ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς) ύπὸ τῆς Νοτίας Σινικῆς Θαλάσσης, τῆς Ἰνδοκίνας, Βιρμανίας, τοῦ Νεπάλ, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ Πακιστάν καὶ πρὸς Δ. ύπὸ τοῦ Ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

I. Η ΚΥΡΙΩΣ KINA

1. Φυσικὴ ἄποψις.—Ως πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ τὸ κλῖμα διακρίνεται εἰς Βόρειον Κίναν καὶ Νότιον Κίναν.

a) Ἡ Βόρειος Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀρεινὸν τμῆμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ δόποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ίδιως τοῦ Χοανγγύ, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὁνομάζεται τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ίλύος, τὴν ὁποίαν φέρει τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασ-

σα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἔδαφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ χιλιάδων ἑτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσῶν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα σχηματίζουν φάραγγας μὲ καθέτους ὅχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὔκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθῆ κοίτην καί, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὕψους.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ξηρός, ἐνῷ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χοῦς εἶναι τόσον εὔθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν δμως μικρῶν φυτῶν τὸ ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὅρυζα, σιτηρά, κέγχρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

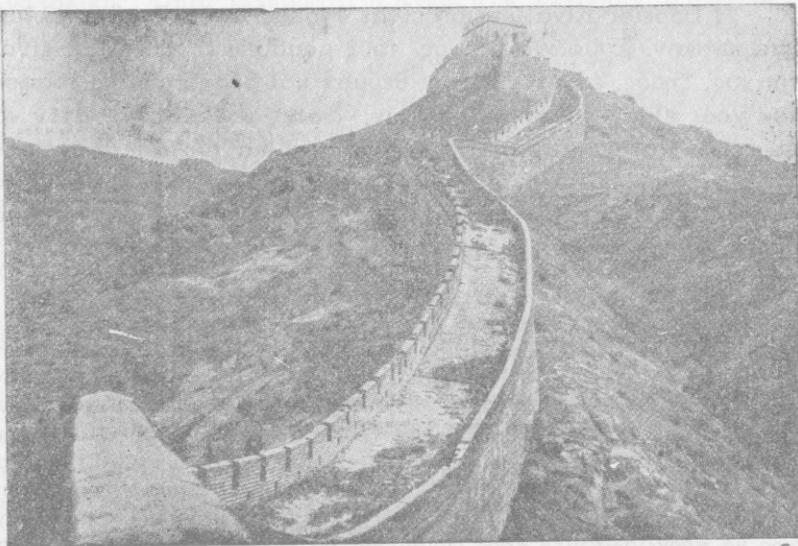
Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα τοῦ χούς.—Μεταξὺ χαμηλῶν ὀρεινῶν ἀλύσεων ἐκτείνεται ἐν τοῖς βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἥλιου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. "Ολον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὑρισκόμεθα πρὸ χείλους βαθείας φάραγγος μὲ κατακορύφους ὅχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ ὅμοια ὅχθη. Ζητοῦμεν τρόπον δπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὁρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο δμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμπιχανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος δόηγός. Οὗτος μᾶς δόηγει διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου δόσου, ἡ ὁποία διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ δλισθηρῶν καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εύρυχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἔργαζονται κατὰ πυκνάς δμάδας ἄνδρες, γυναικες καὶ παιδία.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οῖτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λυει ὁ δόηγός, δεικνυων μίαν σειράν δπῶν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χούς, ὑπεράνω τῶν

καλλιεργουμένων βαθμίδων. Αἱ δπαὶ εἰναι αἱ εἴσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκήσεις, αἱ δποῖαι ἀνοίγονται εὔκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ὀσφεσταργιλλῶδες καὶ ἔξαιρετικά λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χορός. Αἱ κατοικίαι αὗται βεβαίως δέν εἰναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ή δυσωδεῖσα μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὄπαιθρον. Πλήθος παίδων πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμῆνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὁπῆς κυψέλης.

(Κατά τὸν S. Possarde)

β) Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ δποία ὁρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος

τοῦ ὄρους Τσίν - Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ κατὰ τὸ κλῖμα. Κατέχεται ύπὸ παλαιῶν ὁρέων, τὰ δποῖα ἐκτείνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχητατίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν δόδον σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιάνγκ-τσὲ-κιάνγκ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), ὁ δποῖος μικράν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολάς του.

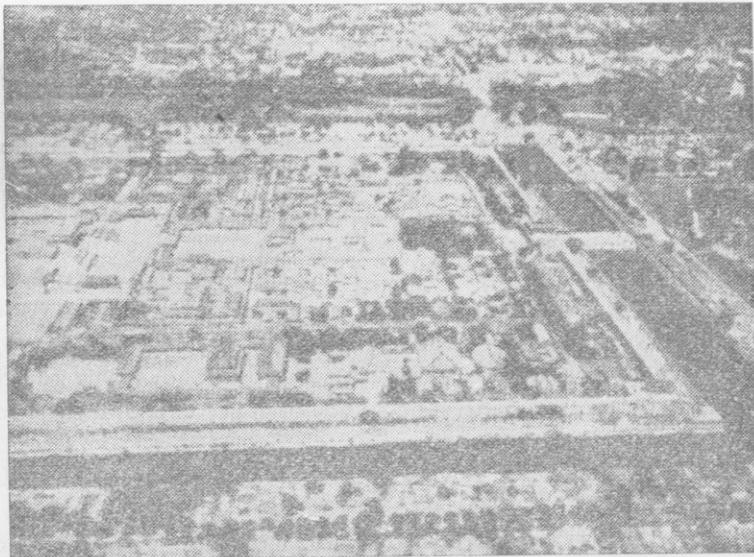
Τὸ κλῖμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ὁ ψυχρὸς ὅμως βορᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ίδιως κατὰ τὸ θέρος. Ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἔκτείνονται μεγάλαι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων ἴνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἔξοχὴν ἡ δρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλαι δὲ φυτεῖται μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

(2) Κάτοικοι. — Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατύ πρόσωπον, ρῆνα σιμήν, ὀφθαλμούς λοξούς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροινοὶ καὶ εὐκινητότεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. Ὅλοι ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν καὶ τὴν παροιμιώδη τῶν δλιγάρκειαν. Ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ίδιως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα διὰ τοῦτο δ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ιστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ προγονολατρεία. Αὕτη ὡς πρὸς τοὺς ἔξωτερικούς τύπους εὑρίσκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν βουδισμὸν καὶ μὲ ίδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν κομφουσισμόν. Ὁ Κινέζος πιστεύει δτὶ τότε θὰ ἔχῃ ἡσυχίαν εἰς τὴν μετά θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοὶ του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸν νυμφεύεται ἐνωρίς, διὰ νὰ ἔχῃ πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη δ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὔφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν τῶν εἰς τοὺς ἔνοντος. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος, τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος ἡμπόδιζεν ἐπὶ αἰώνας τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσ-

δράμουν εις τὴν χώραν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2.400 χιλιόμ., τὸ δὲ ὅψιος του εἰς πολλὰ μέρη φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἡναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ εἰς τοὺς ξένους ὀρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἔξιδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἑντοπίαν βιομηχανίαν.

41. Πεκίνον. Ἀποψις βορείου τμήματος τῆς πόλεως.

 ③. Κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ο μέγας πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας δὲν εἶναι κατανεμημένος ἐξ ἕσου, ἐνῷ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, οἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1 400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χλμ. Λόγῳ τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἡ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κλῆροι ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὅστε αἱ οἰκογένειαι δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας των· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 35.000.000 Κινέζων

ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικάς νήσους.

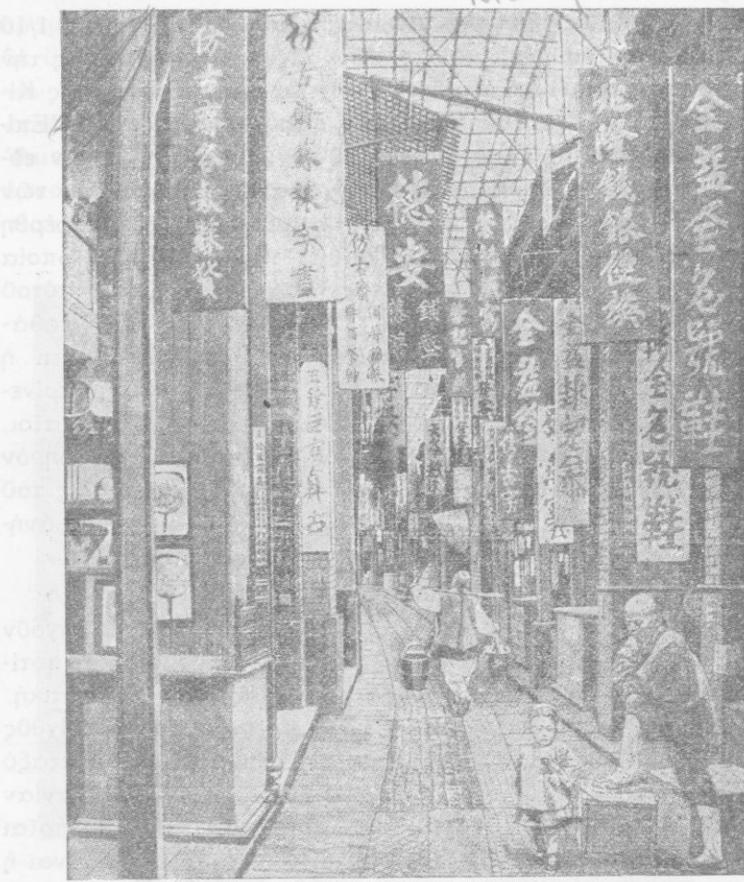
Ἡ κυρίως Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ 1/10 τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ Πεκίνον (ἢ Πεπίγκ 1940) πρωτεύουσα τῆς Κίνας· ἔδω ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ, δτε ἡτο Αὐτοκρατορία. Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ Τιέν-τσιν (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εὑρίσκεται ἡ Νανκίν (1.000). "Οταν ἡ χώρα κατείχετο ύπο τῶν Ιαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσούγκ-κίγκ (1.038), ἡ ὅποια κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ-τσε-κιάνγκ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις Χανκόν (1.000), μέχρι τῆς ὅποιας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ Σαγκάη (5.406), τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκήν» πόλιν, δπου κατοικοῦν Εύρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ Καντάων (1.495) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορική πόλις τοῦ Νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται Χόγκ-κόγκ καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς "Αγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ Βιττωρία.

4. Γεωργία.— Οἱ Κινέζοι διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς μετά μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἄγρούς των. Ἡ τροφή των εἶναι κυρίως φυτική. Καταναλίσκουν πολλὴν ὅρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν λχθῆς καὶ πίνουν τέ'ιον, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ἐθνικόν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὅποιαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὅποια δῆμως εἶναι μετρίας ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἔξαγωγὴ γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβακις δῆμως ἔξαγεται καὶ εἰς τὴν Ιαπωνίαν.

5. Κτηνοτροφία.— Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ύπάρχουν χοῖροι καὶ

Τεύνοντας
Ζιεν - Ζιεν
Ναχιέν
Ζαουτ - Ζαγού

Χανιόσου
Λαγκάρε Βιζής γνωστός ωραίως
Καντίν
Ζοχα - Κορίτσια
Βούλγαρια

42. Έμπορική οδός εις τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωΐνας ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κηποί, εἰμιτε μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲν στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὑάλου. Δεξιά καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

πτηνά διὰ τροφήν, καὶ βούβαλοι, οἱ δποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

⑥ Αλιεία.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἴχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἴχθυς εἰς

43. Οἰκονομικός χάρτης τῆς Κίνας.

τὰς ἴχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἴχθυς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἔξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ λιπάσματα.

7. Βιομηχανία.—'Η παλαιά βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακή, ἔξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἰδὴ διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν των. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτά ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεντήματα, καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

'Η μεγάλη ὅμως βιομηχανία ύστερεῖ, ὅχι τόσον ἔνεκα ἐλλείψεως ὀρυκτῶν, ὅσον ἔνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν εἶναι

σχετικῶς περιωρισμένη. 'Ο ἄνθραξ εἶναι ἄφθονος Ν.Δ. τοῦ Πεκίνου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. 'Υπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιέν - τσίν.

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

8. Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.—'Η ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν

όδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. 'Ολιγαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ύπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιέν - τσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. 'Η πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκόου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάνγκ - τσὲ - κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντών, ἡ Σαγκάη, τὸ Τιέν - τσίν καὶ τὸ Τσίνκ - τάου (884). Διὰ τῶν τεσσάρων κυρίων λιμένων ἡ

I woad you I need you I love you
Blue moon *κομηγόνων = μήλα λευκήλα* 103

Κίνα έξαγει βαμβακερά ύφασματα και έκλεκτά μεταξωτά, γαλάνθρακας, ώρα και τέιον, εισάγει δὲ όρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον και βιομηχανικά εῖδη. Ἡ εισαγωγὴ εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἔξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, ιαπωνικῶν και ἀμερικανικῶν.

μήλα = ωίρα

Η. ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Πρός τὰ Β.Α. τῆς κυρίως Κίνας ἑκτείνεται ἡ χώρα τῶν Μαντζόν, ἡ Μαντζουρία, ἥτις ἔχει ἑκτασιν 1.055.000 τετ. χιλ. και πληθυσμὸν 36.900.000 κατ. Αὕτη ἑκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν Κιτρίνην Θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιάστούνγκ, δπου εύρισκονται οἱ λιμένες Νταϊզέν και Πόρτ-Ἀρθούρ φέροντες τὸ σηνομα Λυ-τὸ και μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν 1.054.000 κατ. Ἡ Μαντζουρία εἶναι πλουσία γεωργικὴ χώρα. Τὰ 90 % τῶν κατοίκων τῆς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν. Παράγει σόγια, σόργιον, κέχρον, σίτον κ.τ.λ. Ἐπειδὴ αὕτη εἶναι γεωργικὴ χώρα, οἱ Κινέζοι εἶχον ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον, διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῶν. "Ανω τῶν 30.000.000 Κινέζων ζοῦν σήμερον εἰς τὴν Μαντζουρίαν και δλίγοι Ιάπωνες 400.000 περίπου. Ἡ Μαντζουρία ἔχει και ἀνεκμετάλλευτον δρυκτὸν πλούτον, ἥτοι κοιτάσματα πετρελαίου, ὀργύρου, χρυσοῦ κ.τ.λ., ἀλλὰ κυρίως ἄνθρακος και σιδήρου.

Πρὸ τοῦ 1932 ἡ Μαντζουρία ἀνῆκεν εἰς τὴν Κίνα. Κατὰ τὸ 1932, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων και Ιαπώνων ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ιαπωνίας μὲ τὸ σηνομα Μαντζούκουο. Μετά τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον, ἥτοι ἀπὸ τὸ 1945 περιήλθεν και πάλιν εἰς τὴν Κίναν. Πόλεις τῆς Μαντζουρίας εἶναι τὸ Μούκδεν (1.551), τὸ Τσανγκτσούν (Σίγκιγκ, 544.). Ἡ κεντρικὴ πόλις Χαροπὶν (661) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν και βιομηχανικόν. Ἐχει ὅψιν ρωσικήν, διότι ίδρυθη ἀπὸ Ρώσους, δταν οὖτοι κατεσκεύασαν τὸν Ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος διῆλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εύρωπα ἐκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ, τὸ δποῖον εἶναι εἰς τὸν Ελρηνικὸν Ὡκεανὸν και ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ψυχρός,

ώστε έπι δύο μήνας ή θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικά πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν.

III. ΤΟ ΘΙΒΕΤ

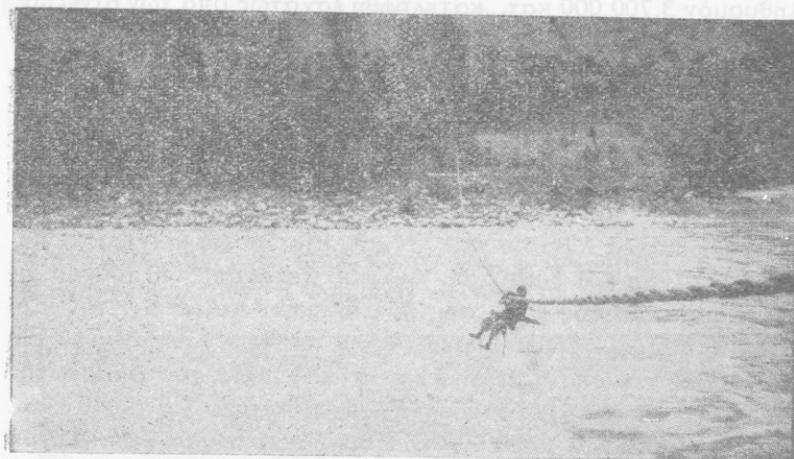
Τὸ Θιβέτ, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαΐων, τοῦ Κουὲν· Λοὺν καὶ τῆς κυρίως Κίνας, εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 - 5.000 μ. ὅψιος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ἔηρασία τοῦ κλίματος, ταρά τὰς μεγάλας βροχάς εἰς τὰ Ἰμαλάια ὅρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαῖ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγὴν ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ δροπέδιον τὸ

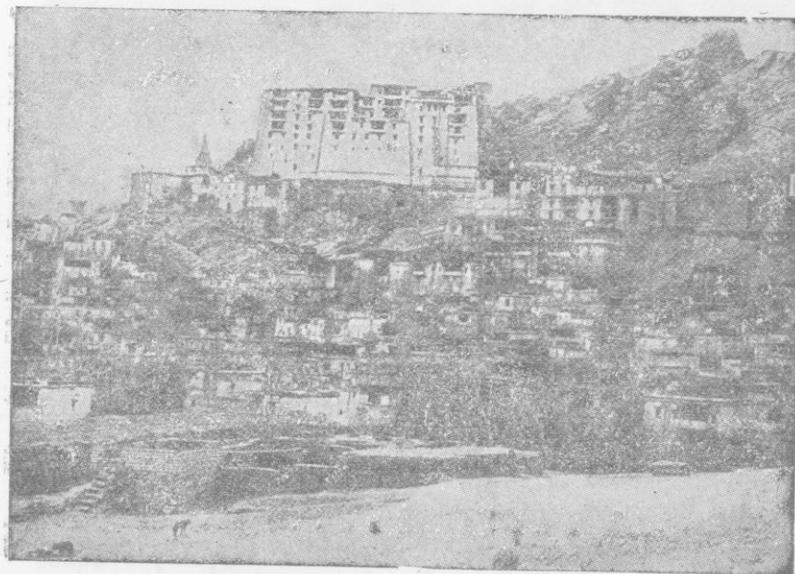
45. Ιερεῖς (λάμαι) μὲ τὴν ἐπίσημον περιβολήν των.

βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντῷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἀν ἔξαιρέσωμεν μερικοὺς κοτοίκους, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἰναι χώρα τῶν μοναστηρίων, διότι οἱ ἀνθρωποι ἔδω ζοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδισμοῦ, δηλαδὴ μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδα, ἡ ὅποια ἥλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζοῦν ὡς λάμαι εἰς ὀρεινὰ μοναστήρια, τῶν ὅποιών τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχούς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχιαν τοῦ Δαλάϊ· Λάμα, δός ὅποιος ἔδρεύει εἰς τὴν πόλιν Λάσαν (δηλαδὴ τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν ἔκαστοτε Δαλάϊ· Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδα.

Τὸ δυτικὸν τμῆμα τοῦ Θιβέτ ὑπάγεται εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὸ ὑπόλοιπον, τὸ ὅποιον ἔχει ἔκτασιν 1.215.000 τετρ. χιλ. κα-

46. Τύπος γεφύρας ἀπὸ κάλαμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα Κίνας καὶ Θιβέτ.

47. Μοναστήριον καὶ ἀνάκτορον τοῦ Δαλάϊ - Λάμα ἐν Θιβέτ.

πληθυσμὸν 3.700.000 κατ., κατελήφθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Κινέζων.

IV. ΤΟ ΚΙΝΕΖΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

Τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστάν ἡ Λεκανοπέδιον Ταρίμ, συνίσταται ἀπὸ πεδίνην ἀμμώδην ἢ χαλικώδην ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ Ταρίμ, παρὰ τὸν ὅποιον ὑπάρχουν παχέα λιβάδια καὶ λεῦκαι. Εἰς ὁάσεις κεῖνται αἱ πόλεις Ἰαρκάνδη καὶ Κασγάρη. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὄδος ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὅποιας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὑρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου. Τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστάν ἔχει ἔκτασιν 1.828.000 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 4.400.000 κατ. μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τεχβὰ (47) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

V. Η ΜΟΓΓΟΛΙΑ

Ἡ Μογγολία ἡ Γόβη (δηλαδὴ "Ἐρημος") θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτὶς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β καὶ Α. αἱ περιφερειαὶ καὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχάς, λίαν χρησίμους διὰ τὰ λιβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ τοῦ 1921 μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὅποιον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἦνώθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ Οὔργα. Ἡ ὑπόλοιπος Μογγολία, ἥτις λέγεται Ἐσωτερικὴ Μογγολία καὶ ἔχει ἔκτασιν 1.094.000 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 7.000.000 κατ. ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν. Αὕτη ἔχει πόλεις τὴν Τσενγκτὲχ (510), τὴν Κουεέ - Σούνι (185), τὴν Σουιγκουάν (201). κ.ἄ. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὄδος καραβανίων, διὰ τῆς ὅποιας μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὶν γίνη ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ρεύματα τῶν ὅποιων, εἰς διαφόρους ἐποχάς, ἔχει θησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ Τσουγγαρίας καὶ τοῦ Κασπικοῦ ἴζηματος. \

VI. ΦΟΡΜΟΖΑ

‘Η νήσος Φορμόζα, ητις ἔχει ἑκτασιν 36.000 τετ. χιλ., πληθυσμὸν 6.100.000 κατ. καὶ πρωτεύουσα τὴν Ταϊχόνου (440), εἰναι ἀρκετὰ ἔφορος. Αὕτη ἀνήκουσα εἰς τὴν Κίναν κατελήφθη κατὰ τὸν Κινεζο-ιαπωνικὸν πόλεμον τὸ 1895 ύπὸ τῶν Ἰαπωνῶν, οἱ δόποι οἱ κατέβαλον πολλάς προσπαθεῖς διὰ τὴν ἀναπτυξίν της. Μετὰ τὸν Βονπαγκόσμιον πόλεμον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κίναν καὶ μετὰ τὴν νίκην τῶν κουμμουνιστῶν κατὰ τὸν ἔμφυλιον πόλεμον, ἡ Φορμόζα κατέστη τὸ τελευταῖον φρούριον

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμῆλων ἐν Μογγολίᾳ.

τῆς Κινεζικῆς Ἐθνικιστικῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελοῦσα ἥδη τὸ Ἐθνικιστικὸν Κινεζικὸν Κράτος.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

‘Η Ἀνατολικὴ Ἀσία ἡ “Απω Ἀνατολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν δόποιων ὁ πληθυσμὸς εἰναι ἵσος πρὸς τὴν Εὐρώπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμῆμα αὐτῆς,

τὴν Κίναν. Ὁ πολιτισμὸς δῆμως οὗτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἰάπωνες ἔλαβον ὡς πρότυπον τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ηὔξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους τῶν. Οἱ Ἰάπωνες ἐπεζήτουν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἔκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσέκρουεν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι.

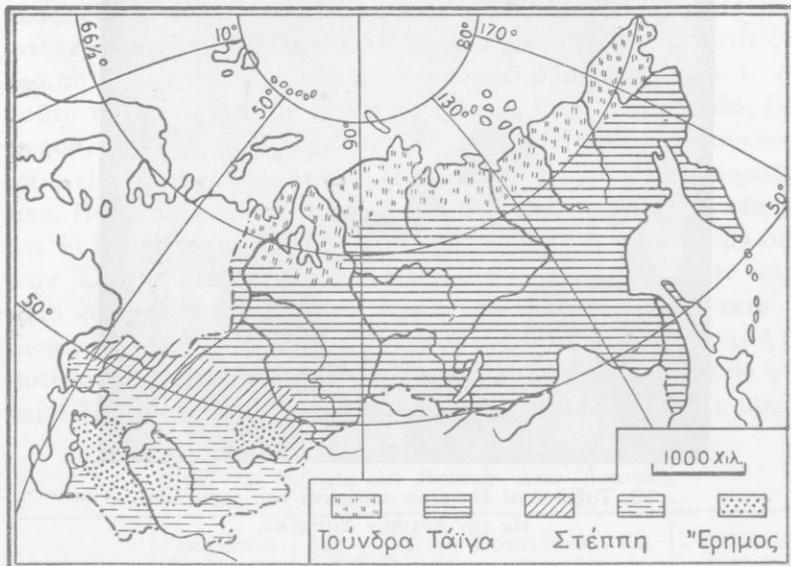
Χῶραι	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ χιλιάδες	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις μὲ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότ. προϊόντα
Κυρίως Κίνα	400.000	124	Νανκίν (1.000) Σαγκάν (5.406) Πεκίνον (1.940) Τιὲν - Τσίνγκ (1.330) Καντῶν (1.445) Τσούγκ-κλγκ (1.083)	τέλιον βάμβακ ὄρυζα μέταξα δέρματα φασόλια
Ματζουρία	36.900	22	Τσανγκτούν (544) Χαρμπιλν (610)	φασόλια σιτηρά
Ἐσωτ. Μογγολία Θιβέτ	7.000 6.500	7 3	Τσενγκτὲχ (510) Λάσα (20)	ἔριον
Κινεζ. Τουρκεστάν	4.400	1	Κασγάρη (80)	δέρματα

Ἄσκησις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν ἀπέναντι Κίναν. Ὄνόμασε τὰς νῆσους Χόνσουν, Ὅγεσώ, Σικόκ καὶ Κιούν - Σιούν καὶ θέσεις τὰς γνωστάς σου πόλεις. — 2. Διὰ ποιας θαλασσίας ἦτηειωτικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρόλος μας εἰς τὴν Καρτῶνα; — 3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα: α) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Κίνας. — 4. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν δούλιαν ἐποτίμων οἱ λαοὶ διὰ νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὴν Ἐνδόπην. — 5. Ποῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν Ενδόπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

Δ'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

(ΣΙΒΗΡΙΑ)

1. Γενικά.—'Η Βόρειος Ασία ή Σιβηρία, ή όποια ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἀχανῆς ἔκτασις ἀρχομένη ἀπό τῶν Ούραλίων ὁρέων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικόν, παρὰ τὸν Βεριγγειον πορθμὸν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, ὃ ὅποῖς, λόγῳ τοῦ μεγάλυυ ψύ-

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ασίας.

χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοῖαν. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ειρηνικοῦ ὥκεανοῦ· ἔκει σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Καμτσάτκα. 'Η Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν "Οβ, Γεννισέϊ καὶ Λένα. "Αν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη (15.150.000 τετ. χιλ.), ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

2. Κλῖμα.— Ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενές κλῖμα τῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὡκεανὸς φέρει ἔηρὸν ψῦχος, πλὴν τοῦ θέρους, τὸ δόποιον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἡπειρωτικόν, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. Ἐν χωρίον τῆς, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, δπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἱανουαρίου — 51°). Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἴ-

50. Ταξίδια μὲν ἐλκηθῆσα συρόμενα ὑπὸ ταράνδων
εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

ναι ἡ ἐποχή, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἔξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ἔηρὸς ἀλλο κάμνουν τὸ ψῦχος ὑποφερτόν, τὸ δὲ ἀπαλόν στρῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ δόποιοι γίνονται οὕτω βατοί, εὔκολύνουν τὴν κίνησιν.

3. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ Δυτικὸν βαθύπεδον, τὴν Κεντρικὴν ὁρεινὴν χώραν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν. Μεγαλύτεραι δύμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β.

πρὸς Ν., προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ τάϊγα, δηλαδὴ ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν στεππῶν. Άλιστεππαὶ τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύρην γῆν» καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰώνος μετεβλήθησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν ἐπεκταθῇ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

4. Κάτοικοι καὶ προϊόντα.—Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ιθαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἔκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ.ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι ξυλεία, σιτηρά, ώά, βιούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀρανῆ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Παρὰ τοῦτον εύρισκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα Νόβο Σιβίρσκη (275), ἡ ἀγορά τῶν σιτηρῶν "Ομσκη" καὶ ἡ ἀγορά τῶν δερμάτων "Ιρκούτσκη". Ἡ τελευταία εύρισκεται πλησίον τῆς λίμνης Βαϊκάλης (33.000 τετρ. χιλιομ., ἵση μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ δοποία εἶναι ἡ βαθύτερα δλῶν τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς δοποίας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικράν

Πίναξ 6. Σιβηρία καὶ Ρωσικὴ "Απω Ανατολή.

Χῶρα	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδ. πόλεις μὲ τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότερα προϊόντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβίρσκη (275) "Ομσκη" (175) "Ιρκούτσκη" (125) Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ(160)	ξυλεία σιτηρά δέρματα
"Απω Ανατολή	2.500	1.800	0,7		

ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εύρισκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις Τόμσκη, εἰς τὴν διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν καὶ ἐκτὸς τούτου εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμέουν μόνον ὡς καλύτεραι ὅδοι διὰ τὰ ἔλκηθρα

*Ἀσκήσεις.—1. Ποίᾳ ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμοτέρου μηνὸς τοῦ ἔτους; — 2. Σύγκρινε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας. — 3. Εἰς ποίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ; — 4. Ταξίδευσε τορφᾶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοσιόν διὰ τοῦ Σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

Ε'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ
(ΤΟΥΡΚΑΝ)

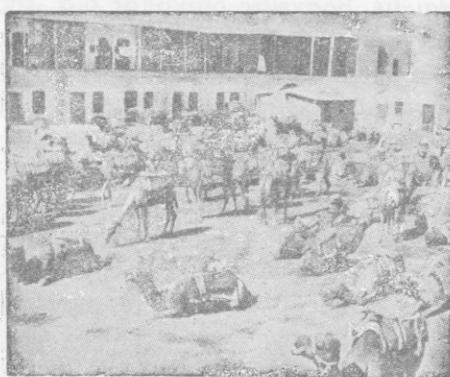
1. Γενικά.—Νοτιοδυτικῶς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας, ἐκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουρδάν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν δρέων Τιὲν - Σὰν ὅδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς **Άμουν** - **Ντάρια** (πάλαι **Ωξῖς**) καὶ **Σὺν** - **Ντάρια** (πάλαι **Ιαξάρτης**), οἱ δόποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην **Ἀράλην**. "Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς δόποιας λείψανα εἶναι ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα, λόγῳ μεγάλης ἔξατμίσεως τῶν ὅδάτων της, μικραίνει σύν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εύρισκεται 26 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

2. Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὥκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τοῦ ὁποίου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται **χλοερὰ στέπη**, ἀλμυρὰ στέπη καὶ **ἔρημος**.

3. Λαοί καὶ οἰκήσεις. — Οἱ Κιργήσιοι καὶ οἱ Τουρκομάνοι (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ δόποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἑρήμου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον δάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἥσαν αἱ χῶραι Βακτριανὴ καὶ Σογδιανὴ, τὰς δόποίας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ σήμερον λέγεται **Τουρκεστάν** (χώρα τῶν Τούρκων). Ὄμοιός ει τόσον κατὰ τὰς στέππας, δσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους τῆς πρὸς τὰς ἑρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ασίας. Τὰ ἐκ τῶν ὄρεων ὅδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, δπωρῶν καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις κείμεναι πρὸς τὰ ὅρη. Ἡ **Τασκένδη** (460), τὴν δόποιαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εύρισκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, δπου καταλήγοντας καὶ τὰ καραβάνια τῆς Υψηλῆς Ασίας. Ἡ **Σαμαρκάνδη**

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ κεντρικὸν Παμίρ.

52. Στάθμευσις καραβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα εἰς ἔνδην τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

(100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρὰ τζαμιά· δ ἀνατολικός ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν

οικοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εὐρωπαϊκόν. Ἡ Βουχάρα (75), ἡ Χίβα (30) καὶ ἡ Μὲ, β εύρισκονται εἰς ποταμίους δάσεις. Ο πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομμύρια. Σπουδαῖα εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτῆσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν ἄλλοτε Βρεταννικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι διάβαμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

τόδε ταχαροῦτες τελεταὶ τοῦ οἴκου τοῦ Λαζαρίου

Ασκήσεις. — 1. Κατάτιξε τὰς τόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος. — 2. Ταξίδευσε τοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατούμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς Τασκένδην μὲ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1. Ἡ σημασία τῆς θέσεως. — Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενὰ ἡνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὗται ἥπειροι ἔχουν μεταξὺ τῶν πολλοὺς κοινοὺς γεωγραφικούς χαρακτῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέπη παί τῆς ΒΑ. Εὐρώπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὁρέων, τὰ δὲ εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπάς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Υψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ' ἔκτασιν καὶ ύψος. Διὰ τούς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ δονομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἥπειρους μὲ τὸ ὄνομα Εύρασία. Αἱ ὁροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὔστραλίαν, αἱ δὲ ὁροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικήν.

Ἡ Ἀσία ἔχει μὲ τὴν Ἀφρικὴν κονόν χαρακτῆρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ δοιά ἐκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ως συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἔξηγετ τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ δόποια προηλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐτέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

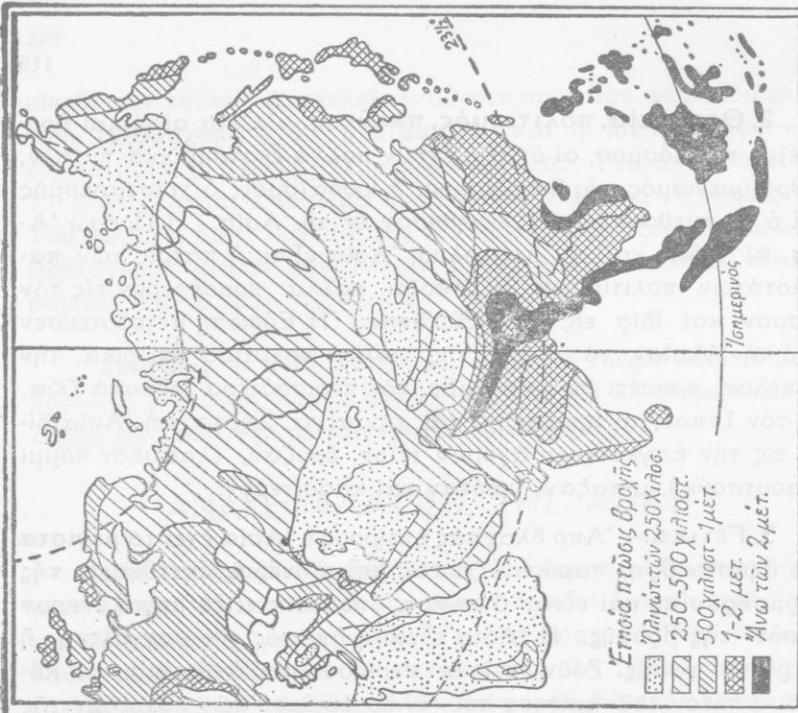
2. Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος.—”Ολαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ δόποιαι ἔχουν πολλὰ ἐκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ ιουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω ’Ασια, αἱ Ἰνδίαι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι ἡ πατρὶς τῶν παλαιοτάτων πολιτισμῶν, οἱ δόποιοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δέ παρέλαβε τά περισσότερα οἰκιακά ζῶα, ώς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἴγα. Σήμερον ἡ Ἀσία δίδει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέϊον, ὅρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), μέταξαν, γιούταν καὶ καστίτερον.

3. Γενικά.—’Απὸ δλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ ὑψηστα ὅρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, δπου πίπτει τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγολικῆς ἢ κιτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἐκεῖ οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ διου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμός δύο τμημάτων της, δλίγων μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Νοτίου Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, εἶναι ἵσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ 500 ἐκατομμύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ κινεζικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ μωαμεθανικός καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἡμισυ τῆς Ἀσίας ἦτο κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

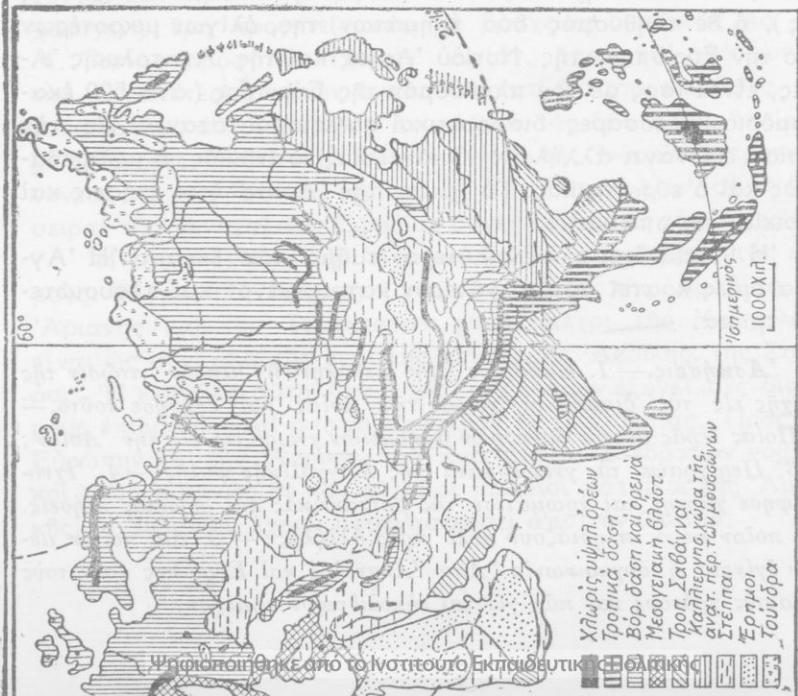
Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα κατ’ ἔκτασιν. Ἡ Ἀγγλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμῆμα.

Ἀσκήσεις.—1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἡ μικρὰν πτῶσιν τῆς βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο.—2. Ποίας ἱερᾶς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; —3. Περίγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς.—4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χωράμισε τὰς βρεταννικὰς καὶ ρωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; —5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγίνετο ἡ συγκοινωνία ”Απω Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τὸν παλαιὸν χρόνον καὶ πᾶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

54. Εθνοία πτώσις βροχής εις την Ασία.

55. Χάρτης της Αλωσίδος της Ασίας.

ΜΟΝΙΜΟΣ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ
πονίας ὅπε τισσότοποιο πλάτυτά την ΗΑ. Ροδή δοτ ὅπε τογύρωδί^μ
μή νέα προκυπτεῖσα σορ δοτ ὅπε αρτεμόδηλη 001.8 - 2834 Ια.
- σταγον δοτ νόνοια Β κατ μολυπτεροκέ δοτ μοχάντειανα Μ
- σορκά μοτοτεκτορ δοτ όπε λαδί 002.5 ιατ φτιασθήτεινετο

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

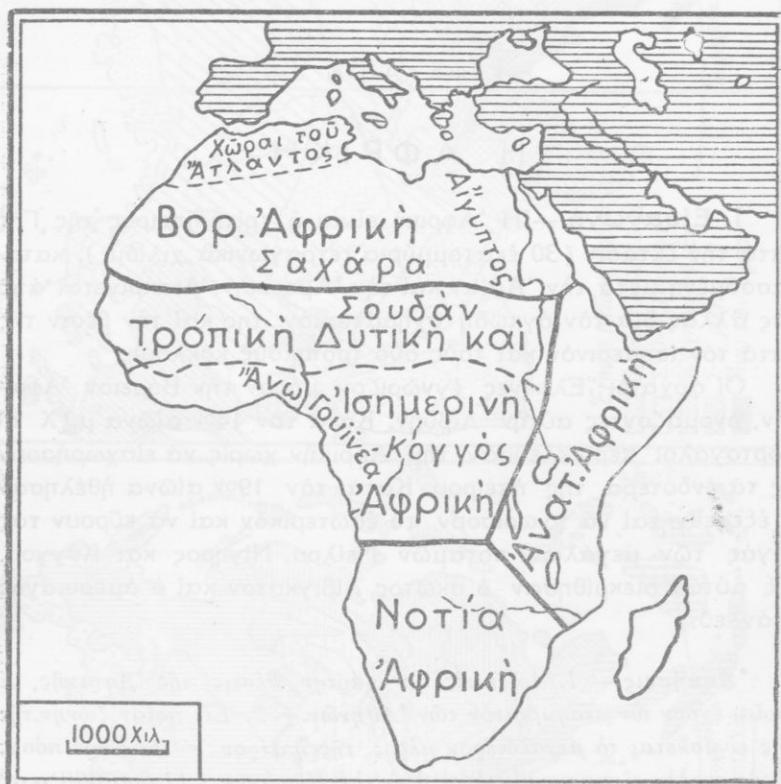
1. Εἰσαγωγή.—Η Αφρική εἶναι ή τρίτη ἡπειρος τῆς Γῆς κατά τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμ.), κατατασσομένη μετά τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Διακρίνεται ἀπό τὰς ἄλλας διὰ τὸν δύκωδη σχηματισμόν της καὶ τὴν θέσιν της κατά τὸν Ισημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἐλληνες ἔγνωριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρικήν, δονομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰώνα μ.Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικήν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰώνα ἡθέλησαν οἱ ἔξερευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εύρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου. Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ σκῶτος Λίβιγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Διακρίσεις.— 1. *Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.*— 2. *Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὑδίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου;*— 3. *Εὗρε πόσας φρούρας σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ. χλμ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130.000 τ. χλμ.).*— 4. *Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὸν τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ δῷσε εἰς ποίαν θάλασσαν ἡ ὥκεανὸν ἐκβάλλουν.*

2. "Ορια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις.— Τὰ δρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ Ισθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ δριοῖς ἥνωνεν αὐτὴν μετά τῆς Ἀσίας, ἔχει κοπῆ ὑπὸ

διώρυγος άπό τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις της εἶναι αἱ ἔξῆς : 8.100 χιλιόμετρα ἀπό τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκοῦ (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Βελονῶν, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλιόμ. ἀπό τοῦ δυτικωτάτου ἀκρω-

55. Φυσικὴ διαιρέσεις τῆς Ἀφρικῆς.

τηρίου Πρασίνου μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου Γουαρδαφούτι.

Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἔξης : 1) Βόρειος Ἀφρική, 2) Τροπικὴ Ἀφρική, 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρική καὶ 4) Νότιος Ἀφρική.

Ιστορικαὶ τὰ ἀρχαιότερα. Οὐνοματολογοῦσα μεταρρύθμιση.
Γενικά.—‘Η Βόρειος Αφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας, αἱ
 ὁποῖαι βρέχονται ύπό τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν ἔρημον
 Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν
 τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὅποιον παρουσιά-
 ζουν τὰ εύρωπαϊκά, αἱ βόρειαι ὅμως ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν
 πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας μεσογειακάς. Τὸ δρεινὸν
 σύστημα, τὸ δποῖον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον
 καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδὴ ὁ “Ατλας, εἶναι συνέχεια τοῦ δρεινοῦ
 συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλῖμα, ἡ πανίς καὶ ἡ
 χλωρὶς εἶναι ὅμοια. ‘Η τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν
 ἔξηγοιν τὸν ιστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εύρωπαϊκῶν χωρῶν
 ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετά τῆς ἐλληνικῆς Ιστορίας
 συνδέονται κατ’ ἔξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

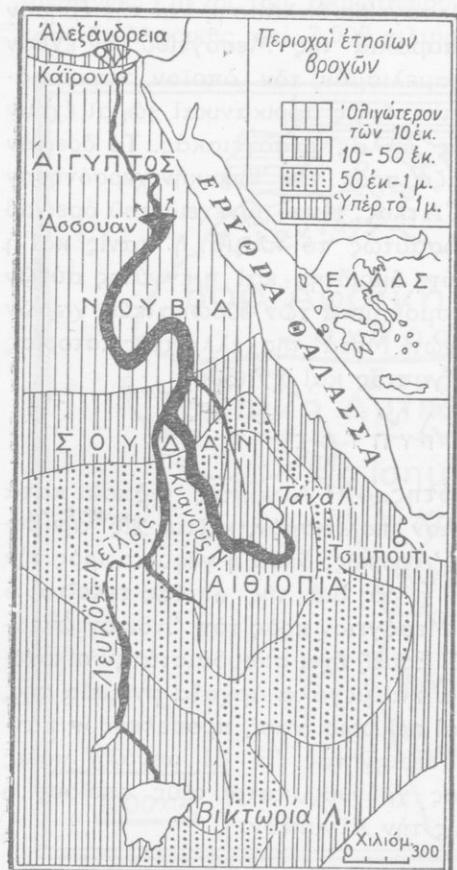
1. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

1. Θέσις καὶ σπουδαιότης.—‘Η Αἴγυπτος, ἡ δποία κατὰ
 τὴν ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βο-
 ρειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Αφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν
 Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς ὁποίας τελεῖται ὁ
 θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεα-
 νόν· διὰ τοῦτο ἡ διιδρυξ τοῦ Σουέζ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονο-
 μικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα της,
 ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι ναοί, προσελκύουν πάν-
 τοτε πολλοὺς εύρωπαίους περιηγητάς. ‘Η δὲ μεγάλη πόλις
 Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς δποίους ὁ
 Ἐλληνισμός εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

2. Ο Νεῖλος καὶ τὸ κλῖμα.—‘Η εὐφορία τῆς χώρας ὀφεί-
 λεται εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως
 βρέχει καὶ διὰ τοῦτο, ἀν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὔτῃ θά-
 ḥτο δλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα.
 Τοιουτοτρόπως, ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις ὁμοιά-
 ζει πρὸς γιγαντιαίαν ὅασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ πο-

ταμού, δεξιά και ἀριστερά, ύψωνονται ἀπότομα οἱ ἔρυθρωποι ἡ κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποτα-

μὸς τῆς Γῆς (μήκους 6 500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχερὰν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται δληγὴν τὴν Ἔρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νά ἔχῃ κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίωντου, ὁ δόποιος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται Λευκὸς Νεῖλος, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας Κυανοῦς Νεῖλος. Ὁ Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὕδατων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ δόποιαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἔβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ύψωνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἔως τὸν Ὀκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζεται τὸ μέγια καὶ

56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ὕδατων τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ἀσσουάν καὶ ἡ διάτηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ρουν αὐτοῦ.

εύφορότατον Δέλτα, ἵσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

$$\begin{array}{l} (\alpha\delta + \beta\gamma) + (\alpha\delta + \beta\delta) \\ (\alpha\delta - \beta\gamma) - (\alpha\delta - \beta\delta) \end{array} \quad \begin{array}{l} (\alpha\delta - \beta\gamma) + \alpha\delta \\ (\alpha\delta - \beta\delta) - (\alpha\delta - \beta\delta) \end{array}$$

ΤΟ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

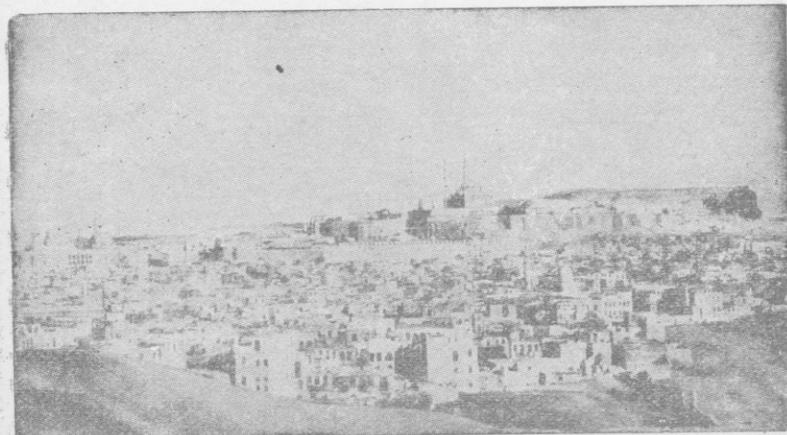
1. **Ἐκτασις, πληθυσμός.**—Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ δόποῖον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., ἐκ τῆς ὁποίας 35.000 τετραγωνών χιλιόμετρα, δηλαδὴ ἡ παραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν ὅσαιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἵση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 17.620.000 κάτοικοι. Τοιουτοτρόπως, ἡ πυκνόνης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδὸν τοὺς 400 κατ. κατὰ τετρ. χιλιόμετρον.

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικύδενδρα πιστὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (ὕψους 137 μ.).

2. **Κάτοικοι.**—Ἴθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ Φελλάχοι (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχάς καλύβας, τὰς ὁποίας κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. "Οσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοί μονοφυσῖται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοί "Αροβίες, ἐνῶ Εύρωπαιοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν ὁποίων 100.000 εἶναι Ἐλλήνες.

3. Πόλεις.—Πρωτεύουσα τῆς Αιγύπτου εἶναι τὸ Κάϊρον (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Ἐχει δψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά του καὶ τοὺς πολυαριθμους μιναρέδες, οἱ δποῖοι ἔξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σηδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάϊρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (700), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αιγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἕκεī πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλούς αἰώνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου,

58. Κάϊρον. Γενικὴ ἀποψίς.

μετά τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εύρωπαιοι, οἱ ὅποῖοι κατοικοῦν ἕκεī σήμερον (μεταξὺ τῶν ὅποίων καὶ Ἑλληνες ὑπὸ δρθόδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν δψιν εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἀγγλους πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν ὅποιαν ἥνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859 - 1867. Άι πόλεις Πόδητ Σάΐντ (120) καὶ Σουέζ (40) εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ Δαμιέτη (32) καὶ ἡ Ροζέττη (25) εύρισκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ Τάντα, τὸ Ζαγαζίτ καὶ ἡ Μανσούρα.

Απομεμακρυσμένη δασις πρός Δ. είς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον, εἶναι ἡ Σιβά, δπου ἄλλοτε ύπηρχε τὸ μαντεῖον τοῦ "Αμμωνος Διός. Ἀπό ταύτην ἔξαγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

4. Γεωργία.— Πρὶν ἔλθουν οἱ "Αγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰώνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἔγνωριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ "Αγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ύδατοφράγματα παρὰ τὸ Ἀσουὰν (μήκους 2 χιλιομ.)

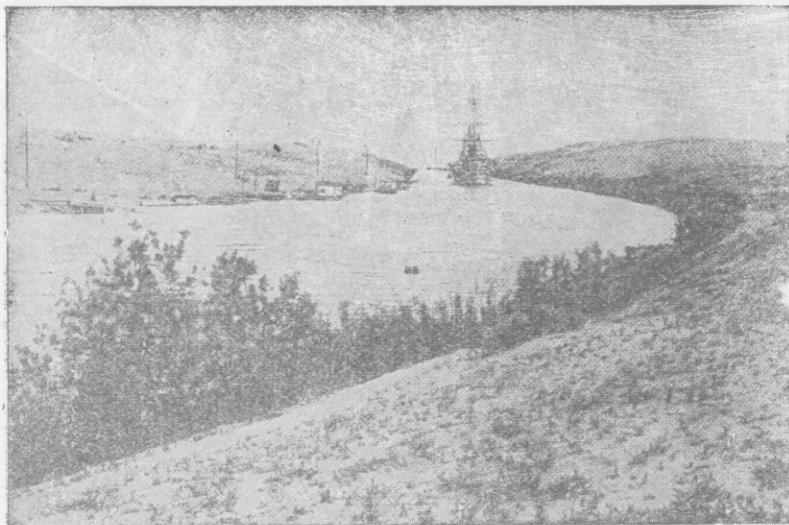
59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάϊρον.

καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατήται τὸ ὕδωρ· διά ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχὴς ἀρδευσις καὶ τὸ διαρκές ξηρὸν κλῖμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φοράς ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν περιορίζονται διά τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὅρυζα, μπιζέλια, φακαί, κρόμμυα, πεπόνια, αἱ δὲ ἄλλαι προ-

ορίζονται διά τὴν ἔξαγωγήν, ζαχαροκάλαμον καὶ ἴδια βάμβαξ.
Ο βάμβαξ εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

5. Κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἔνεκα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων τρέφονται δύοι, χρήσιμοι διά τὴν μεταφοράν καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διά τὴν ἄροσιν.
Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνά, ἵνδιάνοι καὶ ὅρνιθες, τῶν δύοιων τὰ ὡὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἔξαγωγήν.

60. Ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ.

6. Βιομηχανία.— Εἰς ὁρυκτά ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή, ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων.
Ο καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

7. Συγκοινωνία.— Αὕτη ἐκτελεῖται διά τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ δύοις ἄρχιζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

8. Ο Ελληνισμός ἐν Αἰγύπτῳ.— Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικράς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 "Ελληνες, οἱ δόποιοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτελοῦν παροικίας ύπὸ τὴν προστασίαν τοῦ "Ελληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ.τ.λ. "Εχουν ιδρύσει ἐνταθμα διάφορα φιλανθρωπικά καὶ ἐκπαιδευτικά καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἔφανησαν εὐεργέται εἰς ἔθνικάς ἀνάγκας τῆς "Ελλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἰναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ δόποιαι ἔχουν πολλάς ἐλληνικάς ἐκκλησίας, ἐλληνικά σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ "Ελλὰς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν "Ελλάδα πολλὴ ὅρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σησάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφύλαι, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χημικά λιπάσματα.

ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται 61. Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ. ἡ ἀπέναντι τῆς "Ελλάδος χώρα, ἡ δόποια ὑπήγετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν Τριπολίτιδα, ἡ δόποια εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Κυρηναϊκὴν· αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι δροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

"Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς δάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὕτης εἶναι ἡ Τρίπολις (109), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα

της Αφρικής. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, ἡ ὁποία πάλαι ἦτο Ἑλληνικὴ ἀποικία (δωρική), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ Βεγγάζη (62) καὶ ἡ Δέσνα. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ύπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς ὁποίους ἀλιεύουν "Ἐλληνες σπογγαλιεῖς (ἱδίως Δωδεκανήσιοι)

Οἱ Ἰταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ὁδοῖς διὰ μέσου τῆς Ἐρήμου μέχρι τοῦ Αίγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

3. ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

(ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΑ)

1. Θέσις.— Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ύπὸ τοῦ Ατλαντικοῦ ὥκεανοῦ. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα "Ἐρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

2. Φυσικὴ ἄποψις.— Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἔκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὁροσειραὶ τοῦ "Ατλαντος". Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μέτρων ὑψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸν φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχηματ. "Οπου δῆμος κλείονται δροπέδια μεταξὺ ὁροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ δλίγας βροχάς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυρὰς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα οὐάδια (ξεροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εύδοκιμοῦν δλα τὰ μεσογειακὰ προΐόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται δ θάμνος χάλφα, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποίαν.

3. Κάτοικοι.— Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυριτανία). Σήμερον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἴδια στέππας ζοῦν Βέρβεροι, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. "Εχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Αραβας, δταν οὕτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἑκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, δ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ Ζου αἰωνος εἶχεν ἔξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρειον Αφρικὴν καὶ ἑκεῖ-

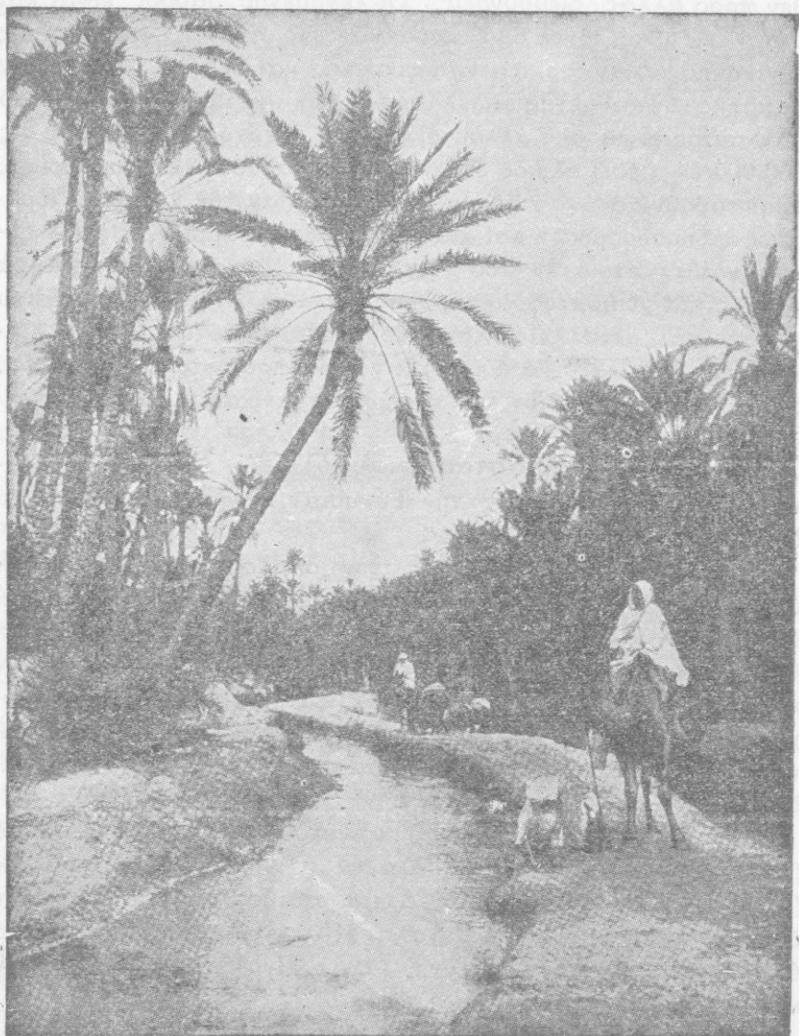
Θεν πρός ἄλλας διευθύνσεις. Οι λεγόμενοι μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ "Αραβες, εἶναι δὲ ἐμποροὶ καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ψαφασμάτων βαμβακερῶν καὶ μεταξιῶν. Κύριοι δλων σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ "Ατλαντος εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ ὅποιοι, ἀνερχόμενοι περίπου εἰς 800.000 ἐν μέσῳ δλικοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι ίδρυσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν Ἑηράν νοτίαν περιοχὴν τοῦ "Ατλαντος αύξανουν μὲν ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲν ὑδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἔδαφη. "Οπου εύρισκονται μεταλλεῖα, λαμβάνουν ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακράν τῆς Γαλλίας Τὰ κύρια ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρώιμα λαχανικά.

4. Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.— Αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντος διακρίνονται εἰς τὴν Τυνησίαν, τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἴδε πίνακα 7).

α) Τυνησία. Αὕτη κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. (3.320.000 κατ.). Κατοικοῦν ἔδω καὶ 90.000 Ἰταλοί, διότι ἡ χώρα αὕτη πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Η παράλιος πόλις Τύνις (365) εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακράν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἐβραίους καὶ Ἰταλούς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ Μπιζέρτα (36).

β) Ἀλγερία. Αὕτη εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας (7.234.000 κατ.). Αἱ πόλεις Ὁρὰν (194) καὶ Ἀλγέριον (264) εύρισκομεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εύρωπαϊκὴν ὄψιν, γίνονται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλαι ἔξαγωγαι προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ Κωνσταντίνη (106) εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

γ) Μαρόκον. Ἡ ἀφρικανικὴ πλευρά τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν (1.082.000 κατ.), ἡ δὲ παρ' αὐτὸν πόλις Ταγγέρη μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς (130.000 κατ.), ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπόν Μαρόκον (8.617.000 κατ.) εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτάνος εἶναι μόνον κατ'

62. "Οασις εις τὴν Ν. Τυνησίαν.

δόνομα κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἶναι τὸ Φέζ, ἵερά πόλις τῶν Ἀράβων μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις Μαρόκον (241) εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ώκεανὸν εἶναι ἡ Καζαμπλάνκα (570).

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον βορειοαφρικανικὰ χῶρα.

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμ.	Κάρτον εἰς κλ. Κάρ. εἰς Κλ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. ἐνδιστάσιον)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	17.620	6 Κάιρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάιντ 120 (13)	σῖτος ծρύζα βάμβαξ
Λιβύη: α) Τριπολίτις β) Κυρηναϊκή	900.000 740.000	550 500	0,6 — Τρίπολις 109 Βεγγάζη 62	χουρμάδες σπόγγοι θύννοι
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	3.320 7.234	17 Τύνις 365 (80) 3 Ἀλγέριον 264 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 106 (45)	χάλφα σιτηρά οίνος δέρματα μέταλλα
Γαλ. Μαρόκον	420.000	8.617	13 Φέζ 110 (35) Μαρόκον 241	σιτηρά ἔριον
Ίσπ. Μαρόκον Ταγγέρη	28.000 580	1.082 130	13 Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	λιπάσματα

Ασκήσεις.—1. Ορισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχήν.—2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Δέρναρ) μέχρι τῆς Κορήτης.—3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι διὰ τὴν συγκινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἴστορίας, ἵδιως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀπάντας; — 5. Ταξίδευσε ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκα.

4. ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

1. Γενικά.—Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἵση σχεδὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαν-

τικοῦ ὡκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ύπο τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

2. Ποιὸν τοῦ ἔδαφους. Οἰκήσεις.—*Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ως τεράστιον ὄροπέδιον, τὸ ὅποιον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὅρη μὲν ἐσβεσμένα ἥφαίστεια, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκάνας τόσον χαμηλάς, ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ως καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται οἱ τροπικοὶ*

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

κύκλοι, ὃναμάζουν τροπικὰς ἐρήμους. "Οχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχάς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὡκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸν η βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύονται. Οὕτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ύπὸ τὸν ἄνεμον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμό-

τητα. Διά τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Αποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἔκτασεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Από τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί, ὡστε χρησιμεόσιν ὡς σημεῖα πορείας εἰς τὰ καραβάνια. Αἱ περιφέρειαι αὗται λέγονται πετρώδεις ἢ χαλικώδεις ἔρημοι. "Οπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

εἰς λεπτούς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ύψηλούς καὶ κιτρινωποὺς θῖνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ ἀμμώδεις ἔρημοι. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλά ἔτη χωρὶς νὰ βρέξῃ καθόλου. "Οταν ὅμως βρέξῃ, βρέχει τόσον ἀφθονά καὶ ὀρμητικά, ὡστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸς τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἴφνιδίως. Υγρασία ὅμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας, ὅπου πίπτουν σπάνιαι μέν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν δάσεις, ὅπου εὑρίσκεται

ύδωρ ὅχι εἰς πολὺ βάθος ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς δάσεις ύπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν δυοῖν περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτάς μόνον ύπάρχει μόνιμος πληθυσμός (Βέρβεροι). "Αλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ὥπους καὶ πρόβατα. Ο πληθυσμός τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον, ἐν μέσῳ ἐπιφανεῖς 8 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων. Η συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ δάσεως εἰς δᾶσιν διὰ κα-

65. Ο Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

ραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων δδῶν εἶναι ή Τρίπολις καὶ ή Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλούς κινδύνους, διότι ληστρικά καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξιδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἀνεμος σιμούν, ὁ δύοιος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον, ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἔως τὸ Τομβουκτού. Οἱ Γάλλοι ἔξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρό-

μικήν γραμμήν, ή δποίας ἀπό τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτού, δπου θὰ ἐνωθοῦν αὶ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αὶ δποῖαι εἰναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικὰ τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αιγύπτου ἔκτεινεται ἡ ἐρημικὴ ώσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αιγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἓν καραβάνιον τῆς Ἐρήμου. — Ὁ τρομερὸς σιμοὺν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν δὲ ἥλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτῖνας του. Οἱ ἀνθρωποι, οἱ δποῖοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπήνεμον θινός, δπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ δποῖα εἰχον ἐκφορτωθῆ, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἀσκοὶ ὅδατος ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὅδωρ ἔχει ἔξατμισθῆ. Χελή καὶ δέρματα, ἔνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ὁ θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ δποῖοι ἐκ τῆς δύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαισε πλέον. Τώρα εἰναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ δποῖα εἰχον κααβιβάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπάς, δπως φθάσουν εἰς τὴν πλησιεστέραν ὅσιν.

“Οπου καὶ ἀν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ ἔρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θερμάς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους δφθαλμοὺς ὡς χρυσῆ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἔκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδαμοῖν θάμνος ἢ χλόη, εἰμὴ κάπου πτωχή τις ἄκανθα, δπου τὸ πτηνὸν ὑφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ὁ ἀήρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεισμένων δφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: ὅσας μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα, καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καραβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. ‘Αλλ’ ἀμέσως τὰ ἤνια ἀνασύρονται καὶ καταβαίνουν προσεκτικαὶ. Ὁ ἥλιος λαμβάνει ἔρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαι ἔχουν μηκυνθῆ. Αἴφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων δσφραίνονται ὅδωρ. ‘Υπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὑψωμα, δπότε ἔμφανίζεται πράσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κιτρινοερύθρου ἄμμου’ εἰναι ὅσας, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. Ἐπειτα τὰ πεινῶντα ζῶα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενιχρὰ λιβάδια. Ὁ θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. Ἐπειτα οἱ μὲν ἀγωγιάται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δὲ ἄλλοι τα-

Ξιδιώται μεταβαίνουν πρὸ τῶν πληνθίνων καλυβῶν παλαιοτάτου χωρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ἡ σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρον φῶς της εἰς τοὺς φαιδροὺς δμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς δάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἔξαστοι οὐρανοθήσουν τὴν πορείαν τὸ αὔτὸ θὰ ἐπαναληφθῇ ὅχι μόνον αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν δόμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκή. Αἱ λοιπαὶ χῶραι δόμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὴν Πρόσω Ασίαν. "Οπως ἔκει, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ τῆς ξηρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς

μεγάλης τροπικής έρήμου Σαχάρας. 'Η έξαιρετική εύφορία τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὸν Εύφρατην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαίνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον «ώς δῶρον τοῦ Νείλου». 'Ως πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ δμοιότης εἶναι γενική· καθ' ὅλην τὴν Βόρειον 'Αφρικήν συναντῶμεν τοὺς "Αραβαῖς καὶ τὴν μωαμεθανικήν θρησκείαν. 'Ο πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ αἱ κιβωτοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον 'Αφρικήν ὅψιν ἀνατολικήν. Οἱ "Αγγελοι εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικήν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ 'Ιταλοὶ κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ "Ατλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. "Ενεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου 'Αφρικῆς φαίνεται ἡ εύρωπαϊκή ἐπιδρασίς.

*Ασκήσεις.— 1. *'Απομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου 'Αφρικῆς.—* 2. *'Εκ τοῦ πίνακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταύτης.—* 3. *Σχεδίασε τὴν Βόρειον 'Αφρικήν καὶ χρωμάτισε ἵδιαιτέρως τὰς γαλλικὰς κτήσεις.—* 4. *Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ 'Ασουάν.*

B'. ΤΡΟΠΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.—Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμῆμα τῆς 'Αφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον 'Αφρικήν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμόν, ύγρόν καὶ ἀνθυγιεινόν, γεμάτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγρητική), ἡ δποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μαντού. 'Η πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται **Σουδάν**, ἡ δὲ περὶ τὸν 'Ισημερινὸν **'Ισημερινὴ 'Αφρική**.

1. ΣΟΥΔΑΝ

1. Φυσικὴ ἀποψις.—"Οπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς 'Αφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἔκτείνεται ως ζώνη ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενές ὄροπέδιον παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἐκ τούτων εὑρίσκεται ἡ λίμνη **Τσάδα** (ύψομ. 240 μ.), εἰς τὴν δποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. 'Ο

μέγας ποταμός Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτήν, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν χώραν "Ανω Γουινέαν. "Οσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδὸν εἰς χλοερὰς στέππας. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον ἀκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ ὅποιαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν "Ανω ὅμως Γουινέαν,

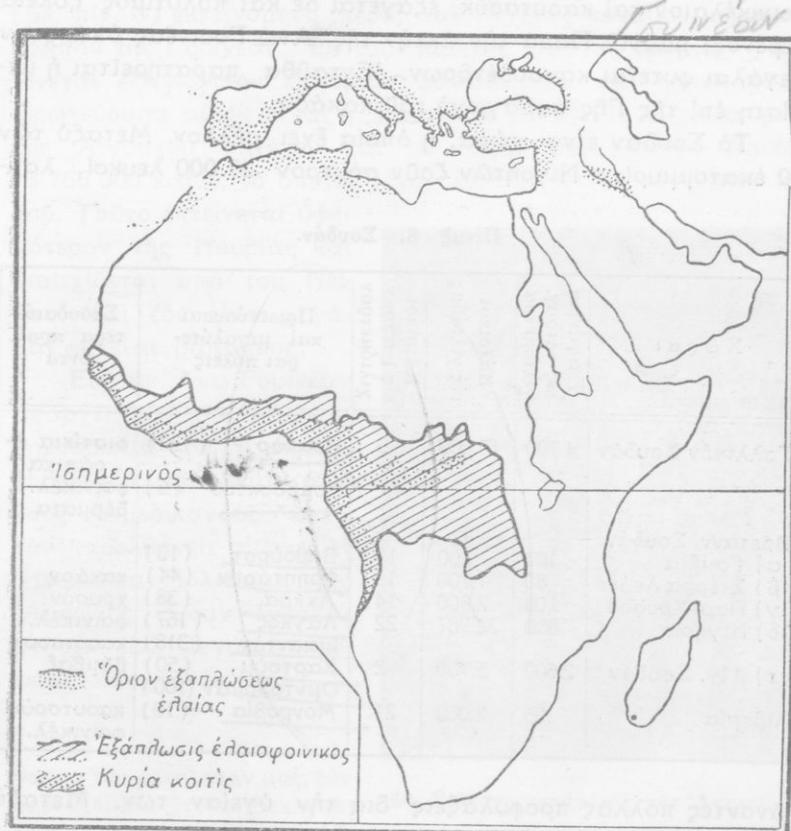

67. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτῦς τῶν ὄρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικὰ δάση. 'Υπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτην. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἔκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς ὅποιας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

2. Πανίς.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν

είναι εύχάριστον ἔνδιατημα πολλῶν ζώων. 'Αλλ' εἰς τὰ ύγρα καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μυῆγα **τσετσέ**, ἡ ὅποια βασανίζει τὰ ζῷα. "Ἐν εἶδος αὐτῆς τσιμπᾶ τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν ἀσθένειαν τοῦ ὑπνου.

68. Ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοινικοῦ.

3. Κάτοικοι καὶ προϊόντα.— Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται πυκνῶς ἀπό τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς. Οὗτοι εἰναι μωαμεθανοὶ καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμητα, ἀραχίδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγ-

χρον, δ ὁ ποῖος χρησιμεύει ως κυρία τροφὴ τῶν Νιγρητῶν. Διὸ
λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ δοποῖα καίουν
εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικὰ δάση τῆς "Ανω Γουινέας δίδουν
φοινικέλαιον καὶ καουτσούκ, ἔξαγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία
(ἔβενος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς "Ανω Γουινέας ὑπάρχουν
μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ με-
γίστη ἐπὶ τῆς Γῆς παραγωγὴ τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδᾶν εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν
50 ἑκατομμυρίων Νιγρητῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμ-

Πίναξ 8. Σουδᾶν.

X ῥ ο α i	Επιφάνεια εἰς τετραγ. μιλίονταρα	Κάτοικοι εἰς 1 λιγίδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. μιλίονταρα	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις	Σπουδαιό- τερα προϊ- όντα
Γαλλικὸν Σουδᾶν	4.700	15.000	3	<u>Ντακάρ</u> (132) <u>Τομβουκτού</u> (6)	φιστίκια ἀ- ράπικα φοινικέλ. δέρματα
Βρετανν. Σουδᾶν:					
α) Γαμβία	107	200	19	<u>Βαθούρστ</u> (10)	κακάον
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	<u>Φρηγτάσουν</u> (44)	χρυσὸν
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	<u>Ακκρα</u> (38)	φοινικέλ. καουτσούκ
δ) Νιγηρία	850	22.987	22	<u>Λάγκος</u> (167) <u>Τιμπαντάν</u> (318)	βάμβαξ
ε) Αιγ. Σουδᾶν	2.600	5.700	2	<u>Χάρτούμ</u> (50) <u>Ομντορομάν</u> (100)	
Λιβερία	95	2.000	21	<u>Μονροβία</u> (10)	καουτσούκ φοινικέλ.

βάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ^α αὐτῶν εἶναι καὶ 500 "Ελληνες.

4. Πολιτικὴ κατάστασις.—Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει
εἰς τοὺς Γάλλους. Τὸ Γαλλικὸν Σουδᾶν (3.875.000 κατ.) ἔχει
πρωτεύουσαν τὸ Ντακάρ (132), τὸ δοποῖον εἶναι ὁ κυριώτερος
λιμὴν τῆς ἀποικίας καὶ μεγάλη ναυτικὴ καὶ ἀεροπορικὴ βάσις.
Εὑρίσκεται παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον. "Αλλῃ πόλις εἶναι
τὸ Τομβουκτού κέντρον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὰς

δόχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἀγγλούς. Τοιοῦτον τμῆμα εἶναι ἡ Νιγηρία (22.987.000 κάτ.) (βλ. πίν. 8) ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Νιγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης Λάγκος (167) γίνεται ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελάιου καὶ γαιοκαρύων. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰμπαντάν (318). Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αιγύπτου κατέχει καὶ τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν (8.766 000 κατ.), τὸ δόποιον εἶναι κτήσις δικοιουμένη ἀπὸ κοινοῦ. Τοῦτο ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Εἰς τὴν Ἀνω Γουινέαν ύπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγρητῶν, ἡ Λιβερία, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἔγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας κασουτσούκ.

X
Τὸ κακάον. — "Οταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς δόπιας ἀπαιτεῖ μία φυτεία κακάου.

"Η κακαοφυτεία δόμιοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἶναι ἔως 8 μέτρα ὑψηλά καὶ ἵστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἔως 6 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἥλιου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαοδένδρον ἀγαπᾷ τὸ ὑγρόν καὶ θερμόν κλῖμα, εύδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρὰ τροπικὰ μέρη, ίδιως δὲ εἰς ὅψη χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ δέ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγούροειν, δῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἔρυθρῶν ἀνθέων. Ο συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ

60. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικήν.

προσοχήν, ώστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἰναι οἱ σπόροι, τῶν δποίων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρὰ ἐπεξεργασιῶν, ὅπως παρασκευασθῆ ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακαδύενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

2. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. Φυσικὴ ἀποψις.—Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἔκτεινεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ δποία εἰναι ἡ θερμοτάτη καὶ ἡ

70. Καλύβαι ἴθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ἔύλα τῶν στεγῶν).

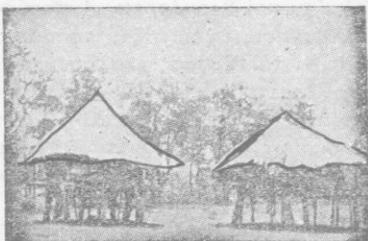
βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὄρος Καμερούν, τὸ δποῖον εἰναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). "Ενεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος δέ μέγας ποταμὸς Κόγγος, δέ δποῖος ρέει εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ ὕδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἡ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν δποίων ἐμφωλεύουν δηλητ

τηριώδη ἔντομα καὶ ὅφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνά καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα.

2. Κάτοικοι.—Ο ύγρος καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγειεινὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετούς καὶ δυσεντερίαν, ύποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ Ιθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ **Μπαντοῦ**. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι δλιγάτερον νοσηρόν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ ὅρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ **Πυγμαῖοι**, μὲ ἀνάστημα 1 μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

3. Πολιτικὴ κατάστασις καὶ προϊόντα.—Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγό μενον **Βελγικὸν Κόγκον**, ἐν καὶ εἶναι ἔξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου (ἐκτ. 2.335.000 τετ. χιλ.) ἔχει 11 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὅποιων λευκοὶ εἶναι μόνον 16.000 περίπου. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεοπόλδβιλ** (120.000 κάτ. λευκοὶ 6.240). Οἱ Μπαντοῦ εἶναι εἰδωλολάτραι, ἔγκαθιστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφὲ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεῦρον ἐδῶ πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν **Κατάγκαν**, ὅπου ίδρυθη νέα πόλις ἡ **Ἐλισάβετβιλ** (90.000 κάτ. λευκοὶ 6.240). Αξιόλογος εἶναι καὶ ἡ **Στάνλεϋβιλ** (λευκοὶ 1.500) κατὰ τὸν μέσον ροῦν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία **Ἀγγόλα** (ἐκτ. 1.270.000 τετ. χιλ.) κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ύπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν διὰ τοῦτο ἔνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Ἡ **Ἀγγόλα** ἔχει 3.700.000 κα-

71. Πασσαλότηκτοι καλύβαι ιθαγενῶν πρόσωπα προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

τοίκους. Ἀπό τὴν πόλιν Βεγγουέλαν ἐστρώθη σιδηροδρομική γραμμή μὲν ἀγγλικά ἔξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὔκολον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

4. Συγκοινωνία.—'Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόγγου γίνεται μὲν πλοῖα, τὰ δόποια πλέουν μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ δόποιοι ἔχουν ἐνταῦθα ἔγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑπάρχουν καὶ "Ελληνες".

Τὸ παρθένον δάσος.—Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἐδῶ κανονικῶτα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκταν ραγδαῖαν βροχαῖ. Εἰς τοιαύτην ὑγρασίαν καὶ θερμότηταν ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος. Ἡ βλάστησις σχῆματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτά. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὅπεράνω αὐτῶν δένδρα 20-30 μέτρων ὑψους ἀπλάνουν κλάδους, μετὰ τῶν δόποίων συμπλέκονται ἀπειρα ἐλισσόμενα φυτά καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὅπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνονται εἰς ὕψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν « λιάνων » περισφίγγουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ώς ἄρμενα πλοιού, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικάθηνται πλῆθος παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναί, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὑγρὰ τροπικὰ δάσα δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικά ὅμως χαρακτηριστικά εἶναι γενικά· πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἵσχυρὰς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν δομοίαζουν, ἃν καὶ ἀνήκει ἔκαστον δένδρον εἰς ἴδιον γένος· παρὰ τὰς ὅχθας τῶν ποταμῶν ἡ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὁχυροῦ τείχους εἶναι γενική, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν δόποιαν ἐναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκής πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους

55-043
51-883

διαμένουν σχετικῶς διλίγα ζῶα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρώιαν καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ὑψηλάς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνά ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὃ δοποῖος ἔχει ύψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ ἀντιλόπαι, νανώδεις μόσχοι, μώνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἵππαρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, σπως γλιστροῦν καὶ οἱ δρεπεῖς, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαῦραι. Ἀφροντις ὁ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχημς καὶ τῶν περιπεπλεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ δόποιον ὃ ἀνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Πίνακας 9. Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

X αἰ. αι.	Ἐπηρεάζει τὸν τοπογραφικὸν τοπίον.	Κάτοικοι εἰς μίλιαδας.	Κύπελοι εἰς τετρ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιῖαι πόλεις (κάτοικοι εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότατα προϊόντα γενικῶς
Γαλ. Ἰσημ. Ἀφρ.	3.370.000	3.200	1,4		φοινικέλ. κακάσων. χαλκός καουτσούκ
Βελγικὸν Κογγόν	2.335.000	11.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (120) Ἐλισάβετβιλ (90)	κακάσων φοινικέλ. καπνός
Ἀγγόλα	1.270.000	3.700	1	"Αγ. Παύλος τῆς Λοάνδης (20)	
Καμερούν (Γαλλικὴ ἐντολὴ)	430.000	2.500	5	Δουάλα (20)	κακάσων

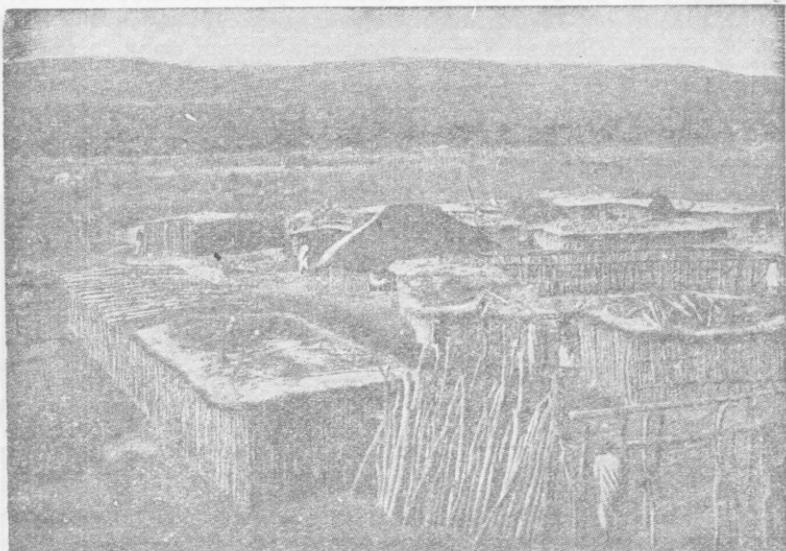
Ἄσκησεις.—1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.—2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς διάγραμμε τὰς ἀκτὰς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ δρια. Χρωμάτισε τὰ πυκνὰ δάση.—3. "Ορισε τὰς συγκοινωνιακὰς δόδοντις τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

Γ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. Φυσικὴ ἀποψις.—Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ὑψηλὴ χώρα, χωριζόμενη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὁρέων καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ

ἐν μέρει είς τὴν Ἐρυθράν θάλασσαν. Ὁ κόλπος τοῦ "Αντεν χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν Σομαλίαν.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ δποῖον διακόπτεται ύπό μεγάλης ταφροειδοῦς καθιζήσεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὁρέων· ἡ καθίζησις, ἡ δποία ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλείει σειράν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευράς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἥφαστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἥφαστειον **Κιλιμάντζαρον** (ὕψος 6.000

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

μέτρων) εἶναι τὸ ὑψιστὸν ὅρος τῆς Ἀφρικῆς· ἂν καὶ εὑρίσκεται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. Ὑψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὅρη τῆς Αιθιοπίας (Ἀβησσυνιακαὶ "Αλπεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν δροπέδιον, τὸ δποῖον περιστοιχίζεται ύπό ἥφαιστείων. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης Τάνας ἔχει τὰς πηγὰς του ὁ ἀνατολικὸς βραχείων τοῦ Νείλου, ὁ Κυανοῦς Νεῖλος. Ὁ μακρότερος βραχίων αὐτοῦ, ὁ Λευκός Νεῖλος, ἐξέρχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης **Βικτωρίας**, ἡ δποία εὑρίσκε-

ται εἰς ύψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὥπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικήν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἡ ὁποίᾳ ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἔκει εἶναι στεππώδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τὰς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὁρέων. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ δροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἡ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική. Πλὴν τῶν Νιγρητῶν ἐνταῦθα κατοικοῦν καὶ Εὐρωπαῖοι, οἱ δοποῖοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας δύμοις πρός τὰς φυτείας τοῦ Σουδάν.

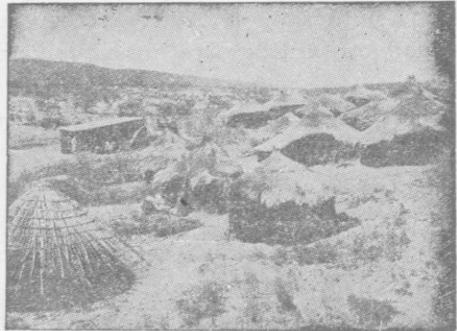
2. Πολιτικὴ κατάστασις. — Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἦτο μέχρι τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἡ Ἀβησσουνία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἡ Σομαλία παρεχωρήθη προσωρινῶς εἰς Ἰταλίαν καὶ διὰ τὴν Ἐρυθραίαν ἐκκρεμεῖ τὸ ζήτημα. Ἡ κτήσις τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομαλῆς Γαλλικὴ Σομαλία, παρὰ τὸν πορθμὸν Βάρ-έλ-Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς Τσιμπούτι ἔχει σπουδαιότητα. Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας Ἀδδὶς-Ἀμπέμπα (150).

ιαν α) Αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἡ Ἀβησσουνίας. Αὕτη ἔχει ἔκτασιν 400.000 τετραγ. χιλιόμ. καὶ πληθυσμὸν 12 000.000 κατοίκους. Τὰ ἔδαφη αὐτῆς ἔκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ύψη· διὰ τοῦτο τὸ κλῖμα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμόν, εἰς δὲ τὰ ύψηλὰ καθίσταται εὔκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εύδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὅρυζα καὶ ὁ βάμβαξ. Ὅψηλότερον τῶν 1.000 μέτρων εύδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνός καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος Ὅψηλότερον τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχή, διόπου καλλιεργοῦνται γεώμη-

λα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθιοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγρήτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικοὺς λαούς. Μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εύρισκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ "Ἑλληνας ἱεραποστόλους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι δῆμος μονοφυσῖται, ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἴγυπτου. Ἐκ τῶν 12.000.000 κατοίκων οἱ 5.000.000 εἶναι χριστιανοὶ καὶ οἱ 7.000.000 μουσουλμάνοι καὶ εἰδωλολάτραι.

'Η Αἰθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἔξαγωγὴν καφὲ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπούτι. Οἱ Ἰταλοί, οἱ ὅποιοι εἶχον κατακτήσει διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκονιωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηρόδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Μασσάβας, ἡ ὅποια εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἐρυθραῖαν.

73. Χωρίον τῆς Ἀβησσουνίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν του).

ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἥτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

'Η χερσόνησος Σομάλη, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικράν οἰκονομικὴν σημασίαν. Ἡτο διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας. ~~πατέρας ταλ~~

✓ β) Βρεταννικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρική. Αὕτη συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἐνδὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἐτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὕτως αἱ Βρεταννικαὶ κτήσεις φθάνουν ἔως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κείπτασον). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παρασαλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ Μομβάζα, (50) ἔξαγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀνα-

βαίνει εἰς τὴν χώραν Ούγανδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπό δὲ τὴν πόλιν Δαρεσαλάμ αὖλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

γ) Ἰταλικὴ Σομαλία. Αὕτη εἶναι πρώην Ἰταλικὴ ἀποικία, τῆς ὁποίας ἡ διοίκησις παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ 1949, πρόκειται δὲ νὰ ἀνακηρυχθῇ εἰς ἀνεξάρτητον κράτος τὸ 1960. Σύγκειται ἐκ παραλιακῆς λωρίδος ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ "Αντεν καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανος μὲ ἁκτασιν 570.000 τετ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 1.254.000 κατ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Μογκαντίτσο (70).

Κυριώτερα γεωργικά προϊόντα εἶναι: δημητριακά, βάμβακι, καπνός, σακχαροκάλαμον, ἀραβόσιτος· ἔξαγόμενα εἴδη εἶναι δέρματα ζῷα, σμύρνα καὶ ἀραβικὸν κόμι.

δ) Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη. Αὕτη ἐκτείνεται νοτιώτερον. Ἐχει κλῖμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἔδω πολὺ δλίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἀν καὶ εἶναι πορτογαλική, εύρισκεται ὑπὸ ἀγγλικὴν ἐπιφροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικάς κτήσεις, τὴν Ροδεσίαν καὶ τὸ Τράνσβασιλ.

Ἄσκησεις.—1. Διατί δὲ λιμὴν Τζιμπονὶ ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν;—2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γοναρδαφούν.—3. Ποῦτα τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

Δ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1. Γενικά.—Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο παράλιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εύρισκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἵσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος. Ἡ νοτία αὕτη ἀκτὴ ἔχρησίμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Ισθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χώραν εὐρωπαῖων ἀποίκων εἶναι οἱ

λεγόμενοι Μπόερς, οι δύοιοι κατάγονται από την 'Ολλανδίαν. 'Η Νότιος 'Αφρική είναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ είναι ἀνεξάρτητον αὐτοδιοίκητον κράτος καὶ μέλος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας.

2. Φυσικὴ ἀποψίες.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας είναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὅρη αὐτῆς ἔκιείνονται παραλλήλως τῶν ὠκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος 'Αφρική λαμβάνει μορφὴν πινακίου. "Ενεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτιῷ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλῖμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου 'Αφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν

71. Τὸ μέγιστον χρυσωρυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

δρέων τῆς ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρέει τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ δύοιου ὁ ἀρρ. ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρός.

Δι' αὐτὸν ἡ παραλία χώρα Νάμιπ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. 'Αφρικῆς είναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι. Αὗται πρὸς τὰ πλευρικὰ ὅρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, διόπου

ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ίδιως ἀπό ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἶγες, πρόβατα). "Οπου εἶναι δυνατή ἡ ἄρδευσις ἀπό ποταμὸν ἢ ἀπό ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἔξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὄρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαὶ, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὄψος

75. Οἰκογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην

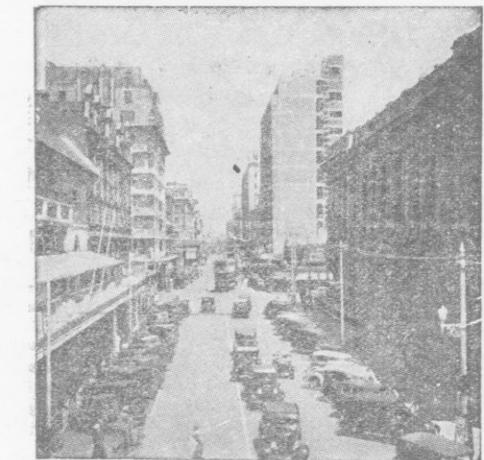
καλλιεργοῦνται σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλὰ αἴγοπρόβατα.

Πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπό τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα, γαιάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ίδιως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσωρυχίας εἶναι ἡ Γιοχάννεσμπουργκ, καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἔξιρύσσονται παρὰ τὸ Κίμπερλέν, τὴν Πραιτωρίαν καὶ τὴν ἔρημον Νάμιπ.

207

3. Πολιτική κατάστασις.— Ή κυριωτέρα πρώην ἀγγλική ίκτησις ἐνταῦθα εἶναι ή Νοτία Ἀφρικανική "Ἐνωσις". Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς Ὀράγγης, τοῦ Νατάλ καὶ τοῦ Τράνσβααλ. Ἐχει δύο πρωτευούσας, τὴν Πρατωρίαν, ἣτις ἔχει 280.000 κατ., ἐκ τῶν ὅποιων 149.000 κάτ. εἶναι Εὐρωπαῖοι καὶ τὴν Κεϊπτάουν (δηλαδὴ πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου), ἣτις ἔχει 410.000 κάτ., ἐκ τῶν ὅποιων 200.000 κάτ. εἶναι Εὐρωπαῖοι. Λόγω τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ή μεγαλύτερα ἀποικιακή περιοχή τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς ὀλικὸν ἀριθμὸν 9 ἑκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἑκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξὺ τῶν ὅποιων 1.500 "Ἐλληνες".

"Υπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ιθαγενεῖς Ὄττεντόττοι καὶ Κάφροι ζοῦν ἡ ὡς κτηνοτρόφοι ἡ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην ὑπάρχουν λειψανα παλαιοτάτης φυλῆς οἱ Βουσμάνοι· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ὡς κυνηγοὶ εἰς τὰς ἔηράς στέππας.

76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

"Η Νότιος Ἀφρική εἶναι ή πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ή Κεϊπτάουν, ὁ λιμὴν Ἐλισάβετ καὶ τὸ Ντᾶρμπαν (338). ✓

Ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Γενικά.— Η Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλάς καὶ μεγάλας νήσους ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ

Ίνδικῷ ώκεανῷ ἡ Μαδαγασκάρη ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι εἶναι μικραί, οὐδεμία δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ Κανάριοι, αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῶ ἄλλαι, αἱ Ἀζόραι, ἡ Ἀσσενσιόν καὶ ἡ Ἀγία Ἐλένη, γνωστὴ ἐκ τῆς ἔξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, εἶναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν "Αγγλῶν.

2. Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.— Αἱ νῆσοι Μαδέρα καὶ Ἀζόραι ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ Κανάριοι εἰς τοὺς Ἰσπανούς. "Εχουν ύγιεινὸν κλῖμα καὶ θαυμασίας φυσικάς καλλονάς καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτάς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστίμους καρπούς καὶ πρώιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ Λάς Πάλμας καὶ ἡ Τενερίφα χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ώκεανόν.

Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι πορτογαλικαὶ· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης. τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αἱ νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν δόπιον δύο εἶναι ἀγγλικαὶ καὶ δύο πορτογαλικαὶ. "Εχουν τὸ ύγρότατον καὶ θερμότατον κλῖμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσενσιόν καὶ Ἀγία Ἐλένη εἶναι ἀγγλικαὶ καὶ ἔχουν ἀποτόμους ἀκτάς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

3. Ἡ Μαδαγασκάρη.— Ἡ νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου (592 τετ. χιλ. 4 351.000 κάτ.) ἔχει ὑψηλάς δόροσειράς πρὸς τὴν Α. πλευράν, καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχάς, εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρά αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τουναντίον τὸ ἑσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ξηρὸν καὶ πλήρες στεππῶν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ταναναρίβα (174). Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι.

δεικνύουν ότι άλλοτε ή νήσος συνεδέετο μὲ τάς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσίων ρευμάτων, ἥλθον μὲ τὰ ἀκάτιά των Μαλαΐτοι ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἔγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ νήσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὅποια ἄλλοτε ἦτο διπουδαίστερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὅποια ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μομβάζα.

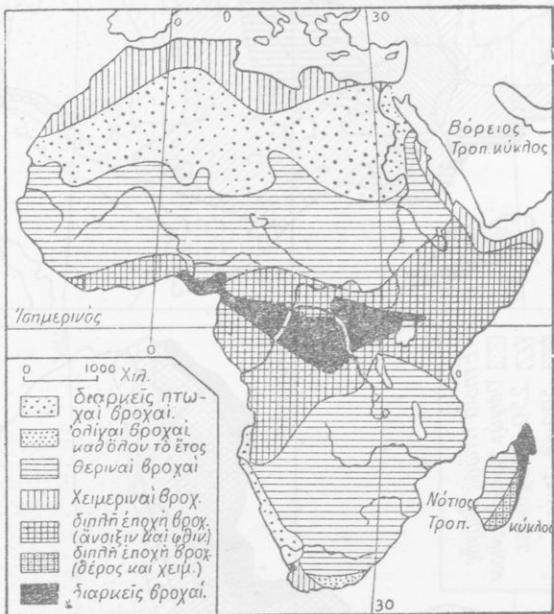
Ασκήσεις.—1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — 2. Ἰχνογάρφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰς θαλασσίας ὁδούς, αἱ δποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγρῶν**. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως διμάδας, τοὺς **Σουδανοὺς** καὶ τοὺς **Μπαντού**. Ἐκάστη ἔξι αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἡπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς ἔξουσιάζουν οἱ "Ἀγγλοί καὶ οἱ Γάλλοι." Ολίγοι δύμας λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου ἑκατομ. ἐπὶ δικιοῦ ἀριθμοῦ 140 ἑκατομ. ("Ἐλληνες 110.000"). Οἱ Νιγρήται τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔζητησαν προνόμια. Ιδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατώρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τοῦ **τροπικοῦ κλίματος**. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος εύρισκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλίμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ ύγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτού ἡ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδὴ 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ) πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

Τοῦτο εἶναι τὸ ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα. Οἱ κατὰ τὸ κλῖμα αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ δόποιοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται ἀληγεῖς. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλῖμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (ξηρὸν τροπικὸν κλῖμα). Εἰς τὴν Ἀφρικήν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννα, ἡ

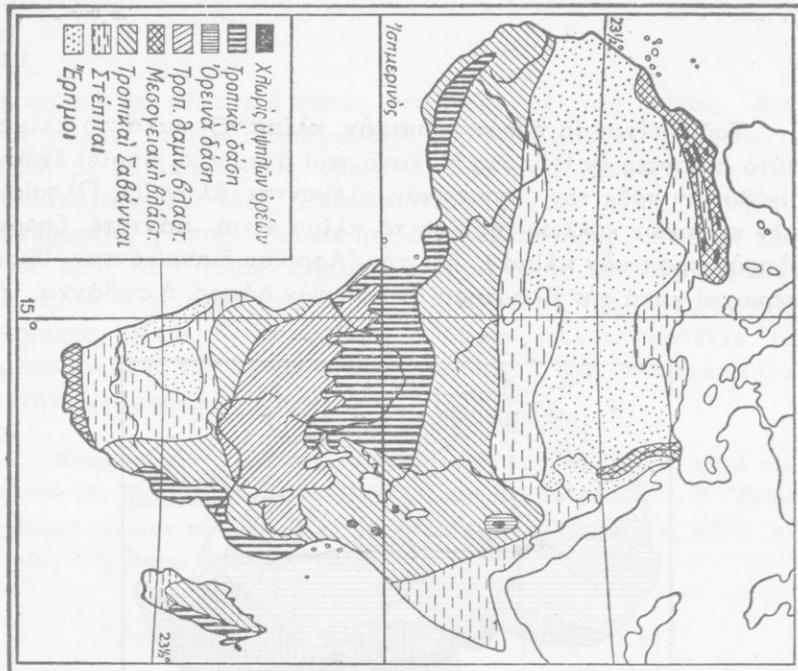

77. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

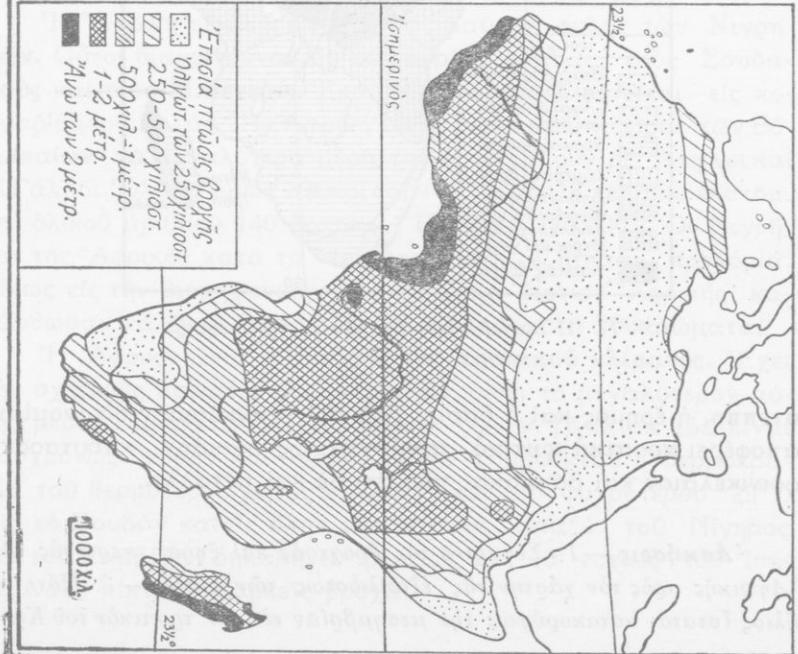
στέπη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ ὅασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἀποφέρει τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα, ως κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἔξαπλώσεως τῶν φυτῶν.—2. Πότε δὲ ἥλιος ἵσταται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρ-

78. Χάρτης της Αλαβίδος της Αρκαδίας.

79. Εγκάρτα πτυσσιδι βροχής εἰς τὴν Αρκαδίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἴγανεω — 3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαιρέσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κοράτη καὶ τὰς εὑρωπαϊκὰς κτήσεις. — 4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα. — 5. “Ορισε εἰς ἔκαστον ἀφρικανικὸν τμῆμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλήν. — 6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ ποὺς ἐγκαταστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί;

ΑΕΡΙΑ
Πορτοφόλια που ανένται
κουρά με τηραισίδια
Λίψας που βρίσκονται
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

A. H. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Γενικά.— Η Αυστραλία είναι όχι μόνον ή μικροτάτη, αλλά και ή τελευταίως άνακαλυφθείσα ήπειρος. Τούτο πρήλθε, διότι ἔκειτο πέραν τής παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κείται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ύπό τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ήμισφαιρίου. Πρώτος άνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ολλανδὸς Τάσμαν τὸ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Ολλανδίαν, Ἀλλ' ἔκεινος, ὁ δόποῖος ἐξηρεύνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ 1768, εἶναι ὁ Ἀγγλος Κούν. Ἀπὸ τότε ἥρχισαν οἱ Ἀγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζωνται ἀποικίαι.

Η Αυστραλία μεταξὺ τῶν ήπειρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τούτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ δρυνιθόρυγχος, ὁ μυρμηκόφαγος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἔξαφανισθῇ ἀπὸ τὰς ἄλλας ήπειρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 60.000) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ιθαγενεῖς οὗτοι Αυστραλοὶ είναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαός, ἀπὸ δύσους γγωρίζομεν· είναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα υπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

Ἄπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφὴν ἔξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αυστραλία ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν δόποιαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἀλπεων, ἡ Αυστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς Ἑηρᾶς. Ωσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ δόποιον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν νήσων Φίτζι, ἥτο ἄλλοτε ἡνωμένον μετά τῆς

Αύστραλίας· τούτο φαίνεται άπό τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ δποίου ἀνυψομνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτὴν τῆς Αύστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγα σκοπελώδη φράκτην, δ δποῖος εἶναι ἐπικλινδυνός εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

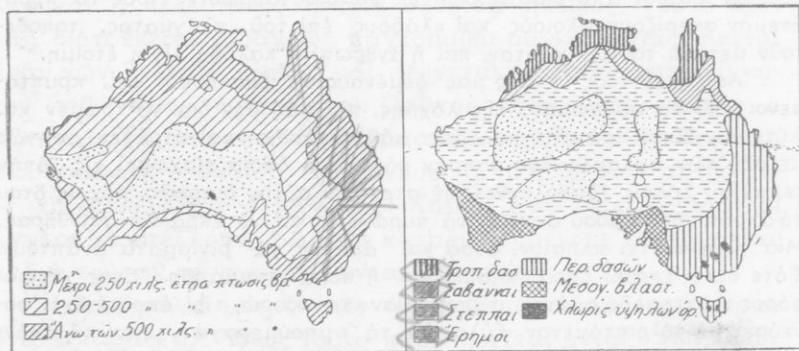
Ο ἀρχέγονος Αύστραλος. — Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα τῆς λόχμης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν δόμαδα θαγενῶν, οἱ δποῖοι ἔγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στῆθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιούς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. *Επειτα στερεώνουν ζεῦγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἔγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολούθως τοποθετοῦν κατ' εὐθεῖαν κλάδον ἀπὸ διασταύρωσεως εἰς διασταύρωσιν.* Πρὸς τὸ προσήνεμον στηρίζουν φλοιούς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύψη εἶναι ἔτοιμη.

Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βασκήσουν καὶ, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχμης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἰδωμεν καλύτερον. Ἐκεὶ πρὸ τῆς καλύψης κάθηται ἀνὴρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακρὰν ράβδον, ἡ δποία εἰσχωρεῖ εἰς δπὴν τεμαχίου ξύλου, ἔξακολουθεῖ δὲ στρέφων αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις δτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρώνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησιόν, φυσά καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν. Τότε θέτει ἐπάνω ξηρὰ κλαδία καὶ ἡ πυρὰ ἥτοι μάσθη. Ἔνας γενειόφορος Αύστραλος φθάνει σύρων μίαν καγκουρώ, τὴν δποίαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλο του, τὸ «μπούμεραγκ», ήτοι τὸ ἀκόντιον του, τοῦ δποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς δποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

2. Πληθυσμός. — Ο ιθαγενῆς πληθυσμὸς εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ δποῖοι, δλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἥρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰώνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἐδῶ χρυσός. Ἡδη ὅμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὠλιγύστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδὸν σταματήσει. Η ἥπειρος, ἀν καὶ ἡ ἔκτασίς της εἶναι 59 φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος 7.631.513 τετ. χιλ. ἔχει 8.876.000 κατ. Ο μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἔξηγεται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικάς ἐκτάσεις τῆς ἥπειρου καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ δποία ἔχουν λάβει οἱ Αύστραλοι, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξένων· πρὸ πάντων ἀπο-

κλείουν τούς κιτρίνους, διά νά άποφεύγουν τὸν συναγωνισμὸν εἰς τὰ χειροτεχνικὰ προϊόντα τῶν. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν δσῶν ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλούτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ "Ελληνες περὶ τὰς 20.000.

3. Θαλάσσιος διαμελισμός.— Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται δύλιγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρίς τῆς Αὐστραλίας.

4. Φυσικὴ διαίρεσις.— Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἔξης τρία μέρη :

1) Τὸ δυτικὸν ἥμισυ εἶναι χαμηλὸν δροπέδιον πλήρες ἀπό πετρώδεις καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους. Τοῦτο συμβαίνει, διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὔστραλιανὰ ὅρη, ὅπου χάνουν τὴν ὑγρασίαν τῶν, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ὑψώνουν εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλους θῖνας.

2) Τὸ ΝΑ. τμῆμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἐρήμος συνεχίζεται, προβάλλουν ὅμως καὶ στέπαι καὶ ἀραιὰ δάση εύκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ Μώροδαιν καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Ντάρλιγκ, τῶν ὃποίων τὸ ὅδωρ χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

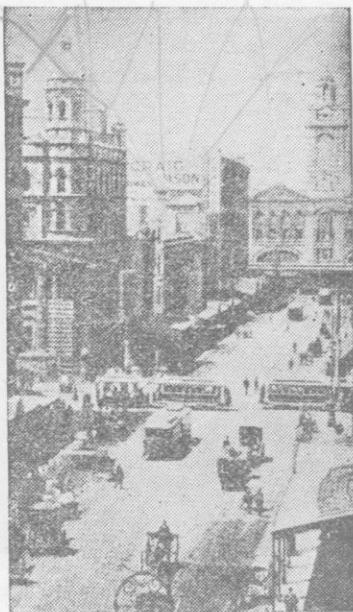

‘Η τρίτη περιοχή εἶναι τὰ πτυχωσιγενῆ Αύστραλιακὰ ὅρη, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Λόγῳ τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ώραῖα δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλῖμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

5. Πόλεις.—“Ολος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ εὐφορώτερον καὶ εὐκραέστερον μέρος τῆς ἡπείρου, δηλαδὴ τὸ ΝΑ. Τὸ ἥμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ Σίδνεϋ (1510) καὶ ἡ Μελβούρνη (1228). ‘Η Βρισβάνη (424) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. ‘Η Ἀδελαΐς (442) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἔξαγωγῆς τοῦ σίτου. ‘Η Πέρθη (317) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

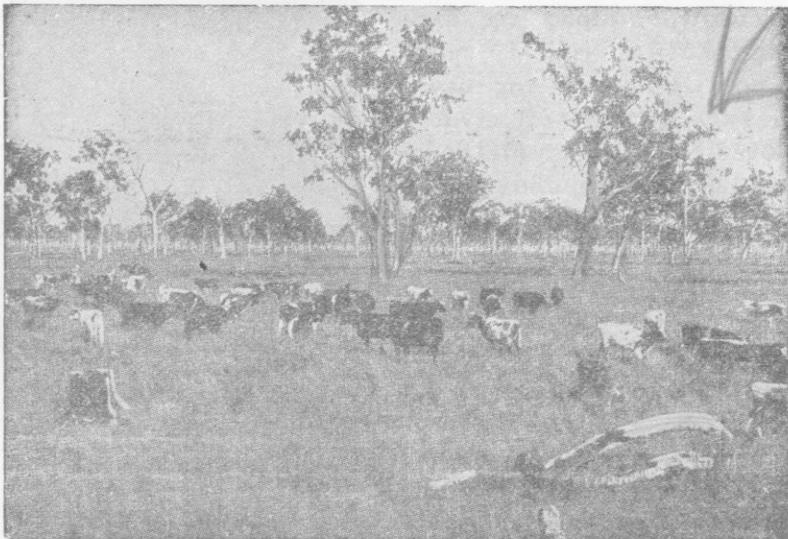
6. Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποψίς.—‘Η Αύστραλια ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὁμοσπονδίαν ἀπὸ ἔξ ἀποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἔδρεύει εἰς τὴν πολίχνην Καμπέραν (20) ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ μᾶλλον ἡ χώρα τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. “Ολα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἥρεμα ζῶα εἰσήχθησαν ἔδω ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

7. Κτηνοτροφία.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν πεδιάδων εύνοοῦν τὴν διατροφὴν προβάτων· ἐν εἴδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσοτέρας τῶν

81. Μελβούρνη. ‘Η κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδὸν.

100 έκατομμυρίων κεφαλών. Ἡ ἐπερχομένη ὅμως πολλάκις ἡγ-
ρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτε-
σιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. Ἐπὶ πλέον, τὰ μετα-
φερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὥστε
ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγ-
καίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τούτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς
νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέπης. Τὸ ἔριον
τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέπη μὲ εὐκαλύπτους εἰς Αὐστραλίαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν
'Αγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

8. Γεωργία.— Ἡ γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς
ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρ-
ραιν καὶ Ντάρολιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί,
ἄμπελοι, κῆποι διπλοφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ
καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εύρωπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην,
τὴν τροπικήν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. 'Επειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὁραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφοι τῶν ἰδικῶν μας, διθερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὐστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον· τοιουτορόπως ἡμπορεῖ ἡ Εύρωπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σῖτον.

9. Ορυκτά.—Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰώνος ἡ Αὐστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἔξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῶ σήμερον εἶναι ἡ ἔβδόμη. 'Ο χρυσὸς ἔξορύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐξωτερικῆς ἑρήμου, ὅπου ίδρυθησαν καὶ πολίχνησαν διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅρη εὑρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἴδια ψευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ψευδαργύρου, ἡ Αὐστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

10. Βιομηχανία.—'Η βιομηχανία ἔγεννηθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ύφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κουσερβοποιεῖα.

11. Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.—Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ. ἀκτῆς.

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν ἑρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρώτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεταννία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

'Η Αὐστραλία εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ ὁποία ἔξι ὄλοκλήρους κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ. Λόγω τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεώς της ἔχει ἀραιάν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπειρων· ἐπὶ πλέον οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοί της κεῖνται ΝΑ., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου.

“Ενεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὔστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ περίεργα, ώστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. ‘Υπάρχουν ίδιαζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ιθαγενῆς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ὡς πρωτόγονος.

’Αλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἥρχισαν νὰ σχηματίζωνται ὑπὸ τῶν “Ἀγγλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. Ἀπὸ τοῦ 1848, ὅπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται ἀπὸ χρυσωρύχοι ἔγιναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὔστραλία ἔγινεν ἀποθήκη ἔριου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολώνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκισις ὑπὸ τὸν δρον νὰ ἔγκατασταθοῦν ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. “Βενεκα τούτου ἡ Αὔστραλία εἶναι ἀραιότατα κατῷκημένη, ὁ πληθυσμός της δύμως εἶναι ὀδυοιγενής, δοσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ δρια τῶν αὔστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ ὅποια εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ ὅποιαι ἔχουν καθορισθῇ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

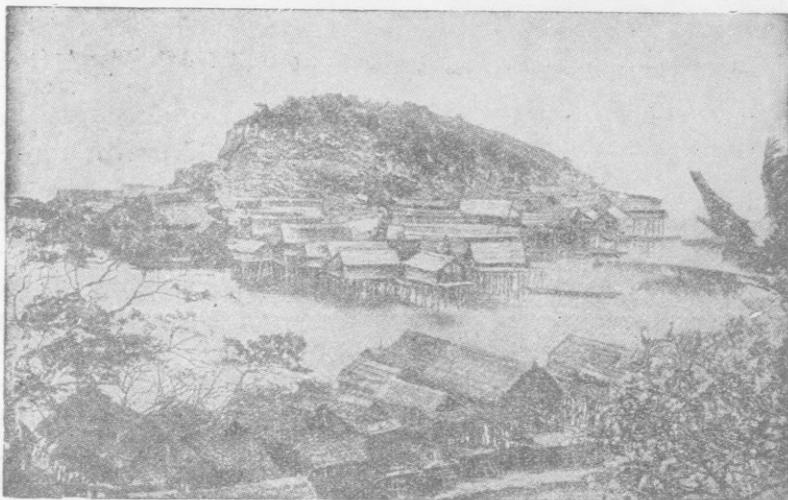
’Ασκήσεις. — 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὔστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς. — 2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν αὐστραλιακὴν ἔρημον; — 3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὔστραλίας τὸ κλῖμα ὀδοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἐλλάδος;

B'. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά. — ‘Υπὸ τὸ ὄνομα ‘Ωκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Νέαν Γουινέαν ὡς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ ὅποιαι εἶναι ἔγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Ειρηνικῷ ὥκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὅποια πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, δπως καὶ ἡ Αὔστραλία, ὅλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγάλης Βρεταν-

νίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Αμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὡκεανίας εἰς τὰς ἔξης τρεῖς συστάδας : 1) Ὑπὸ τὸ δνομα Μελανησία (λόγω τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων της) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἐβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ύπαχθῇ καὶ ἡ νέα Ζηλανδία. 2) Μικρονησία ὀνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νήσοι, αἱ δποῖαι κεῖνται πρὸς Β. τῆς Μελανησίας. 3) Πολυνησία ὀνομά-

83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

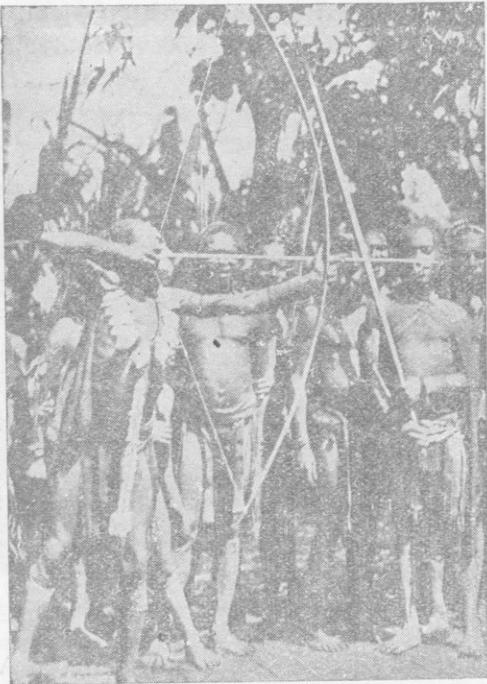
ζεται τὸ πληθυσμὸς τῶν νήσων, αἱ δποῖαι εύρισκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ

1. Νέα Ζηλανδία.—Αὕτη εἶναι ὁρεινή, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα, ἔχει ἵκτασιν 265.000 τετ. χιλ. καὶ πληθ. 2.028.000 κατ. "Οπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὗτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ἔηρᾶς, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἡφαίστεια καὶ θερμάς πηγάς. Τὰ ἀπότομα φιόρδ ἐνθυμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγω δὲ τῆς θέ-

σεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὔκρατον ζώνην καὶ τῶν ἔδω ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχάς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικὸν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικὸν εύδοκιμοῦν τὰ σιτηρά καὶ τὸ λίνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, δπου ὑπάρχουν στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποιμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλούτος τῆς

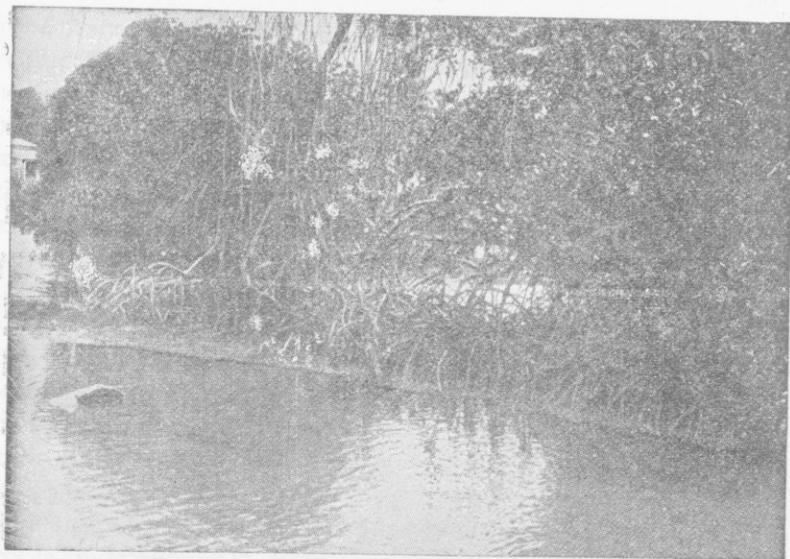
Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνὰ 15 πρὸς ἔκαστον κάτοικον. Ὁθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἔξαγονται ἀπὸ τὸν λιμένα Ὀκλάνδην (298). Οἱ ιθαγενεῖς Μαόρι (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ώραῖς χαρακτηριστικά καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ δποῖα ἔχουν καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοί (κυρίως Ἀγγλοί). Ἡ Νέα Ζηλανδία, δλίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας,

84. Τὸ μοναδικὸν ὅπλον τῶν Παπούων.

ἀποτελεῖ ἴδιαίτερον αὐτόνομον τμῆμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

2. Νέα Γουινέα.—Αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς 785.000 τετ. χιλ. (πρώτη ἡ Γροιλανδία) καὶ δλίγον ἔξηρευνημένη. Αἴτια τούτου εἶναι τὰ ἔλωδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνά δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ δποῖα ἔχουν

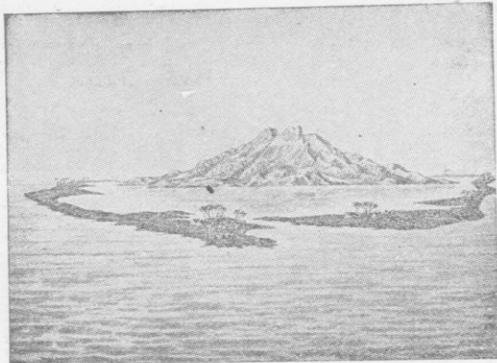

85. Μαγγρόβαι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Γουινέας.

86. Χωρίον εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Νέας Γουινέας.

τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικά δάση ἔκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ ὅρη της, τὰ δόποια φθάνουν τὸ ὄψος τῶν εύρωπαικῶν "Αλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετρώντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ιθαγενεῖς, οἱ Παποῦαι, εἰναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρῖνα, καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς δόποιας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἰναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νησος εἰναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν Αὐστραλῶν καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἔξαγουν κυρίως ξυλεῖαν καὶ κασουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ύπαρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

87. Κοραλλιογενῆς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

πὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται καὶ ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόπρα.

3. Μικρονησία καὶ Πολυνησία.— Αἱ πολυάριθμοι αὔται νῆσοι εἰναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὁρέων ἢ ἡφαιστείων. Αἱ περισσότεραι ἔξ αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὄλην, τὴν δόποιαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὅχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων "Οταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησὶς αὕτη λέγεται ἀτόλη καὶ δημοιάζει μὲ ὄσιν-

ἐν μέσω ἔρημικής ἐκτάσεως τοῦ ὡκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιογενοῦς ἐδάφους εύδοκιμούν ύψηλοι κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εύρισκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἑκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ Σαμοῖνοι, εἰς τὰς Σαμόδας νήσους, ἔχουν καὶ ὥραῖς χαρακτηριστικά. "Ολοὶ εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψά πλοιάρια των πλέουν εἰς μακράς ἀποστάσεις.

Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ Χαβάι, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὡκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτάς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰώνος οἱ Ἀμερικανοί. Ἡ μεγαλυτέρα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Χαβάι. Ὁ λιμὴν της εἶναι τόσον εύρυχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ δλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ηφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εύρισκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἔξαιρετικῶς μεγάλας βροχᾶς (12,5 μ. ὑψ.) Ἐκτεταμέναι φυτεῖαι ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδάς. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα Χονολουλοῦ. Ἡ ἔξαγωγὴ γίνεται πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. 'Ο πληθυσμὸς εἶναι μικτός' τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἱάπωνες καὶ μόνον τὸ ἐν δωδέκατον ίθαγενεῖς.

Πίναξ 10. Ὡκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικά χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουινέα καὶ Καληδονία	3.700.000	1500	0,7	Γρανιβίλλη Νουμέα (10)	κόπρα κακάον βάμβαξ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	64	3		
Νέαι Έβρίδες	15.000	150	10		
Φίτζι	18.000	157	8		
Ν. Σολομῶντος	28.000	150	5,5		
Σαμόδαι	3.000	103	24		
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	ζάχαρις ὁπώρ. καφές

Εις μίαν νήσον τῆς Μελανησίας.— Ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ὀραῖος, ἡ ἄποψις εἶναι ἔξοχος μαγευτική. Εἰς τὴν κατωφέρειαν ἵστανται δλίγα μεγάλα δένδρα μὲδ δόδωντωτὰ φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανὴν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα δύνειρώδης, τόσον γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ώστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι δὲν εύρισκεται πλέον εἰς γήινον τοπίον.

Ἡ θέα ἀπὸ τοῦ ἔξωστου μου εἶναι καὶ τὴν νύκτα ὁσαύτως γοητευτική. Ἀπὸ ἐν ἡφαίστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ὀτμός. Τὸ σεληνόφως παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐν εἴδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος,

88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

δ λειμών. Καὶ αὐτὸς χαμηλὰ τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ ὅποιου τὸ σχῆμα εὑκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ' ἐμφανίζεται μὲδ ἀργυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ὄστρα.

Ἀπὸ τὴν παραλίαν ἀκούγεται ὁ ρυθμικὸς φλοισβὸς τῶν θραυσμένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι τραγουσδοῦν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἔνας πετῶν σκύλος καὶ μὲδ κουρασμένα πτερυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, δηπού κάθηται. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τούτοις, ἔστιν ἔντείνη τις τὴν προσοχήν, ἀκροδτται πανταχοῦ ἱχους, σημεῖα μυστηριώδους ζωῆς. Ἀπὸ αὐτοὺς γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ ὅποια γνωρίζουν οἱ ιθαγενεῖς:

γίγαντες μὲ λαβίδας καραβίδος, ἄνθρωποι μὲ πυρίνους ὀφθαλμούς, γυναικες, αἱ ὁποῖαι μεταβάλλονται εἰς ὄφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον, αἱ νεφελώδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ ὁποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σείεται. Ἄμεσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ ἔκει καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

·φῶς ἀναπηδᾶ λάμψις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ἥφαίστειον. Θολόν, ἐρυθροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦτα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὄψος του βαθμηδὸν αὐξάνει, καὶ ἔμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ δοποίου ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθράν φλόγα. Ὁλίγον κατ' δλίγον τὸ πῦρ σβήνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν δόποιαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σεληνόφως.

(Περίληψις κατὰ τὸν F. Speiser)

Ασκήσεις.—1. Σχημάτισε χάρτην της Ωκεανίας και δινόμασε τὰς κυριωτέρους νήσους και νησοσυστάδας.—2. Ποῖαί αἱ φυλαὶ εἰς αὐτὴν; —3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβάι;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

“Ολαι αι ἡπειροι του ἀνατολικου ἥμισφαιρου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, δ όποιος θὰ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἀν δὲν συμπεριελαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὐστραλία. ‘Ο Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλύτεραν ἔκτασιν τῆς γηίνης Εηρᾶς, τῆς δποίας μεγάλαι ὁμοιόμορφοι ζῶνται ἔκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἔκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν δρη καὶ δροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλαι ὄροσειραι τῶν πτυχωσιγενῶν δρέων, αἱ δποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικήν διὰ τοῦ “Ατλαντούς καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουν εἰς τὴν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν. Ταῦθη ταῦτα προσθίδουν ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

‘Ωσαύτως αἱ ζῶναι τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ τούνδρα, τὴν ὅποιαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα εὐρασια- τικὸν δάσος. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ καλλιεργημένης ἐκτάσεως. Τέλος ἔξαφανίζεται καὶ αὐτὴ καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη ἐρήμων, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν ἕως τὴν εὔφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολούθως εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔξαπλοῦται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν τροπικῶν δασῶν. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρι- κῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αύστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοι- χος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὖται ζῶναι, αἱ ὅποιαι ἀν- τιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιο- χάς, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν ώρισμένα εἴδη ζώων καὶ ὄρι- σμένους λαούς.

‘Ομοίως καὶ τὸ κλῖμα διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακράς ζώνας’ αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὔκρατοι καὶ ἡ τρό-

πική. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξύ τοῦ ώκεανείου κλίματος τῆς Δυτικῆς Εύρωπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετική. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὅποια κατοικεῖ χωριστά ἡ λευκή, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλή. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἔξαρταται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλῖμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικά, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς περιοχάς εὑρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μελάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἔξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εύρωπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἔγκατασταθῆ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἔξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ Ἀγγλοί πρὸ πάντων εἶχον ίδρυσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν (Βρεταννικαὶ Ἰνδιαι). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὔστραλίας. Ἡ εἰσοδος δὲ εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἀσκήσεις. — 1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλονταν παλαιὸν κόσμον; — 2. Ποῖαι στέγαι θάλασσαι χωρίζονταν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον; — 3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἵσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς; — 4. Ὁρόμασε τὰ ὑψηλότερα ὅρη, τοὺς μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου. — 5. Ποῖα θαλάσσαι ρεύματα γραοίζεις καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ παλαιοῦ κόσμου; — 6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖται τὸ βροειότατον ἀκρωτήριον καὶ τὸ νοτιώτατον; — 7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον; — 8. Τί κλῖμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους; — 9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα δ. αφορὰ θεομορφασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους; — 10. Λιατί αἱ Ἰνδιαι εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική εἰσαγωγή.— Παρατηροῦντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλῆν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδὴ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικήν, εύρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὀκεανῶν τῆς Γῆς. Τὸ βορειοδυτικόν της ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῶ δὲ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ἵδιως τῆς ἀνατολικῆς της πλευρᾶς, ἡ δοπία ἔχει μάλιστα εύνοηθή καὶ περισσότερον ὑπὸ τῆς φύσεως, εύκολύνει τὴν συγκοινωνίαν της μὲ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὀκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν δόδούς. Ἐπὶ πλέον, αἱ BA. νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κείνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεία δύμως θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλῖμα των φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔξηγεῖ καὶ τὴν ιστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἡδη πρὸ τοῦ 100 μ.Χ., οἱ Νορμανδοί, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἄλλα τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τὸ 1492 δὲ Κολόμβος πλέων πρὸς Δυσμάς διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μεσηγης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, δτὶ ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ δοπίαι ἀνήκον εἰς τὰς Ἰνδίας ὀνομάσθησαν αὐταὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδιάνοι. Ἡ ἥπειρος δύμως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμερικὸν Βεσπούκιον, δὲ δοπίος πρῶ-

τος ἐδημοσίευσεν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἔξερεύνησαν τὴν ἡπειρὸν Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολούθος δὲ Πορτογάλος **Μαγελλάνος** ἐπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, δὲ Κορτέζ ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρὸν ἐκυρίευσε τὸ Μεξικόν. Ὁλιγον ἀργότερον δὲ **Πιζάρρος** κατέλαβε τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ύπό τῶν Ἰσπανῶν, "Αγγλῶν, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

"Ο Δυτικὸς κόσμος κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἔκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικήν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν. —

A'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Εἰσαγωγή.—Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ. τετρ. χλμ.). Πρὸς Β. βρέχεται ύπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, ὃπου εύρισκονται καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ὁ ὥκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη, τὰ δόποια ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ψυσιούνται παλαιά μέτρια ὅρη, τὰ **Ἀππαλάχια**, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εύρυτατον βαθύπεδον. Τοιουτορόπως οἱ ποταμοὶ εύρισκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμέ-

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

ροῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

‘Ο πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 170 περίπου ἑκατομμύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἔνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ιθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἔξαφανισθή, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγρῆται, οἱ δοῦλοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς φυτείας.

Ασκήσεις. — 1. Εὑρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὅδοιην καὶ δοισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος; — 2. Εὑρὲ ἀλλην παρὰ τὸν Ελληνικὸν ὥκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ.π.). — 3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὅδοης καὶ Χάρδης ὡς καὶ μεταξὺ Ἄγιον Φραγκίσκου καὶ Τόκιο. — 4. Εἰς πόλας ζώρας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Ἀμερική; — 5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης; — 6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

2. Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. — Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἔξης φυσικαὶ περιοχαί: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερική, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ ὁροπέδιον τῶν λειμώνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

I. ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικάς χώρας, αἱ δύπαι ταχακτηρίζονται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εύρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, δομοία πρὸς τὴν Βαλτικήν,

καὶ αἱ περὶ τοῦτον περιοχαὶ ἐνθυμίζουν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φιλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ύπὸ τῶν παγετώνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυαριθμους λίμνας, ἔλη καὶ ποταμούς πλήρεις ἵχθυων. "Αν καὶ ἡ Ἀρκτικὴ εὑρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλῖμα τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ δὲν εὑρίσκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς Νότον καὶ ὁ ἐπὶ ἔξαμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χῶντσον εἶναι ως «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον ρεῦμα ὠκεάνειον, τὸ δόποιον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ρέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾶ τὴν χερσόνησον Λαβραδόρ ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς ὅμως ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ δόποια κατέχουν ἔκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγοράν ἀφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτά ζῶα, ως καὶ πολυάριθμοι λαγώποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ ύπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσσιοι ἵπποι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῇ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ύπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ύπάρχουν ὀλιγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ ὄποιοι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἔδω μερικούς σταθμούς, δῆποι οἱ θιαγενεῖς

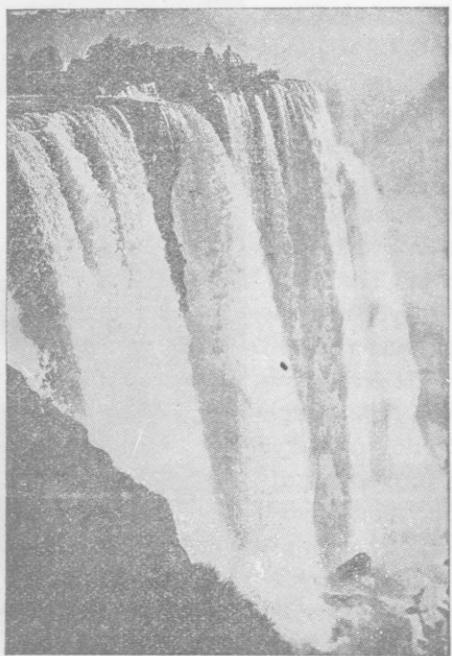

91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς
Βορείου Ἀμερικῆς
ὑψοῦς 146 μ.

τούς δίδουν δέρματα και λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα και φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλαι λίμναι, δηλαδὴ ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μίσιγκαν, ἡ Υοῦρον, ἡ Ὀντάριο καὶ ἡ Ἡρη εἰναι δημιουργήματα

92. Ο καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεππώδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταλληλότατον πρὸς καλλιέργειαν, καὶ πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζώων συγκεντροῦνται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ξυλεία. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Δι’ αὐτὸν αἱ λίμναι εἶναι χωροὶ συγκεντρώσεως πολλοῦ πλούτου καὶ μέγας ἐμπορικός στόλος πλέει εἰς αὐτὰς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἐκάστης ἔξι αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἐλλάδος, κεῖνται δὲ εἰς διάφορα ὕψη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται Περίφημος εἶναι δὲ Νιαγάρας, δὲ ὅποιος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ. μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὀντάριο καὶ Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν Ἄγιον Λαυρέντιον, δὲ ὅποιος ἐκβάλλει ΒΑ. διὰ μεγάλου στομίου.

Ἡ περιοχὴ αὕτη

Παρά τάς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ δρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ Δουλούσῃ ἦτο χωρίον, καὶ σήμερον εἶναι δὲύτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἑσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ Σικάγον, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τάς ὥραίας ἐπαύλεις του τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὅρκην· 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ Μπούφαλο συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὅρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι δὲ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δέ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔξιδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διὰ πολλῶν διώρυγῶν οὕτως, ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν Μοντρεάλ (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

1. Τὰ Ἀππαλάχια.— Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὅρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, δμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ δμαλάς θολοειδεῖς ράχεις αὐται πρὸς Ν. ἡ ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση ἡ φέρουν σιταγρούς. Πολλαὶ γραφικαὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὅρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τάς λοιπάς περιοχάς. Ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βορειοδυτικά Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυρούς δρυκτῶν. Ἐδῶ εὑρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς Γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὅρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

2. Ή πρὸς τὸν ἀτλαντικὸν χώρα.—'Η μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ τοῦτο κατῳκήθη ἐξ ἀρχῆς ὑπό πυκνοῦ εύρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἴδρυσαν ἐπὶ νησῖδος πόλιν, ὁνομάσαντες αὐτὴν **Νέον Ἄμστερδαμ**. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ τὴν μετωνόμασαν **Νέαν Υόρκην**. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰώνος πολυάριθμοι Ἀγγλοὶ μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΒΑ. ἀκτὴν καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. 'Η ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον δύμως γίνεται ἀμμώδης καὶ ἀλιμενος.

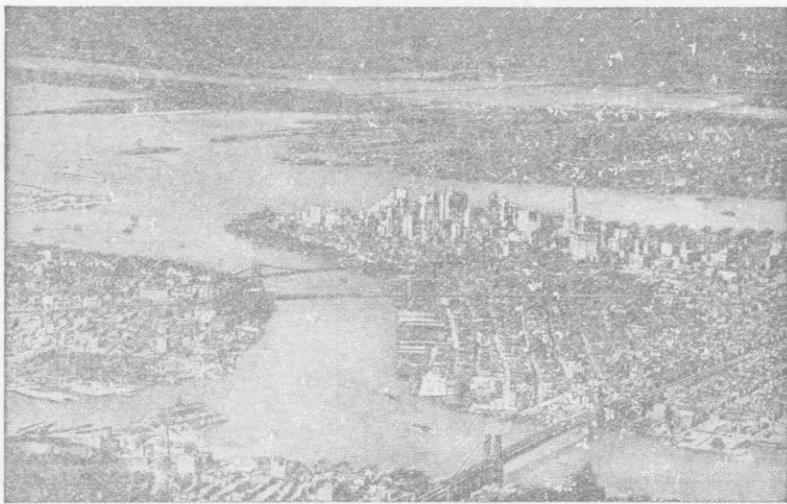
'Απὸ τὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὄρέων ἔκτεινεται πεδιὰς πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χάμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὅρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται πλησίον.

3. Αἱ πόλεις.—'Ο πλοῦτος οὗτος τοῦ ύπεδάφους, ἡ εὔκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατῳκημένη καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ύπωρείας τῶν Ἀππαλαχείων κεῖται ἡ **Πίττσμπουργκ** (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ **Βαλτιμόρη** (820), ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ **Φιλαδελφεία** (2 ἑκατ.). ή μεγίστη πόλις τῆς Γῆς **Νέα Υόρκη**, καὶ ἄλλαι.

'Η **Νέα Υόρκη** (10 ἑκατ.), κειμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Χῶντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀπ' ὅσους ἔχει ὀλόκληρος ἡ Ἐλλὰς ἢ ἡ Σουηδία. "Οπως ὅλαι σχεδόν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ **Νέα Υόρκη** ἔχει ὅδούς κανονικάς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). 'Η ρυμοτομία δύμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μο-

νότονον δψιν. Εις τὸ ἐμπορικὸν τμῆμα τῆς πόλεως ὑψώνονται οἱ «οὐρανοξύσται», ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20 — 60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα Ὑόρκη, Μπρούκλιν, Νέα Υερσέη κ.ἄ.). Εις τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἵσταται ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἀνθρωποι διαφόρους καταγωγῆς· Ἰταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν ὅσοι καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἔλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρῆται

93. Ἀποψις τῆς Νέας Ὑόρκης.

ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες (ἄλλοτε ὡς διοῦλοι καὶ ἀργότερον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἔκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλά καὶ καταπίπτουν ἀπότομως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Τὰ ὁροπέδια, τὰ δόποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ἔηραι βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναύϊκὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλῖμα φυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ

πέντε μήνας οί ποταμοί μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ Χάλιφαξ, ὁ δόποιος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδᾶν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντάται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ Λαβραδόρου, τὸ ὅποιον παρασύρει καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὄμιχλη, ἡ ὅποια μαζὶ μὲ τα παγόβουνα εἶναι μεγάλος κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ οεύ ερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ αφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ Βορρᾶ αποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται περὶ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικό πεδίον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρεγγες, ἀστακοί).

Πίναξ 11. Ἀριθμὸς κατοίκων πόλεων τινῶν κατὰ δ.ἀφορι ἐτη (εἰς χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	30
Ἀθῆναι	10	40	000
Βερολίνον	700	900	1 300
Λονδίνον	1.500	4.000	000
Νέα Υόρκη	60	1.850	0.00
Σικάγον	δὲν ὑπῆρχε	300	4 000
Τόκιο	—	6	.40

“Αφιξεις εἰς Νέαν Υόρκην. — Τὸ ὑπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὅποιον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν Υόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθειός ἐσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον, ὁ δόποιος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Υόρσενην. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειράν μας, ὅπως ὑποβιλθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ’ ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησην εἰς τὴν 4ην ὥραν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαινοήοχοντο, περισσότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζούς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἔκεινα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περίεργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπές ὑπερωκεάνειον, τὸ δόποιον μὲ τὰ πολλά του πατῶμ τα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

Ἀπὸ τὸ ὑπερωκεάνειον ἀπεβιβάσθημεν, ὅταν πλέον εἶχε νυκ ὥσει. Τὰ ταξί, δλα κιτρίνου χρώματος, ἥρχοντο μὲ σειρὰν πρὸ τῆς ἔξόδου τοῦ

τελωνείου και παρελάμβανον τοδις ἐπιβάτας. "Οσοι ήσαν ἔλευθεροι ἀποσκευῶν, ἡμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἀν πρώτην φορὰν ἤρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην διότι ή δύνομασία τῶν δδῶν μὲ ἀριθμούς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. "Οταν εὔρισκωμαι εἰς τὴν 49ην δδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὅλο σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἔνα μακρόστενον ἐπίπεδον χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμάς καὶ δυναμάσσατε τὰς λεωφόρους 1ην, 2αν κ.τ.λ. μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμάς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν δυναμάσσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδούς· τοιουτορόπως θὰ ἔχετε τὴν ρυμοτομήν τοῦ Μανχάταν, τοῦ κεντρικοῦ μέρος τῆς Νέας Ὑόρκης. "Αν καὶ ἥτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλαὶ φωτισμέναι οἰκίαι μοῦ ἔφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ήσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἔφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα λόγου χάριν, ἀν ἔφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ον πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἀνω, ἔβλεπομεν τὰ ἀνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἔνα δεκαώροφον ἢ εἰκοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ δρόποιν μεταβαίνω εἶναι τοῦ συμπατριώτου μας Γ. Ταβουλαρίδου ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἔρωτᾶ μὲ ἔνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ο ἀνελκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ δύνησίμαι εἰς τὸ ὅπ' ἀριθμὸν 2933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπηρέτην, τὸν «γκρούμ», ἀν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατὶ ρωτάτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἡμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἔδω, ἐν χαλάσσῃ τὸ ἀσεανεύρετο.

— Δὲν χαλᾶ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἐν γίνη ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὅπότε πάλιν θὰ ἡμπορήτε εὔκολα νὰ κατεβῆτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἔνα τέταρτον ἔως εἰκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἔξακοσια σκαλοπάτια.

(Κατὰ τὴν Α. Ασημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν δρέων κεῖται γιγαντιαῖνον λεκανοπέδιον, ἵσον πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, τοῦ ὁποίου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον δμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. Ἡ Ιλύς, τὴν ὁποίαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του παραποτάμους Μισουρῆν καὶ Ὁχάιο, προσχώ-

νουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολὴ του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπέρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθύτατας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὁρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται Πραιόρι, δηλαδὴ λειμῶν, διότι ἔως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὡστε νὰ φυτρώῃ χόρτον. Δυτικώτερον δύμας ἡ βροχὴ εἶναι δλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθύτατες εἶναι στέππαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθυέλλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροὺς ἀνεμοστροβίλους, οἱ δόποιοι ἔρχονται ἀπὸ Νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα γεωργικὴ καὶ πτηνοτροφικὴ περιοχὴ τῆς Βορείου Αμερικῆς.³ Εξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος εἰς τὴν Βορείαν Ντακότα καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν Μανιτόμπαν, διότι ἐδῶ ἡ ύγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας, δημοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι καπνοφυτεῖαι καὶ βαμβακοφυτεῖαι τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰ κατέχουν ὁρμῶνες.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἔξαγωγὴ πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν "Ανω Μισισιπῆν καὶ εἰς τὴν Πραΐρι.

Οἱ πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισιπῆ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, δύσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Αππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ. δλιγοστεύει δὲ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλείστον εύρισκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικά ἡ μεταφορικά κέντρα. Ἡ Οὐδίννιπεγκ (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατὸν συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλῇ πόλις "Αγιος Παῦλος - Μιννεάπολις" ἔχει πολυαριθμούς ὑδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Οἱ "Αγιος Λουδοβίκος" (Σαιν Λουί, 1.000) ἀνεπτύχθη εἰς μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ Νέα Ορλεάνη (570) εἶναι ἡ δευτέρα ἀγορὰ βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ Κάνσας Σίτυ, (400) εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

‘Η παρακειμένη χερσόνησος Φλωρίς ἔχει κατά μέγα μέρος παραλίαν ἐλώδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταῖναν κοραλλιογενῆ, Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

ΤΕΛΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥ 1956-57

5. ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

‘Η δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὁρεινὴ χώρα, τῆς ὅποιας αἱ μακραὶ ὁροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων. Τὸ τόξον τῶν Ἀλεούτων νήσων εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καὶ, ὅπως αἱ Σουνδαῖαι νῆσοι, εἶναι γεμάται ἀπὸ ἥφαίστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμῆμα, ἡ Ἀλάσκα, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς παγετῶνας χώρας τῆς Γῆς. ‘Αν ἔξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὡκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Ειρηνικὸν ὡκεανὸν φιόρδ ἐπηρεάζοντο ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κουροσίβο, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰ ὡριμάζουν τὰ σιτηρά. ‘Εδῶ ζοῦν ἀρκετοὶ Εύρωπαῖοι εἰχον ἔλθει ἐδῶ, διότι προσελκυσαν τούτους τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὅποια σήμερον ἔχοιν ἔξαντληθῆ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὁρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ Βραχώδη ὅρη, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράληλοι ὁροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὁρέων καὶ τῶν Βραχώδων ἔκτείνεται τρίτη περιοχὴ, ἡ ὅποια εἶναι κλεισμένον ὑψίπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Κολομβίας καὶ Κολοράδο.

1. Τὰ Βραχώδη ὅρη. — Τὰ Βραχώδη ὅρη ἵσα κατὰ τὸ ὑψός πρὸς τὰς Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὡκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπὴ δάση καὶ, λόγῳ τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. ‘Αλλ’ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν Θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχάς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ ὅποια προέρχονται ἀπὸ ἥφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων

βράχων των καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λίμνην Ὑελλοστόουν, ἔχουσα περισσότερας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν δύοιων θερμοπλάσιας (γκέυζερ).

2. Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον.—Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππώδεις καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχάς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὅρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν δύλιγαι δάσεις. Εἰς μίαν δασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἔρημου εἶναι ἡ Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης.

Ο ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος δ.ά. φάραγγος, βάθους σχεδόν 2 000 μέτρων καὶ μήκους 300 χιλιομέτρων. Τοιαῦται φάραγγες μὲν ἀποτόμους ὅχθας λέγονται κανυὸν (δηλαδὴ σωλῆνες).

3. Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη.—Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας "Ἀλπεις (6.000 μ.) καὶ τὰ Κασκάδια ὅρη (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, δύοισι μὲν τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓν τοιοῦτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες Βανκοῦβερ εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ Σήττλη εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρὸς Νότον εἰς κλειστὸν λιμένα εἶναι ὁ "Ἄγιος Φραγκίσκος, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, ὅπου τὸ κλῖμα γίνεται θερμότερον, δύοισιν πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λός "Αντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲν φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὅποιους ὡς τεράστια δένδρα ύψουνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ Χόλλυγουντ, προάστειον τοῦ Λός "Αντζελες. "Ολη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται Καλιφορνία. Ἡ ἐξαιρετικῶς ξηρὰ χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμέρημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὅρη.—Ἀπὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραίρι τὰ Βραχώδη ὅρη δέν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναίων ἢ τῶν

"Αλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται, εἶναι ήδη ἀρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰκῇ πρὸς Β. "Αλλοτε μὲν τὰ ὄρη δρθοῦνται μὲν ἀποτόμους βράχους ἀναθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἀλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὅμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθὺ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς φάραγγας συγχέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν δριον τελευτᾶς κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἔγυμνωθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ήδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ήλιου μὲ τοὺς ἔκρηκτιγενεῖς ἐρυθρούς, κυανοῦς ἢ πρασίνους βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν δρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραλρι μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εύδιᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντίκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν δόφθαλμῶν του· αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινὴν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὑαλίνης θυρίδος, ἡ ὁποία εύρισκεται εἰς τὸ ὑψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρῆτο ἐξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὄποια κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὄποιους ἡ ἀμαξοστοιχία φαίνεται στὶς ὑπερπηδᾶς, τὰς βραχώδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὄποιοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν δηκημα παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐράνην τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιηγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικά καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύγοντα τοπία, τὰ ὄποια ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνασυντίθενται πρὸ τῶν δόφθαλμῶν των. Νομίζει τις στὶς διέρχεται κάρων Τιτάνων, ἡ ὁποία ἀνατρεπομένη ἀλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγιώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὀραιότητος.

(Κατὰ τὸν Charles Gestre).

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ΚΑΝΑΔΑΣ

"Ο Καναδᾶς εἶναι αὐτοδιοίκητον κράτος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1763 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἐπταετῆ πόλεμον περιήλθεν εἰς τοὺς Ἀγγλούς. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἡ γλώσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνδές τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδο!).

Αποτελεῖ δμοσπονδίαν ἐξ ἐννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν δύοιών κοινὴ πρωτεύουσα εἶναι ή Ὀττάβα (2021). Η ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι 9 1/2 ἑκατ. τετρ. χιλ. Εἰς τὴν ἔκτασιν ταύτην, ἵσην σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 13 ἑκατ. κάτοικοι λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὔφορον καὶ δὲ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σῖτος πολύς, δὲ δύοιος ἔξαγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναῖ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὄλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ δὲ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον δὲ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστά τῆς δλῆς ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρύσον, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακας κ.τ.λ.

Λόγῳ ἀνεπαρκείας ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ **Τοόδοντον**.

Λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀντλαντικὸν οἱ τοῦ Ἄγιου Λαυρεντίου καὶ τοῦ **Χάλιφαξ** (85), εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ **Βανκούβερ** (355). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σῖτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταροὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία. — Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραίρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ δύοιοι ἔκτεινονται ἀπὸ τῆς Οὐίννιπεγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν δρέων, περιλαμβάνουν πλέον τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἔκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· η τῶν ὑψηλῶν λειμώνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, καὶ η τῶν χαμηλῶν λειμώνων, ἡ δύοια, λόγῳ τοῦ αὐτοφυοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

"Οταν φαντασθῆ τις εὑρείας πεδιάδας, εἰς ἔκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μὲ ύψηλὸν χόρτον, αἱ δύοιαι νὰ διακόπτωνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλλαι, θά λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραίρι. "Εδαφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἔξαιρετικῆς εὐφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ἰδού ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

"Εκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ἴδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκτάριων ὑπάρχουν δύμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν δύοιών ή καλλιέργεια καὶ η μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἔξα-

γωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ ἴδρυσουν σιδηροδρομικάς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἔκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταποθῆκαι, εἰς τάς δύοιας τὰ δχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθέας μὲ τὴν βοήθειαν σωλήνων,

Ἐκτὸς τῆς καλλιεργείας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κνηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ὑφίστανται δὲ ὡσαύτως τοιαῦται ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἕκαστην τὴν μεταφορὰν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδριῶν, σιδηροδρομικῶς ἐξ ἀποστάσεως πολλάκις 30 ἔως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron.)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

1. Γενικά. — Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἥσαν

94. Οὐάσιγκτον. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ἄλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, Ἄγγλων καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰώνος ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ δύοιαι σήμερον ἀνέρχονται εἰς

51

49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων (802), μεγίστη δῆμος πόλις ἡ Νέα Υόρκη.

Από τοῦ 19ου αἰώνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ηὕξησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οἱ παλαιοὶ Ιθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔξετοπίσθησαν εἰς ὁρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς δλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἡσαν καὶ Ἐλληνες, οἱ ὅποιοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, δόποτε ἔχει περιορισθῇ ἡ μετανάστευσις, μένουν ἔκει ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἐλληνες. Μετὰ τούς Εὐρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν Νιγρητῶν (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμάς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τοῦτο τούς χαρακτηρίζουν ὡς «μαύρον κίνδυνον». Πρὸς Δ. ζοῦν δλίγοι μετανάσται Ἰάπωνες καὶ Κινέζοι (200.000). “Ολοὶ οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικὴν τῶν κατάστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως καὶ ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτῃ οἰκονομικὴ ἀποθήκη δλου τοῦ κόσμου.

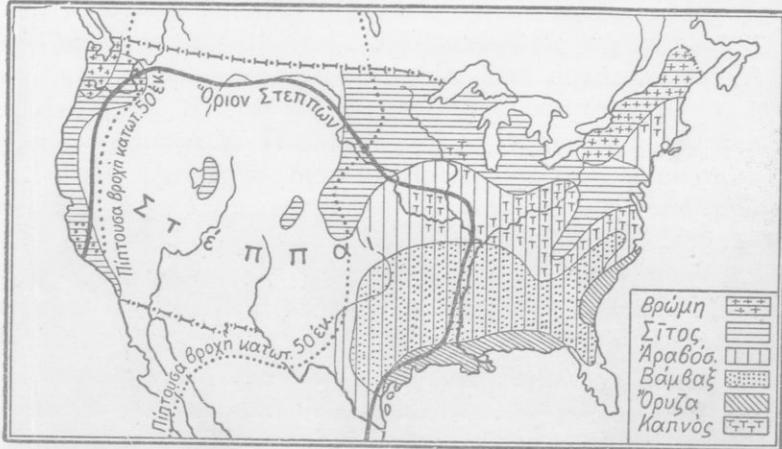
‘Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 161 ἑκατομμύρια καὶ διαρκῶς αὔξανε. Εἶναι ὅμως ἀκόμη, δι’ ἐπιφάνειαν ἑκτάσεως 7.800 000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς ὀλίγος. Ἡ μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρον.

~~2.~~ 2. Κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ πόλεις.— ‘Ο πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχάς μεταξὺ τοῦ Μισισιπῆ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, δῆμοι εὑρίσκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, πάρουσιάζεται πολλάκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι μὲ τὰ ἐρημικά μέρη ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. ‘Ο πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνός καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν δοποίων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ύπερ τὰς 100.000 κατοίκους. ‘Η

τοιαύτη άναπτυξις πόλεων προήλθεν άπό τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βοηθανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέριξ δρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις τόσον ταχέως, ὡστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι ὅδοι αὐτῶν δὲν ἔτο δυνατὸν νὰ γνωσθοῦν μὲν δόνοματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲν ἀριθμούς.

Ἡ Οὐδαίσιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν εἰσβολήν, καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τάξιν πλη-

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

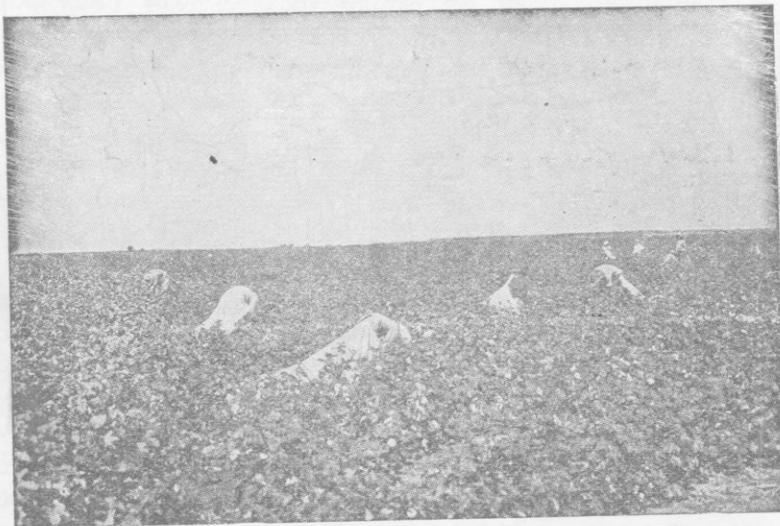
θυσμοῦ: Γῇ νέᾳ Υόρκῃ, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντρόιτ, τὸ Λάς Αντζελες καὶ ἡ Κλήβελαντ.

3. Γεωργία. — "Αν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔκτασεις ἄγονοι, ως παρὰ τὰ Βραχώδη ὅρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἐδάφη, τὰ δόποια καλλιεργοῦνται ὅχι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἔκτεινεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν

ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις, ώστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδόσεις. Ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται ἐκτατική. Διακρίνεται δὲ ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κ.τ.λ.

"Αλλοτε, δτε δ πληθυσμὸς ἥτο δλίγος, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔξῆγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικά προϊόντα, ἐνῶ σήμερον ἔξαγουν μόνον δλίγα ἄλευρα.

(α) *Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι. Ἡ ζώνη τοῦ σίτου,*

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

εἶναι εἰς τὰς Πραίρι, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδᾶ. "Αν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παραγωγὴ τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἔκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρά τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργοῦνται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἐκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, δ ὅποιος εύνοεῖται ἔξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ύγρα μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ως τροφὴ ἀνθρώπων

καὶ ζώων (ἰδίως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

‘Η νοτία ζώνη, ὅπου αἱ πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ὅρυζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπαῖα, ὡς καὶ ποικίλαι διπόραι. ‘Ως πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετά τὴν Γερμανίαν.

β) Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι. ‘Η ἀξιολογωτέρα τούτων εἶναι ἡ τοῦ βάμβακος εύδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην ἀπὸ τῶν Βραχωδῶν δρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀππαλαχίων. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. ‘Η ἄλλοτε μεγάλῃ ἔξαγωγῇ αὐτοῦ ὀλιγοστεύει σύν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὅποῖα διαρκῶς αὐξάνουν. ‘Ωσαύτως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ φυτεῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

4. Κτηνοτροφία.—Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὅποιας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἔξαγωγήν, οὔχι βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. ‘Εκεῖ ὅπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ὡς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου περιορίζονται οἱ χοῖροι, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται πρόβατα.

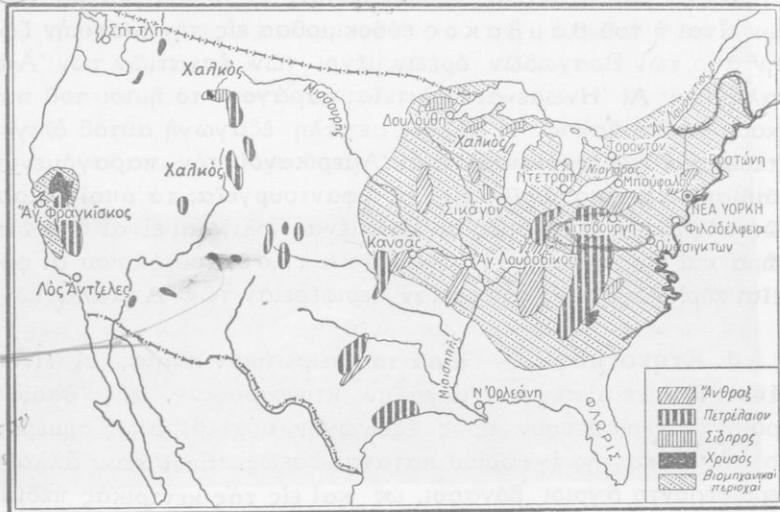
Τὰ ζῶα ταῦτα δόηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ὡρισμένας πόλεις, ιδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, ὅπου γίνεται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχύλισμάτος κρέατος.

5. Ἀλιεία.—‘Η πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας καὶ σκόμβρους. ‘Ἐν τούτοις αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθῦς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

(Handwritten notes: Στίχοι στην κάτω γεωγραφική χάρτη)

6. Βιομηχανικά όρυκτα.— Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἰναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἔξῆς όρυκτῶν: τοῦ γαιάνθρακος, τοῦ σιδήρου, τοῦ χαλκοῦ, τοῦ μολύβδου, τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ θείου καὶ τοῦ πετρελαίου· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν βωξίτην.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρακος εἰναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, πάρα τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλλινόις, νοτίως τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγὴ του εἶναι τόσον

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

ἄφθονος, ὥστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ὁ σίδηρος παρέχει 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εύρισκεται παρὰ τὴν Ὑπερτέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ πετρέλαιον, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ δοποῖα εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας Υόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κ.τ.λ. Προσέτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικόν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια των πρὸς καθαρισμόν.

Αγρού Ποτα

Βιομηχανία.— 'Η μεταλλουργία σύγκεντρουται μεταξύ των Καναδικών λιμνών και τοῦ 'Ατλαντικοῦ, ή δὲ πόλις Πίττσμπουργκ είναι τὸ κέντρον τῶν ύψικαμίνων. Συναντάται ὅμως και ἀλλαχοῦ, ὅπου ύπαρχουν αἱ ἀναγκαιόσαι εἰς αὐτὴν πρωταρίαι ὅλαι. 'Ως πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μεταξουργία, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ βαμβακουργία, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετά τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν. Καταπληκτική είναι προσέτι ἡ παραγωγὴ τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85 %, τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιουτοτρόπως και εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι είναι πλουσιωτάτη χώρα και παραβάλλονται πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν.

*Ρεσούνγκας
της ημέραν*

*N. 11
7
68.
196*

8. Ἐσωτερικὴ συγκοινωνία.— Πλήθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετά τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες είναι τὸ Σικάγον, ή Κλήβελαντ, τὸ Νητρόιτ κ.ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ 'Ατλαντικοῦ μετά τοῦ Ειρηνικοῦ· ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἔκτελει τὴν διαδρομὴν εἰς $2\frac{1}{2}$ ἡμέρας. Πρὸς τοῦτοις πολλαὶ ὁδοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν και τὴν μεταφοράν ἐμπορευμάτων. "Εκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 'Αμερικανούς (εἰς τὴν 'Ελλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 'Ελληνας).

9. Ἐμπόριον.— Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται δι' ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος είναι ὁ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες είναι: ὁ τῆς Νέας 'Υόρκης, τῆς ὅποιας τὸ Χρηματιστήριον είναι ἡ καρδία τῆς διεθνοῦς δίκονομικῆς ζωῆς· ἡ Βοστώνη, ἡ Τσάρλεστον και ἡ Νέα 'Ορλεάνη λιμένες ἔξαγωγῆς τοῦ βάμβακος· ὁ "Αγιος Φραγκίσκος, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετάξης και τεῖου ἀπὸ τὴν "Απω 'Ανατολήν.

Τὰ ἔξαγόμενα εἴδη μεταφέρονται πανταχοῦ και κατέχουν τὰ 54 % τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου· ἀποτελοῦνται ἰδίως ἀπὸ ἄν-

θρακα, πετρέλαιον, ύφασματα βαμβακερά, ἄλευρα καὶ κονσέρ-
βας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὅλαι διὰ τὴν βιο-
μηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταξα.

Ἄπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἄλευρα, λίπη ζωικά καὶ ὀρυκτά, κατειργασμένα δέρματα κ. ἄ.,
στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρά σῦκα, ἔλαῖαι καὶ
πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

10. Κτήσεις.— Αἱ ἔξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολι-
τειῶν εἶναι νέαι καὶ ὅχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α) Τὸ 1867 ἡγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ $7 \frac{1}{2}$ ἑκατομ-
μυρίων δολλαρίων τὴν Ἀλάσκαν.

β) Τὸ 1898 ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατέλαβον
τὸ Πορτορίκον καὶ τὰς Φιλιππίνας.

γ) Αἱ νῆσοι Χαβάι κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζὶ μὲ ἄλλας
νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ) Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

ε) Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον (1917) ἡγόρα-
σαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὸν
Ἀγιον Θωμᾶν καὶ τὴν Σάντα Κρούζ.

ζ) Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου Κούβας καὶ
τῆς νήσου Αίτης.

11. Οἱ "Ἐλληνες ἐν Ἀμερικῇ".— Ἀπὸ δλας τὰς ξένας χώ-
ρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐγκατεστημένοι "Ἐλληνες, τοὺς περισσο-
τέρους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000.
Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτε-
λοῦντες εἴδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ "Ἐλληνες
παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προσδόους τῆς πατρίδος των καὶ
εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν.
Διὰ νὰ διατηρήσουν τὸν ἔθνισμόν των, ἔχουν ὀργανώσει σωμα-
τεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἐλληνικάς ἐφημερίδας 10 τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

‘Η Βόρειος ’Αμερική ώς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ως καὶ ὄμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἰναι αἱ ἔξῆς: Τὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη τῆς ’Αμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. ‘Ως ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλῖμα. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἢ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρα δὲ ὄμοιότης εἰναι ἡ ἔξης: ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς ’Αμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους καὶ δι’ αὐτὸν ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφὴν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εὐρώπης. “Οπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εύρισκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου ἥρχισαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἀλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὄψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, ὃσον εἰς τὴν Βόρειον ’Αμερικήν. Κατ’ ἀρχὰς οἱ Εύρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἥσαν Ισχυροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἀνθρωποι, οἱ δοποῖοι ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των λόγῳ κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικᾶς καὶ θρησκευτικᾶς ἀφορμάς. Οἱ ιθαγενεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. ’Απὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ ὃποῖον ἔλαβε χαρακτήρα ἀγγλικόν. ‘Ως μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναὶ. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ ’Αμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

- Ασκήσεις.— 1. Ὄνομασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδᾶ.—
- 2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.— 3. Ποῦ βασίζεται

τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν δοίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, ποὺ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην; Ποῦ ἀλλοῦ γνωρίζομεν ταιαῖτα δοῖα; — 4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Πολιτειῶν; — 5. Ὁνόμασε τὰ ἀρθρονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. — 6. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Νέαν Ὅρων καὶ τὸν Ἀγιον Φραγκίσκον.

B'. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.—Ο Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, δύο ποτίοις βρέχει τὰ δυτικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τό βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, διπου σχηματίζεται διαστήματος τοῦ Τουαντεπέκ. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαι, αἱ δύο ποτίαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν Καραβαϊκὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἐπὶ μᾶλλον τὸν Εἰρηνικὸν καὶ σχηματίζεται διαστήματος τοῦ Παναμᾶ. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμῆμα, ἡ Μέση Ἀμερική, ἔκτεινεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον, αἱ δὲ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἥσαν μεγάλη ὁρεινὴ χώρα, ἡ δύο ποτίαι συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευράν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ δύο ποτίαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαριθμῶν ἡφαιστείων. Σήμερον ἀκόμη ἔκρηξεις ἡφαιστείων καὶ σεισμοὶ προδενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲν στάκτην ἔκτασιν λίσην μὲν τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ αὐτὸν ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἔκρηξιν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν "Αγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ Μεξικὸν ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ δόποιον

περιβάλλεται μὲν ὅρη ύψηλά καὶ μεγαλοπρεπή ήφαίστεια, ίδιως πρὸς Ν. Αἱ πρὸς τοὺς ὠκεανοὺς πλευραὶ του καταπίπτουν ἀπότομως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ύγροι ἔτησίαι ρίπτουν πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἔξωτερικὰς πλευράς, καὶ ίδιως εἰς τὰς ἀνατολικάς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ θερμά βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὁρεινῶν κλιτύων τὸ κλῖμα εἶναι γλυκύ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὄψιπέδου ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ κατωτέρα, δηλαδὴ ἡ θερμή, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600 — 1800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικάς φυτείας, ίδιᾳ καπνὸν καὶ διπώρας. Τὸ δὲ ὁροπέδιον ἔχει κλῖμα εὔκρατές, διότι μὲ τὸ ὄψιος δόλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ίδιομορφοὶ κάκτοι καὶ ἀγάβαι, ἔχει δῆμος γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν ἔδω δημητριακούς καρπούς, δπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, διότι οἱ Ἰσπανοὶ ἥλθον ἔδω ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν Ἀζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ δόλιγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ Κορεολοί.

Τὸ Μεξικόν, δπως καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). Ἀλλὰ αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προσδεύσουν, δπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταράσσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμός του εἶναι δόλιγος. Εἰς ἕκτασιν 2 ἑκατ. τετρ. χιλ. ὑπάρχουν μόνον $10\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπιφροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ δρυκτὰ πλούτη τοῦ ἔδαφους του, καὶ ίδιᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικόν εἶναι πλούσιον εἰς δρυκτὰ κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἀργύρου (45 %) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἔξα-

γωγὴν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ δροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὔκρατον κλῖμα ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσα πόλις **Μεξικὸν** (960).

‘Ος παράλιαι πόλεις τοῦ ἐμπορίου εὑρίσκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ **Βερακρούζ** καὶ τὸ **Ταμπίκον**.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

‘Η λοιπὴ στερεά τῆς Μέσης Αμερικῆς εἶναι ὀρεινὴ χώρα στενή, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλίους πεδιάδας κατά τὴν

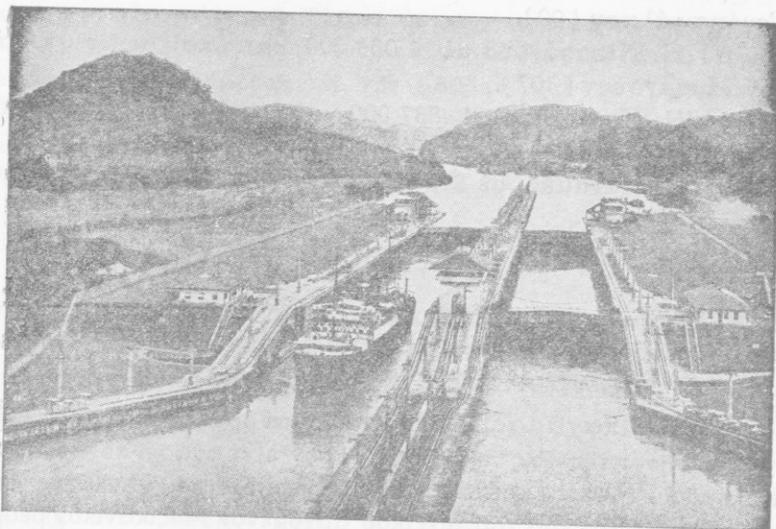

90. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κοσταρίκαν.

χερσόνησον **‘Υουκατάνην** καὶ τὴν **Νικαράγουαν**. ‘Η πρὸς τὸν Ατλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἔτησιῶν δέχεται πολλὰς βροχάς, ἰδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ βαθύπεδα εἶναι ύγρα καὶ θερμά καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. ‘Ἐπι τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους μὲ πολύτιμον ξυλείαν. ‘Ἐπι τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρι 1.800 μ. Ὕψους’ αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊόν τῆς Μέσης Αμερικῆς. Εύδοκιμοῦν ἐπίσης ὁ βάμβακ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν

έκτελούν οι Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, ὅπου ἔργα-ζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μικτὸν λαόν, δ ὅποῖος λέγεται **Ζάμπο**. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ζητοῦν νὰ ύπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ύπὸ τὴν οἰκονομικήν των ἔξαρτησιν.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν Ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν

99. Ἡ Διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ.

δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ μεταφέρουν ταχέως τὸν στάχυν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ τοῦτη τῆς διώρυγος, ἡ ὅποία ἐτελείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις **Κολὸν** καὶ **Παναμᾶς**. Ἀπὸ τὴν Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν) ἔως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρηνικὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον ἀναβαίνει μὲ σειράν δεξαμενῶν μέχρις ὅψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν

ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἴσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαιρεσις.—*Η Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς ἔξ δημοκρατίας. Εἶναι δὲ αὗται:*

α) *Η Γουατεμάλα* μὲ 3.678.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (225).

β) *Η Σαλβαδόρ* μὲ 2.018.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (170).

γ) *Η Ὀνδούρα* μὲ 1.533.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Τεγουσιγάλπαν (90).

δ) *Η Νικαράγουα* μὲ 1.053.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Μανάγουαν (107).

ε) *Η Κοσταρίκα* μὲ 837.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸν Αγιον Ιωσῆν (90).

ζ) *Ο Παναμᾶς* μὲ 805.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (248). ~~~~~

3. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι νησοσυστάς δόμοία πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους **Μπαχάμας**, τὰς μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς **Μικρὰς Ἀντίλλας**.

1. Αἱ Μπαχάμας.—Αὗται εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νήσοι τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον δικολόμβιος. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπὸ τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. Ἀπ' αὐτὸν ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι **Καραϊβαι**, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἥσαν πολυάριθμοι, δὲν ύπαρχουν πλέον. Σήμερον ύπερτεροῦν οἱ **Νιγρῆται** καὶ οἱ **Μουλάττοι**, δηλαδὴ μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα ἐκ Νιγρητῶν καὶ λευκῶν.

2. Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι.—Αὗται εἶναι τέσσαρες: ἡ **Κούβα**, ἡ **Ιαμαϊκή**, ἡ **Αίτη** καὶ τὸ **Πορτοροίκον**. Μεγαλυτέρα ἔξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κούβα. Ο πληθυσμὸς αὐτῆς, διπλας καὶ τοῦ Πορτοροίκου, ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λευκούς. *Η Κούβα* εἶναι ἡ πρώτη

χώρα της Γῆς είς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα Ἀβάνα (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Ἰαμαϊκὴ παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρώμι. Ἡ Ἄιτη ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν Ἅιτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν Ἀγιον Δομινικον, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακάον, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

3. Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι.— Αὗται, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἔκτείνονται ὡς σμῆνος ΝΑ. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἄιτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ισθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ὡς προσκείμεναι αὐτῷ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικήν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

Νῆσοι ἢ κράτη	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιομέτρα	Κάτιονος εἰς γιλιάδις	Κάτονος εἰς τετρ. χλ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιό- τατα προϊόντα
Νῆσοι Μπαχάμας Κούβα	11.000 115.000	63 4.777	5 35	Νάσσαου (22) Ἀβάνα (568)	σπόγγοι καπνὸς ζάχαρις καπνὸς δπῶραι βανάναι ζάχαρις καφές βάμβαξ χρωστικὴ ξυλεία ζάχαρις
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.368	84	Κίνγκστον (120)	
Δημ. Ἄιτης Δημ. Ἀγ. Δομινίκου	28.000 50.000	3.000 1.700	83 24	Λ. Πρίγκιπος (150) "Αγ. Δομινίκος (140)	
Πορτορίκον Μικρ. Ἀντίλλαι "Αμερικανικαὶ Βρετανικαὶ Γαλλικαὶ "Ολλανδικαὶ	9.000 360 4.300 3.100 1.000	2.110 26 470 500 72	178 76 110 178 82	"Αγ. Θωμᾶς (8) -	ζάχαρις βανάναι καφές κακάον

Ασκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Αμερικῆς καὶ χωράπτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας. — 2. Σύγκρινε τὴν μορφὴν τῆς διώρυξ.

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

γος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σονέζ. — 3. Παραπολούμησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ φεύγοντος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Αιλαντικοῦ.

✓ Γ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.— 'Η Νότιος Αμερική κεῖται, δπως καὶ ἡ Ἀφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ **Χόρν**, εύρισκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἥ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικῆς. "Οπως ἡ θέσις της, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα της ὁμοίαζει πρὸς τὸ τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφὴν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοίαζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὅρη **"Ανδεις** ἢ **Κορδιλλιέρας**, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμένας πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὁρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

'Η Νότιος Αμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοιότον τῆς Βόρειου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμός της εἶναι διλιγότερος, ἀνερχόμενος εἰς 100 ἑκατομμύρια.

1. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΧΩΡΑΣ

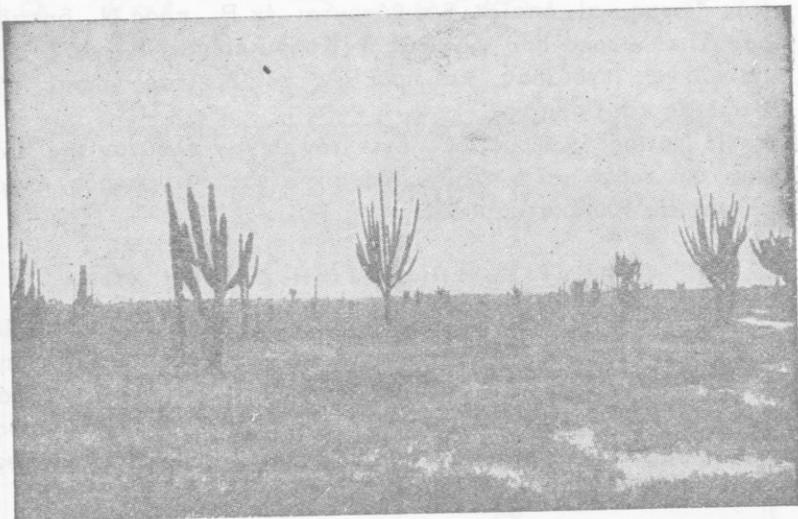
Αἱ **"Ανδεις** ἢ **Κορδιλλιέραι** (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενῆ ὅρη, εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ εἰς τὰ ὅρη τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἡφαίστεια, ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοὺς σεισμούς. Λόγω τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς **Βορείους**, **Κεντρικὰς** καὶ **Νοτίους** **"Ανδεις**.

I. ΑΙ ΒΟΡΕΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

1. Γενικά.— Αἱ Βόρειοι **"Ανδεις** συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὄροσειράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. Ἐπειδὴ εύρισκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλῖμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ὁκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ὕγραι. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὑψος τοῦ ἐδάφους, δπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. "Ο πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ **Ινδιάνους**, **Νιγρήτας** καὶ **μιγάδας** (**Βεστίκους**).

Εἰς τὰς Βορείους **"Ανδεις** ἀνεπτύχθησαν τρία κράτη· ἡ **Βενεζουέλα**, ἡ **Κολομβία** καὶ ὁ **Ἐκουαντόρος**.

2. Βενεζουέλα.— Αὕτη ἔκτείνεται καὶ ἀνατολικῶς τῶν "Ανδεων, εἰς τὸν βαθύπεδον καὶ τὴν Γουιάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου καὶ βανανεῶν. Πολὺ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ὑπεδάφους καὶ πρὸ πάντων τὸ πετρόλαιον. Οἱ πληθυσμός τῆς εἶναι $4 \frac{1}{2}$ ἑκατομ., πρωτεύσυσα δὲ ἡ Καρακάς (269). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ 'Ορενόκου ἔκτείνονται αἱ λάνοις, δηλαδὴ πεδιάδες' ἐπειδὴ δὲ δὲν φθάνουν ἐδῶ πολλαὶ βροχαί, αὐταὶ ἐμφανίζονται ὡς σαβάνναι ἢ ὡς

101. Ἀποψίς λάνου τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἔποχήν.

στέππαι, αἱ δόποῖαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συνήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι κάκτοι.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ἡ βρεταννικὴ νῆσος 'Αγία Τριάς' ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ "Αγγλοι λαμβάνουν πετρέλαιον.

3. Κολομβία.— Αὕτη κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν καὶ τῶν ποταμῶν τῆς εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ 'Ατλαντικοῦ (10 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.). Εἰς τὴν ύψηλοτέραν ζώνην (ἔως 300 μ.), εἶναι

ή πρωτεύουσα **Μπογκότα** (443) είς εῦφορον περιοχὴν βανανεῶν. "Εχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων και πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ἰσπανούς.

4. **Έκουαντόρ.**—Ο 'Έκουαντόρ (δηλαδὴ Ἰσημερινός) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του ($3\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.).' Επὶ δροπεδίου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ ἡφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (200). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἐνθυμίζουν τοὺς ἰσπανικούς χρόνους. 'Επίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλ** (235).

II. ΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ΑΝΔΕΙΣ

1. **Γενικά.**—Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ "Ανδεις κατ'" ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα δμῶς διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον δμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικὸν, εἶναι δμῶς κατὰ πολὺ ύψηλότερον (4.000 μ. ὑψοῦ). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ὑψοῦνται γιγαντιαῖα ἡφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. "Ἄλλοτε ἐδῶ οἱ θιαγενεῖς **"Ινκας** εἶχον ἴδρυσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. 'Ερείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν **"Ινκας**. Σήμερον εἰς τοὺς ἔηρούς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων λάμαι.

'Ωσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάπιμ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσῶν πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς ὁγκώδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ἔηρασία. 'Η κόπρος αὐτη, ἡ ὁποία λέγεται γκούσανο, εἶναι ἄριστον λίπασμα. 'Η ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τουναντίον βροχερά, ἀν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρ-

χονται ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, δταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχάς. Δι' αὐτὸν κατὰ τὴν ΒΑ. πλευράν τῶν Κεντρικῶν "Ἀνδεων" ἔκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῶ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Εἰς τὰς Κεντρικὰς "Ἀνδεις" ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη: ἡ Περουβία καὶ ἡ Βολίβια.

102. Λάμαι τῶν Κεντρικῶν "Ἀνδεων".

2. Περουβία.— Ἡ Περουβία ἡ Περοῦ εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου ($8\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.) Ἡ πρωτεύουσσα **Λίμα** (734) μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ **Καλιάον**. Ἡ χώρα, λόγω τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους τῆς, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ὁλίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν, καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

3. Βολιβία.— Αὕτη εἶναι ώσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ

βρέχεται ύπο τοῦ ὡκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Λασπάζ (δηλαδὴ Ἡ Εἰρήνη, 300), τὴν ύψιστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὕψος 3.700 μ.).

III. ΟΙ ΝΟΤΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

1. Γενικά.— Αἱ Νότιοι "Ανδεις" ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν δροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° νοτίου πλάτους προσβάλλονται ύπο τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ δποῖος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἀκταὶ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσει τὴν ἀκτὴν εἰς πολυάριθμα φιόρδ, δπως εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι "Ανδεις" εἶναι λίαν διαμελισμέναι καὶ παρουσιάζουν ὅχι πολὺ ύψηλάς διόδους. Παλαιότερος ύπεράνδειος σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Μπουένος "Αυρες" εἰς Βαλπαραΐζο διέρχεται τὰς "Ανδεις" εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους "Ανδεις" ὀνεπτύχθη ἐν κράτος ἡ Χιλή.

2. Χιλή.— Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ δποῖον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, ὅμοιάζον πως μὲ τὴν Νορβηγίαν. "Οπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῷ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εὑρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Ο κύριος πλοῦτος τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

"Ἐπειδὴ πολλαὶ ἔκτασεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι δλίγος (6 ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλή· ἵδιώς εἰς μίαν μικράν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ὑπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἔκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κῆποι διπλωμάτων δένδρων. "Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα Σαντιάγο (1.500), ἡ μεγίστη πόλις τῶν "Ανδεων. Τὸ ἐπίνειόν της Βαλπα

ρατζο (222) είναι ό κύριος λιμήν της δυτικής άκτης της Νοτίου Αμερικής. Νοτιώτατα είναι ή Πούντα 'Αρένας, ή νοτιωτάτη πόλις της Γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιοτέρα, ώς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὅποια περιέπλεον τὴν Νότιον Αμερικήν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ή Γῆ τοῦ Πυρός. Αὕτη είναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὁραῖα τοπία. "Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἔως τὴν θάλασσαν, ἐνῷ ἀφ' ἐτέρου εἰς μέρη, τὰ ὅποια προστατεύ-

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

ονται ἀπὸ ψυχροὺς ἀνέμους, ὑπάρχουν ἀειθαλῇ δάση, εἰς τὰ ὅποια ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, δπως καὶ οἱ Ἐσκιμῶοι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

*Ασκήσεις.—1. Σύγκριτε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἄτλαντος τὰς τοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.—2. Ὁνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νότιου Αμερικῆς.—

3. Ποίας ἄλλας περιοχάς γνωρίζεις δμοίας κατά τὸ κλῖμα μὲ τὴν δρεινὴν χώραν τῶν "Ανδεων";— 4. Περίγραψε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ χάρτου σου τὴν δόδον τῶν ἴστιοφόρων, τὰ δποῖα μεταφέρον τὸ νίτρον ἀπὸ τὴν Χιλὶην εἰς τὴν Εὐρώπην.— 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νίτρον;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

I. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΛΑΠΛΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΤΑΓΩΝΙΑ

1. Γενικά.— Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἔκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν "Ανδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὁρέων. Ὁ ποταμὸς **Λαπλάτα** (δηλαδὴ Ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους του δμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισιπῆν· ὅπως καὶ αὐτοὶ, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὔφορος χοῦς, ὁ δποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ δονομάζεται πάμπας. Ἐκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὔτα λιβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὅδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὔκρατον κλῖμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκούς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εύφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Αμερικῆς».

Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέπηπαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἔκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ύπαρχουν ύποτροπικὰ δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα **Παταγωνία**, ἡ δποία ἀπὸ τῆς 40° νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ύψωνται κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς "Ανδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ὑψώνονται μεμονωμέναι ὁροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς δποίας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοὶ εἰς τὰς "Ανδεις, μόλις ὀλίγαι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εύρεθῇ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** καὶ ἡ τραπεζοειδὴς **Παταγω-**

νία κατέχονται ύπό της Ἀργεντινής δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάνη καὶ Ούραγουάη.

2. Ἀργεντινή. — Αὕτη ἔχει ἔκτασιν 2 800.000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 13.000.000 κατ. περίπου. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατὸν κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὁλίγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις

104. Μερικὴ ἀποψίς τοῦ Μπουένος "Ανφες".

τῆς εἰκονομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς, μεγάλαι ποσότητες σίτου, ἀραβισόσιτου καὶ λιναροσπόρου ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομὰς ἔρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, ὑπάρχουν μεγάλαι ἐμπο-

ρικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Μπουένος "Αυρες (δηλαδὴ Εύαερος, υπὲρ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος "Αυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ διοικήσεις διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἔσωτερικόν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιότερον λιμένα **Μπαχία Μπλάνκα**.

3. Παραγουάη.— Αὕτη κατοικεῖται ἀραιῶς (1.425.000 κάτ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ δάση φύεται ὁ θάμνος μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα, τοῦ δποίου παρασκευάζεται τὸ μάτετσάϊ, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. "Εως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν 'Ασουνσιὸν (200) ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

4. Ούραγουάη.— Αὕτη εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἔκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2.200.000 κάτ.). "Εχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ύποτροπικὸν αὐτῆς κλῖμα παράγονται μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαιῶν καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Μοντεβίδεο (850).

II. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ AMAZONΙΟΥ ΚΑΙ Η ΒΡΑΖΙΛΙΑ

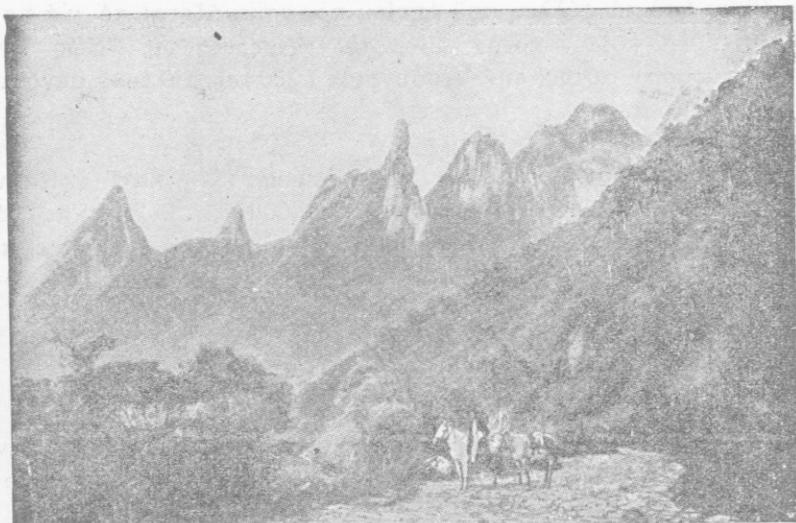
1. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου.— Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ύπό τὸν 'Ισημερινὸν πίπτουν τεράστιαι ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. 'Ωσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικαὶ ἀκταὶ τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας τῆς Γουιάνας λαμβάνουν ύγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ. ἀληγεῖς ὀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὁρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλές πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ δόποῖα ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σέλβας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμοὺς μὲ λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἥ ἀ-

ρωματικά φυτά. "Απειρα δὲ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἐδῶ, ἀλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολύχρωμα ἄλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη δὲ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυτείας ἀπὸ Ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθράν γῆν τοῦ ἑσωτερικοῦ, ἡ ὅποια εὐκόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφὲ ὅλης τῆς Γῆς.

2. Βραζιλία.—Ἡ δρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία

105. Τοπίον τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας.

καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον. Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει όλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας καὶ ἀποτελεῖ τὰς « 'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας » (48 ἑκατομ.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλῖμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ὄγρόν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ δόποι οι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλούς, ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευράς τῆς ἀνα-

τολικής όρεινής χώρας, πρό πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ύποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀριθμούς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ύπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκήσεις. Τὸ Περναμπούκον καὶ ἡ Μπαΐα (ἢ Σάν Σαλβαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ Ρίον Ἰανέζον εἶναι ἡ πρωτεύουσα (2 ἑκατ.) καὶ

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

μία τῶν ὀραιοτάτων πόλεων τῆς Γῆς, μὲ θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. "Ο Ἀγιος Παῦλος (1 1/2 ἑκατ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ Σάντος, (150) εἶναι οἱ μεγάλοι ἔξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ δόποι οἱ ἄλλοτε ἥσαν ἐστίαι πυρετοῦ, δ ἀνθρωπος μὲ μεγάλους κόπους κατώρθωσε νὰ ἔξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἐλλάς.

3. Ὁρεινὴ χώρα τῆς Γουιάνας. — Ἡ Γουιάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ όρεινὸν ὅγκον, ἄνωθεν τοῦ ὅποιου ύψοῦνται

μεμονωμένα τινά ὅρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἑλληνικῆς Πίνδου. "Οπως καὶ εἰς τὴν ὁρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικὰ τῆς χώρας εἶναι ύγρα μὲ τροπικά δάση. Εἰς τὰς νοσηράς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακαόδενδρον. Άι ἐργασίαι γίνονται ἀπό τοὺς Νιγρήτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἔγκατεστημένους ἐδῶ Ἰνδούς καὶ Κινέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις, τὴν Βρεταννικὴν Γουιάναν, τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν Γουιάναν. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπό τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

Καφεοφυτεία. — Ἐπὶ μίλια ἐκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεώνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἔννοιας δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἡ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποψιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὄψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾶ τὴν πολλὴν ύγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψῦχος, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ Ἑρόδος ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἴναι λίαν εύασθητοι εἰς τὰς καιρικάς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις διουτινθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἡ ἔξι ἔτη μετά τὴν σποράν, δὲ θάμνος, δὲ δόποιος ἥδη ύψοιμεν εἰς δλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του δόμοιους πρὸς κεράσια. Εἰς εἰδικὰ ἔργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφὲ ἔξαγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ κῆμα τοῦ ὄλου καφέ, δὲ δόποις παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἔντος ἀπό τὸν λιμένα Σάντος ἔξαγεται τόσος καφές, δοσος θάλαττας 50.000 σιδηροδρομικά ὀχήματα. Τὸ κῆμα τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφὲ εἰς τὸ Σάντος εἴναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

'Ἐνώ εἰς τὴν Βόρειον Αμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικάς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Αμερικῆς εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰώνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Αμερικὴ ἀπό εύρωπαϊκά κράτη, ὅπως καὶ σήμερον

άκομη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουιάνα. Πρῶτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, δύος καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἥσαν οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὖτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Ἡ γλώσσα γενικῶς πρὸς Α. εἶναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ. δὲ καὶ Β. Ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἡπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν., εἰς τὰς περιοχάς τοῦ εὔκρατου καὶ ύποτροπικοῦ κλίματος, ώς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἀλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ ΒΑ. τῶν Νιγρητῶν, ἐπὶ τῶν δποίων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ύπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προωδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὔκρατον ζώνην κείμενα Ἀργεντινή, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται δμως, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ώς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουαντόρου. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικά προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, δέχεται ἀκόμη εὐρωπαίους κυρίως μετανάστας, καὶ τοιουτορόπως ἡ Εὐρώπη εύρισκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Χιλήν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὅρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις. — 2. Κατάρτισε πίνακα

τῶν πρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲν τὰς πρωτευούσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν — 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι^π ἀποίκισιν Εὐρωπαίων; — 4. Πότε περίπου ωριμάζει δι^π τοις εἰς τὴν Ἀργεντινήν; — 5. Ποίας ἄλλας τειχοφόρους χώρας γνωρίζεις; — 6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλήν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. — 7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ διποὺν ενδισκεται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, δύον καὶ αἱ Ἀθῆναι, — 8. Τι πρατηρεῖς δύον ἀφορᾶτὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων; — 9. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέριον καὶ Μπονέρος Ἀνοες.

Πίναξ 13. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἔποχας
(εἰς ἐκατομμύρια κατοίκων).

"Η πειρού	1800	1830	1870	1910	1933
Εύρωπη	172	230	306	447	520
Ασία	320	450	670	859	1.150
Αφρική	72	82	100	127	160
Αμερική	21	38	85	180	260
Αύστραλία κατ Ωκεανία	1	1	3	7	10
"Ολος δ πληθυσμός της Γης.	581	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.— Αἱ πολικαὶ χῶραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν ('Αρκτὶς) καὶ Νότιον ('Ανταρκτὶς). Ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικούς κύκλους περίπου ἔως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὥρισμένας ἐποχάς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὥρῶν¹ εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομάδας καὶ μῆνας. Τὸ ἓδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν κύκτα.

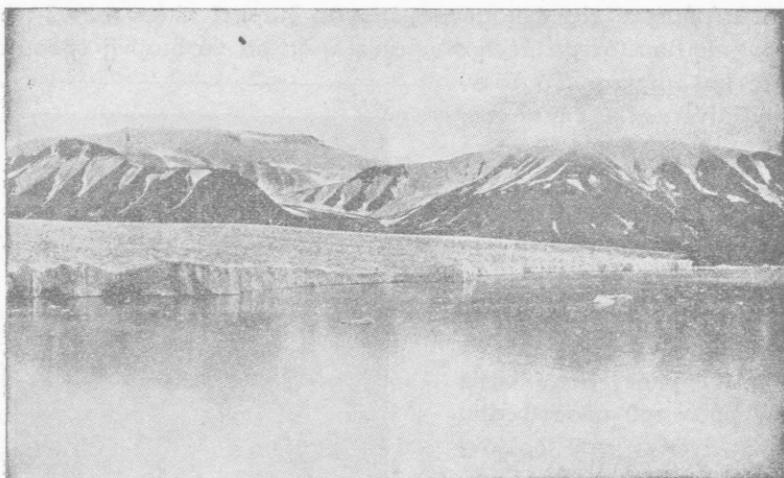
'Η Ἀρκτὶς λοιπὸν κατὰ τὸ ἱδικόν μας θέρος φωτίζεται καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, δ. δ. ποῖος φαίνεται περιφερόμενος ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ ὁρίζοντος χωρὶς νὰ δύῃ. 'Ο ἡλιος, δταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἄνωθεν τοῦ ὁρίζοντος, δνομάζεται ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου. Θὰ φαντάζεται τις, ὅτι μὲ τὴν διαρκῆ αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρασία θὰ ὑψώνεται πολύ τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές, ἐπειδὴ ὁ ἡλιος εὑρίσκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὁρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὗται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἡλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν καὶ αἱ πολικαὶ χῶραι εὑρίσκονται ὑπὸ ἡμίφως. 'Η πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας.

109. Ο ἡλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτσβέργην.

(6 μήνας καὶ πλέον), εἰς 80° βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ἡμέρας, καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τουναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ πολικὴ νύξ, ἡ ὅποια ὅμως πολλάκις φωτίζεται ἀπὸ τὸ βόρειον σέλας. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ίδικόν μας θέρος, ἐνῷ ἡ πολικὴ ἡμέρα πρὸς τὸν ίδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψῆφος καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρό-

108. Ἀρκτικὴ ἀκτή.

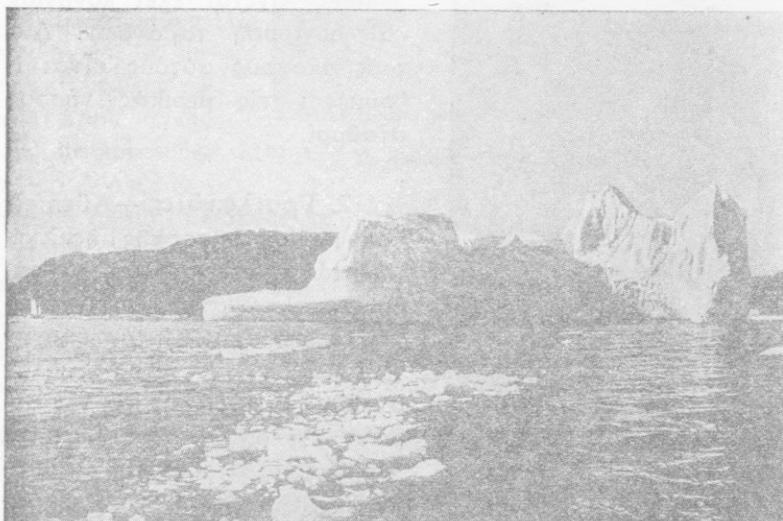
τεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις, δπως εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

A'. ΑΡΚΤΙΣ

1. Γενικά.—Ἡ Ἀρκτὶς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι αθεῖα θάλασσα, ἡ ὅποια γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανός. Εἰς δὲ λίγα μέρη εύρισκονται ἔξοδοι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Ειρηνικὸν ὥκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲν

στρώμα πάγου πάχους 1 μέτρου, τὸ δόποιον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πάγων εὑρίσκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ δύκοπαγοι αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εύρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὁρεινά προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἐπλευσαν διὰ τὴν ἔξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878 — 1879 δὲ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἐπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἔως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Ειρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν, κατὰ τὰ ἔτη 1893 — 1896, μὲ πλοῖον, τὸ δόποιον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μὲ ἔλκυθρα, τὰ δόποια ἐσύροντο μὲ κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμοδηνδσεν κατώρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903 — 1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ δόποιος ἐφθασεν εἰς τὸν Βόρειον

Πόλον, είναι ό της Αμερικανός Πήρου κατά τό 1909. Μετά ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιον. "Ολοὶ αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τάς ὁποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον.

Ἐπίσης γίνεται ἐκεῖ κυνήγιον καὶ διατροφὴ ταράνδων. Διὰ τοὺς σκοπούς αὐτοὺς είναι ἴδιρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοὶ.

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

2. Γροιλανδία.—Αὕτη εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ δλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τάς ἀκτὰς είναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰ πολυάριθμα φιδρὸν ὁ παγετῶν, ὁ ὁποῖος γλιστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος είναι ἐλαφρότερος τοῦ ὅδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἔν εἴδομον ἔξεχει τοῦ ὅδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὸν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, δπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον

ζώως τὸν Αὔγουστον, πρός ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμήν των νοτιώτερον.

Εἰς τὰ στενά παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14 000 Ἐσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἀλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὸ ὅποια ἀλιεύουν, ίδιως τὰς φώκας, προμηθεύονται κρέας, λίπος, ἰχθύ-έλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ίδικῆς των κατασκευῆς, τὸ καγιάκ. Κυ-

111. Χειμεριναὶ κατοικίαι τῶν Ἐσκιμώων.

νηγοῦν ἀκόμη πολικούς λαγούς, πολικάς ἀλώπεκας, πολικάς ἄρκτους, ταράνδους καὶ πτηνά, τὰ ὅποια κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμήνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν ταρανδούς, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον, τὸ ὅποιον ἔξαγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὅποιας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἡ δοπία εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρός, ἐν τούτοις ὅμως οἱ Ἐσκιμῶι εἶναι πάντοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἐσκιμώων.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ δερμάτων ταράνδου).

ἥρχιζαν νὰ κατασκευάζουν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἐσκιμώων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἀνθρώπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυ-

τικά αύτής παράλια έχουν ίδρυθη μικροί συνοικισμοί Δανών, οι όποιοι προσεπάθησαν νά έκπολιτίσουν τούς Έσκιμώους.

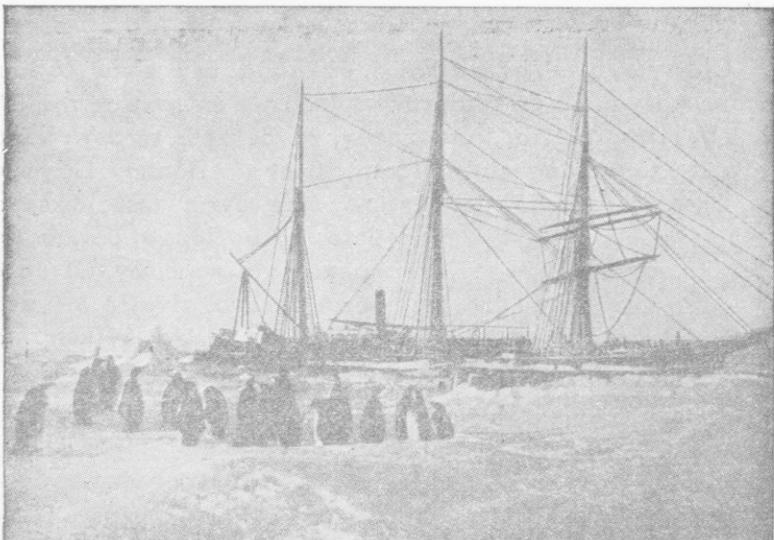
Μετά τής Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νήσος Ἰσλανδία, (δηλαδὴ Χώρα τῶν Πάγων), ἀποτελεῖ δῆμος αὐτόνομον κράτος (104.000 τετρ. χλμ., 140.000 κάτ.). Εἶναι πλήρης ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαὶ πηγαί, αἱ όποιαι ὄνομάζονται γκέυζερ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνά καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς όποιας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ ΝΔ., δπου φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εύρισκεται ἡ πρωτεύουσα Ρέυκιαβικ (δηλαδὴ κόλπος τοῦ καπνοῦ). Τὸ δημοτικό προέρχεται απὸ τὰς θερμάς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν όποιων τὸ θύρωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλύσιν. Ἡ Ρέυκιαβικ (54) ἔξαγει ίχθυς καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ Σπιτσβέργη, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν της ύψωνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νήσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν, καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ όποια ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανόν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς όποιας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχάς.

B'. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ἀνταρκτική, ἡ όποια θεωρεῖται ως ἔκτη ἢ ἐβδόμη ἡπειρος. Τὸ μεγεθός της ύπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εύρωπης (14 ἑκατομ. τετρ. χλμ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς δὴ τὴν ἔκτασίν της ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν

χιόνα, ἐκσποδην μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἔδω ἑτησία θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἀκταὶ τῆς γλυκαίνονται δύλιγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δπου ὁ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εύρισκονται καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια, ὡς ὁ **Φόρδος** καὶ ὁ **"Ἐρεβος"** Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ιδίως οἱ περίεργοι καὶ ἀστεῖοι πιγκουΐνοι. Ὑπάρχουν

113. Πιγκουΐνοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ἀκόμη φάλαιναι καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων. οἱ δόποιοι πλέοντες ἔδω διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν ζώων τούτων. Ἡ περαιτέρω διείσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἔξερευνητάς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 ὁ Ἀμοινδσεν, ὁ δόποιος παρετήρησεν δτι εύρισκεται εἰς ἔνα ἐκτεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον ὄροπέδιον ὅψους 2.000 μέτρων.

περιττή θάλασσα που η γη απορρίφει υπεύχει σε φυσικούς τοπίους
την καταστροφή της γης που αποτελείται από πανέμορφα
απόθεματα που μετατρέπονται σε απορρίφητα από την ανθρώπη.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΝΩΝΙΑ

Εἰσαγωγή.—Η ξηρά καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἔξι ἴσους κατανεμημέναι. Τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς ($28,5\%$) ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. "Αν ἔξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὡκεανόν, μεταξὺ τῶν ἡπείρων ἔκτείνονται τρεῖς ὡκεανοὶ μετά πολυαρίθμων θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὡκεανοὶ εἶναι ὁ Μέγας ἡ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

114. Πῶς κατανέμονται ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χλμ.).

κολίας. Πλὴν τούτου, ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτὴ, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ δρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς τῆς, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο δλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρήσιν. Ὁλίγαι εἶναι καὶ αἱ ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὅποιαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάιι φέρουν εἰς

Α'. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ

1. Εἰρηνικός ὡκεανός.—Οὗτος εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἵσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους διοδούς. Εἶναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κατ' εὐθυμισμὸν ἐπονομάζεται Εἰρηνικὸς ὡκεανός. Λόγῳ τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεώς του ἡ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εύρισκει δυσ-

τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας των ἑταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαί καὶ Ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνι· ζοντο ἀνέκαθεν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρά κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὅποιων ὁ Εἰρηνικός συνδέεται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογούν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν.

2. Ἀτλαντικὸς ὥκεανός.— Οὗτος εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότερος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὥκεανον. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τόσον εἰς τὰ ἀνατολικά, δσον καὶ εἰς τὰ δυτικά παράλια αὐτοῦ καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲν ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακὸς διαμελισμὸς καὶ εύνοϊκοί ἀνεμοὶ εύνοοιν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμῆμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατῳκημένα καὶ βιομηχανικά κράτη. Τεράστιαι ποσότητες τροφίμων, πρώτων ὄλων καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὥκεανον καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θαλασσαῖ τῆς Εὐρώπης, Ιδίᾳ ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὅποια ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῷ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μόνον τέσσαρες. Ὅπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τοῦ ὑπερωκεανείου «Βασίλισσα Φρειδερίκη», τὸ ὅποιον δεικνύει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς δόμογενεῖς μας ἐν Νέα Υόρκῃ.

3. Ἰνδικὸς ὥκεανός.— Οὗτος εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὁρεινῶν παραλίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὅποια παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἔξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μῆτρα βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοικαὶ

γραμμαὶ ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμή, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γύρος τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθείται πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Β'. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ κατὰ ξηράν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εύρωπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ὁ μαντζουρικὸς καὶ ὁ κινεζικός. Συνέχεια τῶν εύρωπαίκῶν γραμμῶν εἰναὶ οἱ ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ώς καὶ ὁ ὑπερχάσπιος. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καράτσι εἰς τὴν Καλκούταν. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς, ώς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κείπταουν εἰς Κάιρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὔστραλια ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνευ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ τὴν μεταξὺ τῶν ὀκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. ᘾ' Εν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ ιτοῦ Μπουένος "Αυρες εἰς Βαλπαραΐζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

Γ'. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἄυτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὅλων τῶν ἡπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνῃ τὸν γύρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμούς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

οι όποιοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ

(πλὴν τῆς Εὐρώπης)

ώς οὐκέτιοι ξένου κράτους ἢ ὡς μετανάσται

(Ἀπογραφὴ 1928)

"Ηπειροι και χῶραι	"Ἐλληνες κάτοικοι	"Ηπειροι και χῶραι	"Ἐλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ			
Κύπρος	276.150	Αβησσυνία	2.000
Συρία	271.668	Μαδαγασκάρη	102
Παλαιστίνη	5.500	Νοτιοαφρ. "Ενωσις	1.500
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	1.747		
Βρεταννικὰ Ἰνδίαι	40		
	111	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
		Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	400.000
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Καναδᾶς	10.000
Αἴγυπτος	100.044	Μεξικόν	1.600
Κυρηναϊκή	151	Κούβα	2.500
Τριπολίτις	586	Βραζιλία	3.000
Ἀλγερίον	148	Ούραγουάη	400
Τυνησία	443	Χιλή	800
Μαρόκον	780		
Σουδάν	3.000	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Κόγγυον	2.000	Νέα Ζηλανδία	160
Πορτογαλικὰ ἀποικίαι	2.000	Εἰς ὅλην τὴν Γῆν ἔκτὸς τῆς Ἐλλάδος	1.160.000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΙΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

	Σελίς
<i>Εισαγωγή . . . . .</i>	9
1. Πρόσω 'Ασία	11
α. Μικρά 'Ασία	11
•Η Μικρά 'Ασία κατά μέρη	15
•Η Τουρκική Δημοκρατία	29
β. Συρία και Παλαιστίνη	34
γ. 'Αραβία	43
δ. Μεσοποταμία	48
ε. 'Αρμενία	51
ζ. Καυκασία	53
η. 'Αριανή	56
'Ανακεφαλαίωσις της Πρόσω 'Ασίας	59
2. Νότιος 'Ασία	61
α. Αί 'Ινδία	61
Αί 'Ινδία κατά μέρη	64
β. 'Ινδοκίνα	74
γ. 'Ινδικαὶ ἡ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	79
'Ανακεφαλαίωσις της Νοτίου 'Ασίας	83
3. Ανατολική και 'Υψηλὴ ἡ Κεντρικὴ 'Αστα	85
α. Ιαπωνία	86
β. Κορέα	93
γ. Κίνα ἡ Σινικὸν ηράτος	94
'Ανακεφαλαίωσις της Ανατολικῆς 'Ασίας	107
4. Βόρειος 'Ασία	109
5. Δυτικὴ 'Ασία	112
'Ανακεφαλαίωσις της 'Ασίας	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

Σελίς

Εἰσαγωγὴ	117
1. Βόρειος Ἀφρική	119
α. Αἴγυπτος	119
β. Λιβύη	125
γ. Άι χῶραι τοῦ Ἀτλαντοῦ τούς ατλαντούς	126
δ. Ἐρημος Σαχάρα	129
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς	134
2. Τροπικὴ Ἀφρικὴ	135
α. Σουδάν	135
β. Ισημερινὴ Ἀφρικὴ	140
3. Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ	143
4. Νότιος Ἀφρικὴ	147
5. Νήσοι τῆς Ἀφρικῆς	150
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	152

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Ανταρκτικὰ	156
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Ανταρκτικῆς	161
2. Ωκεανία	162
Γενικὴ ἀποφυγὴ τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	170

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενικὴ εἰσαγωγὴ	172
1. Βόρειος Ἀμερικὴ	173
A'. Τὰ φυσικὰ τμῆματα	174
α. 'Η Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ	174
β. 'Η περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν	176
γ. Τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πόδες τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	177
δ. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ Οροπέδιον τῶν Λειμώνων	181
ε. 'Η Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	183
B'. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	185
α. Καναδᾶς	185
β. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	187
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	195

<i>άερας</i>	<i>αέρας</i>
<i>άερας</i>	<i>αέρας</i>
Σελίς	
2. Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Δυτικὰ Ἰνδίαι	196
α. Μεξικὸν	196
β. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς	198
γ. Αἱ Δυτικὰ Ἰνδίαι	200
3. Νότιος Ἀμερικὴ	203
Α'. Αἱ Ἄνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	203
α. Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις	203
β. Αἱ Κεντρικαὶ Ἄνδεις	205
γ. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις	207
Β'. Τὰ βαθύτερα καὶ αἱ ὁρειναὶ ἀνατολικαὶ χῶραι	209
α. Τὸ βαθύτερον τοῦ Λαπλάστα καὶ ἡ Παταγωνία	209
β. Τὸ βαθύτερον τοῦ Ἀιαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	211
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς	214

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικὰ ΜΗΕΝΙΑ ΛΛΓΟΤΟΣ! ΜΗΡΙΑ	217
1. Ἀρκτὶς ΤΟΣΙΜΗΡΑ	218
2. Ἀνταρκτὶς	222

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εἰσαγωγὴ	
1. Οἱ τρεῖς Θκεανοὶ	224
2. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία	224
3. Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία	226
	226

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

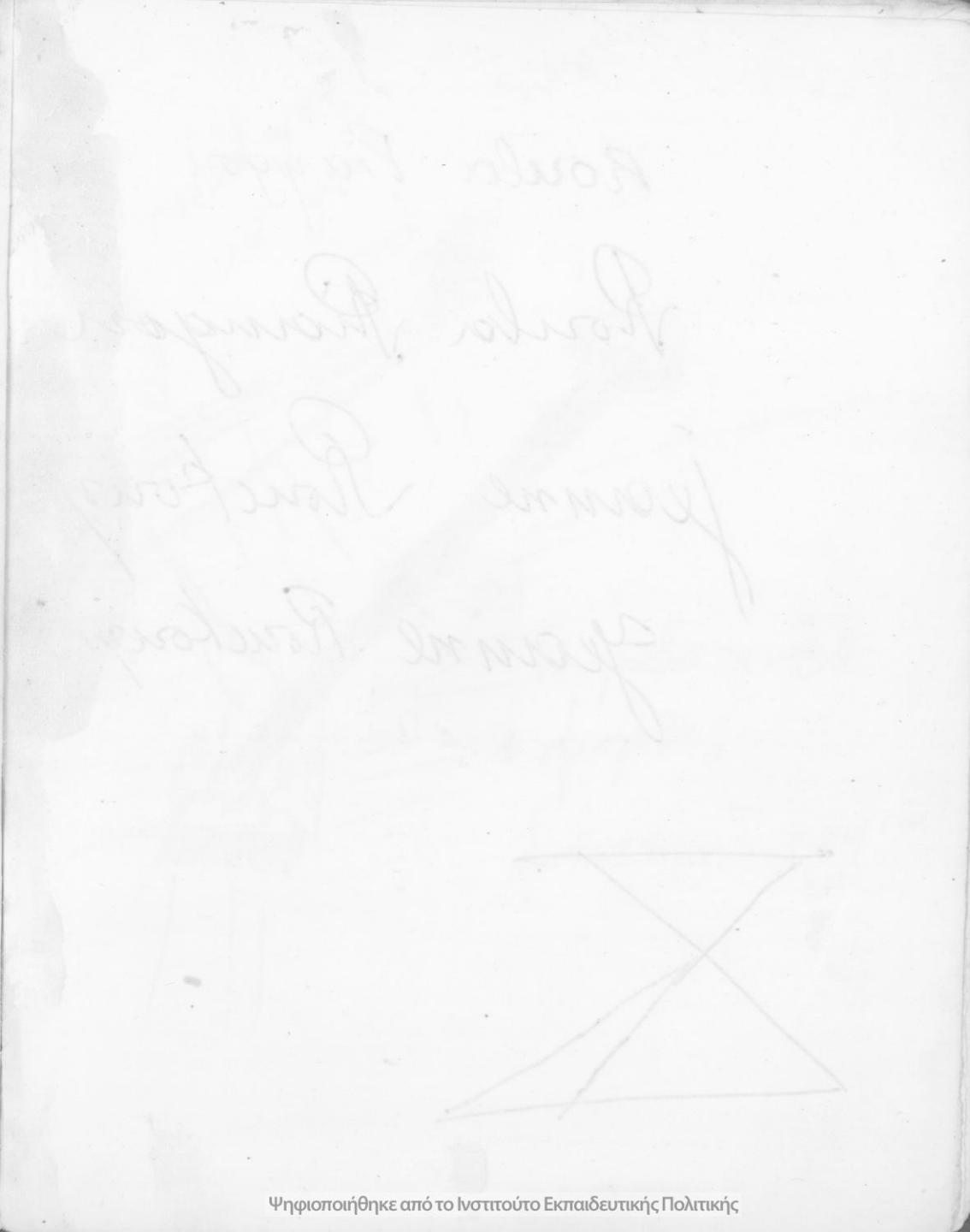
*Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.
Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α 108).

024000025540

ΕΚ 10 ΣΙΣ Ζ', 1955 (IV) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 20.000

*Εκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Χ. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ — Καλυκοπιηγίου 6

Roula Piaygou

Roula Piaygou

Jeanne Rouckouyi

Jeanne Rouckouyi

